

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

L'escoltisme català (1911 – 1978)

Albert Balcells

Genís Samper

FEBRER 1992

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

ALBERT BALCELLS i GENÍS SAMPER
L'ESCOLTISME CATALÀ . 1911 - 1978.

INDEX

1. EL MODEL ORIGINARI DE BADEN FOWELL.

- 1.1. El naixement de l'escoltisme britànic.
- 1.2. La difusió de l'escoltisme .
- 1.3. El marc ideològic originari i la seva evolució.
- 1.4. Baden Powell i la religió.

2. EL MODEL CATOLIC DE SCOUTS DE FRANCE.

- 2.1. Dels orígens a la segona guerra mundial.
- 2.2. De la segona guerra mundial als anys setanta.

3. PRIMERES PASSES DE L'ESCOLTISME A CATALUNYA : ELS EXPLORADORS.

- 3.1. Els Jovestels.
- 3.2. Els inicis dels Exploradors.
- 3.3. Els Exploradors sota protecció oficial.
- 3.4. Els Pomells de Joventut.
- 3.5. Els Exploradors i la Dictadura de Primo de Rivera.
- 3.6. Els Exploradors i la Segona República.

4. EL CONTEXT DEL NAIXEMENT DE L'ESCOLTISME CATALÀ.

- 4.1. La situació política dels anys vint.
- 4.2. La renovació de l'excursionisme i la formació del caràcter.
- 4.3. Palestra i el projecte d'un front nacional de la joventut catalana.

5. L'ESCOLTISME CATALÀ DURANT LA SEGONA REPUBLICA.

- 5.1. La Germanor de Minyons de Muntanya.
- 5.2. L'escoltisme de les entitats catòliques dins la Germanor de Minyons de Muntanya.
- 5.3. La independització dels Boy Scouts de Catalunya.
- 5.4. Els fets d'octubre de 1934 i l'escoltisme.
- 5.5. Els inicis del guiatge ,l'escoltisme per a noies.

6. LA GUERRA CIVIL I L'UNIFICACIÓ DE L'ESCOLTISME.

- 6.1. L'adequació dels Boy Scouts a la situació de la guerra civil.
- 6.2. Les dificultats insuperables dels Minyons de Muntanya.
- 6.3. Imperatius i condicionaments de l'unificació de l'escoltisme català.

7. LA REPRESA DE L'ESCOLTISME SOTA EL PRIMER FRANQUISME.

- 7. 1. El monopoli de la formació dels adolescents pel Frente de Juventudes.
- 7.2. La reconstrucció de l'escoltisme unificat i la reconciliació nacional catalana.
- 7.3. El canvi de 1948 en la direcció de l'Institució Catalana

d'Escoltisme.

8. ENTRE LA IL·LEGALITAT I EL CREIXEMENT.

- 8.1. La Federació Ibèrica d'Escoltisme i les relacions exteriors de l'escoltisme català.
- 8.2. L'escoltisme d'Antoni Batlle i l'Acció Catòlica.
- 8.3. La pressió franquista i l'hivernació del Consell de la Institució Catalana d'Escoltisme.
- 8.4. Els darrers temps d'Antoni Batlle i la significació de la seva personalitat.

9. REFERENCIES IDEOLÒGIQUES DE L'ESCOLTISME EN ELS ANYS CINQUANTA.

- 9.1. El model de la branca dels guies a començament del decenni.
- 9.2. Els valors de la mística del cap.

10. RECONeixEMENT ECLESIASTIC I DIVISIÓ DE L'ESCOLTISME.

- 10.1. De la Delegació Diocesana d'Escoltisme al lligam federatiu de l'Associació Catalana d'Escoltisme.
- 10.2. El significat històric del nou escoltisme confessional diocesà.
- 10.3. Escoltisme i moviments juvenils d'Església.

11. EXPANSIÓ DE L'ESCOLTISME CATOLIC A LA PRIMERA MEITAT DELS ANYS SEIXANTA.

- 11.1. Creixement i estabilitat.
- 11.2. De les Delegacions Diocesanes d'Escoltisme a Minyons Escoltes.
- 11.3. La Ruta ,branca guia.
- 11.4. La projecció internacional de l'escoltisme catòlic català i el seu predomini a Espanya.
- 11.5. Escoltisme i renovació pedagògica a Catalunya.
- 11.6. Problemes econòmics i protectors de l'escoltisme catòlic.

12. EL GUIATGE FINS L'ANY 1962.

- 12.1. Reconstrucció i creixement del guiatge
- 12.2. La qüestió de la confessionalitat diocesana.
- 12.3. Reconeixement exterior del guiatge de Catalunya sense perduda d'independència.
- 12.4. Escoltisme, guiatge i condició social femenina.

13. CONFENSIONALITAT DIOCESANA I GUIATGE.

- 13.1. Dues concepcions de la confessionalitat catòlica dins la Germanor de Noies Guies.
- 13.2. Guies Sant Jordi, associació diocesana separada.
- 13.3. Promoció de la dona i guiatge.

14. L'ESCOLTISME OBERT I ELS SEUS CANVIS .

- 14.1. El sentiment d'unitat malgrat la divisió.
- 14.2. Boy Scouts davant la coeducació i el laicisme.
- 14.3. Minyons de Muntanya i Noies i Nois Escoltes.
- 14.4. La Germanor de Noies Guies en mutació.
- 14.5. De la divisió en cinc associacions a l'unificació :Es-

coltes Catalans.

15. MINYONS ESCOLTES ,TRANSFORMACIO I IDENTITAT.

- 15.1. La reforma rangers-pioners i el canvi de pedagogia.
- 15.2. Mutació i reducció de la branca dels joves.
- 15.3. Opció política de l'escoltisme catòlic i crítica exterior.
- 15.4. L'alternativa dels clubs d'esplai.
- 15.5. La confessionalitat qüestionada.
- 15.6. De la fragmentació del poder a l'unitat de la direcció i l'unió de Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi.
- 15.7. Minyons Escoltes, Guies Sant Jordi i l'episcopat.
- 15.8. Efectius, implantació i base social.

16. L'ESCOLTISME CATALA DURANT LA TRANSICIO VERS LA DEMOCRACIA.

- 16.1. Del final de la dictadura a la recuperació de l'autonomia catalana.
- 16.2. La Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge.
- 16.3. Passat escolta i personal polític actual.

L'ESCOLTISME CATALA ,1911 - 1978 .

Pròleg.

La història de l'escoltisme forma part de la història de l'associacionisme cívico-cultural català ,que ha estat tan important en el manteniment i desenvolupament de la identitat catalana com les organitzacions i institucions polítiques,especialment sota el franquisme quan aquestes darreres estaven condemnades a la clandestinitat o a l'exili i el seu radi d'influència era molt reduït.Per això la història de l'escoltisme no interessa sols als escoltes antics i actuals ,sino a tots els que no volen perdre la memòria col·lectiva i desitjen conèixer el passat recent de Catalunya.

L'escoltisme a Catalunya va ser molt important per a donar a les generacions nascudes sota el règim franquista una consciència nacional o,si més no, per a evitar la descatalanització d'uns joves que trobaven negada la seva identitat col·lectiva com a poble per un estat que bandejava la llengua catalana de l'escola,la radio,la premsa i la televisió.Sense la tasca educativa de l'escoltisme i d'altres entitats que no tenien caràcter polític ,hauria estat molt més difícil promoure les mobilitzacions de la fase final de la dictadura en favor de la democràcia i de l'autonomia de Catalunya.

Quan escriuen junts un llibre un historiador i un testimoni participant en una part dels fets, la seva cooperació és més fàcil si l'historiador participa en certa manera de la condició de testimoni a causa de conèixer alguns dels personatges i recordar part de l'època i si el testimoni adopta la disciplina objectivitzadora i erudita de la historiografia.Aquesta coincidència ,tot i partir de perspectives distintes, s'ha donat entre els dos autors d'aquest llibre,historiador i un amb amics

escoltes ,educador l'altre amb molts anys dedicats a l'escoltisme des de llocs de responsabilitat.

Aquest llibre no vol ser una crònica de l'escoltisme català,concebuda com un homenatge,sinó un intent de copsar la interrelació entre l'escoltisme i la societat catalana ,sotmesa en el nostre segle a grans canvis i vicissituds que s'han reflectit en l'escoltisme alhora que l'escoltisme influia en la societat.

L'estudi de l'escoltisme com a microcosmos on es manifesten les aspiracions, contradiccions i esforços de superació dins la societat catalana,resulta tan interessant com un balanç del que la societat catalana deu a l'escoltisme.Aixó darrer cal analitzar-lo especialment a partir del moment que l'escoltisme pren unes dimensions i una irradiació rellevants ,és a dir en els anys cinquanta i ,sobre tot en els seixanta.

El propòsit era analitzar i sintetitzar l'evolució històrica de l'escoltisme sense deixar que les planes majors acapareassin l'escena,la qual cosa no és gens fàcil perquè la base ha deixat molt pocs papers i en canvi procedeix dels dirigents gairebé tota la documentació disponible,com sol passar gairebé sempre.

Podria fer-se un llarg llistat amb les personalitats del món actual català que han sobresortit en la vida política,sindical educativa, eclesiàstica,acadèmica ,empresarial ,musical ,escènica,etc.,que procedeixen de l'escoltisme o han passat per ell.Però els autors ho consideren d'escassa utilitat ja que la influència de l'escoltisme caldria mesurar-la sobre tot per l'empremta deixada en molts ciutadans i ciutadanes el nom dels quals no figura en els annals.Si els nois són els protagonistes del moviment escolta,aquesta perspectiva concorda amb l'objecte d'estudi,encara que cal confessar que resulta molt difícil copsar

la vida real dels agrupaments ,en la seva diversitat i variabilitat extremes.

No és fàcil escriure la història d'un moviment viu.El primer problema és el del límit final de l'estudi.El coneixement del present és tan necessari per a interpretar el passat com el coneixement del passat per a interpretar el present,però cal posar un límit a un estudi d'història contemporània. Els autors han decidit aturar-se en l'any 1978 per diverses raons ,sense que atribueixin a aquesta data una especial categoria gloriosa en la història de l'escoltisme.El 1978 tingué lloc el reconeixement mundial de la Federació Catalana d'Escoltisme dins o per mitjà de la Federació d'Escoltisme a Espanya.Fou l'any també en que es votà una constitució democràtica per a Espanya.D'altra banda, la mort el 1978 del fundador de l'escoltisme català,Josep Maria Batista i Roca,indica l'esgotament de la generació que havia posat en marxa el moviment cinquanta anys abans.

Una qüestió menys complicada era fixar el començament de l'estudi.S'ha considerat necessari començar parlant del model fundacional britànic de Baden Powell i també del model catòlic d'Scouts de France per la seva especial influència en l'escoltisme català ,abans d'analitzar els inicis de l'escoltisme espanyol a Catalunya a partir del 1911.Encara que Exploradores de España fou una associació gens interessada en la reconstrucció nacional de Catalunya,entre els seus col.laboradors de la primera hora n'hi havia que compartien aquest ideal i per aixó fou possible el 1933 la constitució d'una associació independent catalana amb la major part de la base que aquí tenia l'associació espanyola.

Hem d'agrair a la Fundació Jaume Bofill el suport donat a aquest estudi i també a la Fundació de la Caixa d'Estalvis de Sabadell la subvenció concedida per a l'edició.També hem de fer constar la

gratitud pel testimoni d'Antoni Serra, autor de la primera història de l'escoltisme català (1948), Alexandra Fíxvol, que ens feu arribar els seus records inèdits, Jaume Font, Ricard Fedrals, Josep Maria Martorell, Josep Muntanola, Jordi Porta, Enric Sabadell, Teresa Tomàs, Rosa Maria Virós, Dolores Bonals, Pilar Anglada, Rosa Maria Pujol, Jordi Ballester, Carme Giralte, Albert Agustí, Ricard Rodón i Raul Adroher. El treball inèdit que fa molt temps realitzà Marcel Gabarró sobre els primers temps de l'escoltisme a Catalunya, ens ha facilitat l'elaboració del capítol corresponent. Algunes monografies locals ens han estat molt útils, especialment un llibre que supera de molt els límits de les altres, el de Salomó Marqués sobre l'escoltisme gironí.

Els arxius de l'escoltisme català, abans dipositats a Montserrat i ara degudament catalogats per Genís Samper, han passat a l'Arxiu Nacional de Catalunya. És aquest fons documental el que ha servit per a escriure aquest llibre.

Albert Balcells i Genís Samper.

~~TRAJECTORIA HISTORICA DE L'ESCOLTISME CATALA~~

1. EL MODEL ORIGINARI DE BADEN-POWELL

1.1. EL NAIXEMENT DE L'ESCOLTISME BRITANIC

Totes les associacions escoltes catalanes han proclamat la seva fidelitat al model originari del fundador Baden-Powell, com a nexa d'unió amb el moviment escolta mundial. Per això resulta ineludible començar parlant dels orígens, encara que sigui amb breuetat.

Rtst ~~Fill~~ d'un pastor anglicà, professor de la Universitat d'Oxford, Baden-Powell tenia dots d'actor, dibuixant i escriptor, però seguí la carrera de les armes després d'haver fracassat en l'intent d'ingressar a l'universitat on havia professat el seu pare, mort quan ell tenia tres anys.

Després de llargs anys de servir a la India i a Africa i de fer d'espia a Europa, Baden Powell es va fer famós el 1900 en la defensa d'una petita ciutat sudafricana, Mafeking, durant la guerra anglo-boer. No fou un fet militar gaire important en si mateix, però aixecà la decaiguda moral dels anglesos després d'humiliants desfetes de l'exercit de la primera potència colonial en front de 40.000 grangers descendents d'holandesos que defensaven la independència de dues petites repúbliques-Transvaal i Orange -, comptant amb la simpatia de l'opinió mundial i la satisfacció de les altres potències rivals d'Anglaterra. Promogut a general arran d'aquell fet d'armes, Baden-Powell descobrí a Mafeking que calia confiar en els nois i donar-los responsabilitats a la vista dels excel·lents serveis que com a cadets havien prestat com a correus, ordenances, bombers, etc, al setge de la ciutat.

De tornada a la metròpoli el 1903, convertit en inspector general de cavalleria, Baden-Powell participà de seguida de la preocupació existent davant l'estat de la societat anglesa. Un informe oficial revelava, que sols dos de cada cinc reclutes eren aptes per a servei militar; augmentava la taxa de criminalitat; era vergonyós el pauperisme en el país més industrialitzat del món; seguia sent alta la morbitat infantil; eren evidents els estralls de l'alcoholisme i del tabaquisme; calia fer front a les deficiències de l'educació popular i a la desocupació; l'increment de la conflictivitat laboral, unida a l'agitació sufragista i a les reivindicacions nacionals irlandeses, contribuïen a crear un clima de crisi en una potència colonial de 40 milions d'habitants, que controlava un imperi de 345 milions de persones de totes les races, una nació que estava cada dia més preocupada pel seu futur en veure que estava perdent la seva primacia industrial i que la competència alemanya, nordamericana i, fins i tot, japonesa invadia mercats fins aleshores controlats pels britànics. Es generalitzava la idea de que era imprescindible una regeneració moral que assegurés el redreç d'una potència imperial que percebia els primers signes de declivi.

En aquest ambient, la National Service Ligue, fundada el 1902, demanava la implantació del servei militar universal i obligatori - com a França i Alemanya - i no sols per assegurar la defensa de l'illa sino també i sobre tot per a

inculcar als joves la disciplina i el sentit d'obediència a l'autoritat.

Entre les associacions que ocupaven el temps lliure dels nois estava la Boys' Brigade, fundada a Glasgow el 1884 per l'home de negocis William A. Smith, organització adreçada als nois de classe obrera on es combinava la instrucció militar amb l'adoctrinament religiós a partir de la Bíblia en un marc interconfessional protestant. Baden-Powell expressà la seva admiració en revistar el 1904 una parada de les Boys' Brigades, convidat per Smith, el qual l'animà a escriure un llibre per als nois en la línia del manual que havia publicat el general el 1899, Aids to Scouting, adreçat als soldats per a desenvolupar l'art del reconeixement i exploració del terreny, un art vital abans de l'aviació. En aquest manual militar, Baden-Powell havia ja destacat la importància del joc i de la vida a l'aire lliure en la formació del caràcter i havia propugnat la constitució de petits grups d'exploradors, dotats de la seva dinàmica pròpia.

Però l'exemple de les Boys' Brigades anava a ser menor en la ment de Baden-Powell que la influència del American Woodcraft for Boys, fundat el 1901 per Ernest Thompson Seton, un educador proto-ecologista, que promovia la formació de petits grups de nois autogovernats, que s'educaven en contacte amb la natura per mitjà de jocs, inspirats en les pràctiques dels indis pellroigues idealitzats i en els seus ritus iniciàtics. La influència de Seton fou més gran que la de Smith en la síntesi original elaborada per Baden-Powell, en diàleg amb tots dos, però sobre tot amb Seton, moltes de les idees del qual va adoptar. De fet Seton participava del nou corrent de l'escola activa o escola nova, encara que el seu mètode fos extra-escolar.

Tant Seton com Smith van pensar que Baden-Powell posava la seva obra al servei dels seus respectius moviments i la declaració inicial del fundador de l'escoltisme de que no pretenia crear una nova organització, permetia creure-ho. La col·laboració amb Seton arribà al punt de ser ell nomenat cap escolta d'Estats Units el 1910, encara que deixaria el moviment el 1916, descontent perquè la figura venerada de Baden-Powell havia eclipsat la seva pròpia aportació i per la tendència que prenia l'escoltisme.

a la regada
L'objectiu de Baden-Powell era arribar al nombre més gran possible de nois, per a convertir-los en bons ciutadans, i per això descartà la instrucció militar i l'adoctrinament religiós, a diferència de les Boys' Brigades, tot i que d'elles heretà la exigència d'una regeneració nacional i l'intens patriotisme, absents en el programa del Woodcraft de Seton. Com a les Boys' Brigades els Boy Scouts de Baden-Powell usarien uniforme, si bé inspirat en el que el general havia decidit per a la policia mobil sudafricana que havia creat després de la guerra dels boers: pantalons curts, fulard i barret d'ala ample. El joc com a element bàsic educatiu i el contacte amb la natura juntament amb el petit grup de nois dirigit per un d'ells, seguia el precedent del Woodcraft de Seton, però el model del noble indi era substituït pel del cavaller medieval.

i el naturisme anava del braç d'un teisme de clara inspiració cristiana. Dels "indis" de Seton prengué el self-government de les petites unitats -les patrulles-, les pautes no competitives de progressió personal, l'amor a la natura i la valoració de les qualitats dels pobles primitius.

Un tercer personatge anava a ser decisiu en el neixement de l'escoltisme: l'editor milionari i expert en relacions públiques, C. Arthur Pearson, finançador i promotor del llançament del llibre fundacional de Baden-Powell, Scouting for Boys, i de la revista The Scout. Abans de la redacció definitiva, a les darreries del juliol de 1907 Baden-Powell s'en anà amb el seu amic McLaren a la illa de Brownsea per tal d'experimentar el seu "producte" amb els seus "consumidors", 24 nois de diverses procedències i capes socials, uns encara escolars i d'altres treballadors.

Realitzat l'experiment, començà el 1908 la publicació en fascicles del manual i la campanya de propaganda donà lloc al neixement de nuclis en tot el país. El rapidíssim creixement de l'escoltisme britànic ha fomentat la versió d'una difusió espontània, desbordant els promotors, però cal tenir en compte que tot havia estat acuradament preparat amb tècniques publicitàries eficients, la qual cosa no treu cap importància a l'atractiu de la imatge de Baden-Powell ni al mètode mateix, que si no hagués respos a les aspiracions dels nois, no hauria conduït a l'èxit per més que s'hagués fet.

Baden-Powell s'adreçava directament als nois entre 12 i 14 anys, és a dir des de la fi de la infantesa al moment en que acabava l'escolaritat obligatòria. Fou després, quan els germans petits volgueren seguir als grans, quan Baden-Powell va haver de crear amb Vera Barclay un mètode específic pels infants, la branca dels llobatons, en el marc del Llibre de la Selva de Rudyard Kipling. De la mateixa manera que s'hagué de crear tota una associació independent per a les noies que també volien practicar l'escoltisme amb els seus germans, les Girl Guides, que no començà a desplegar-se fins que, després del casament de Baden-Powell el 1912 amb una jove que tenia la meitat d'anys que ell, Olave Saint Clair Soames, aquesta es consagrà al moviment femení a més de donar-li tres fills.

L'escoltisme de Baden-Powell és un joc que té per marc la natura o, com a mínim, l'aire lliure, un joc que permet al noi enfortir-se físicament però que no té res a veure amb la gimnàstica escolar ni amb l'ensinistrament dels centres de cadets. Ara bé, l'escoltisme era "una escola de civisme per l'art dels boscos" segons deia el seu fundador. Desenvolopar el caràcter, la intel·ligència i la creativitat, enfortir la salut física, inculcar l'esperit de servei als altres i a la societat eren els objectius del joc escolta.

En lloc de la transmissió vertical del saber teòric, calia l'educació per l'acció. Els nois havien de fer seves unes regles experimentades fora del marc aclaparador de la ciutat industrial. El rearmament moral d'Anglaterra havia de començar pels adolescents que eren els futurs ciutadans, però en lloc de rebre sermons, els nois havien d'interioritzar les regles en les relacions entre ells i amb

el medi natural i social, dins el sistema de patrulles dirigides per un d'ells mateixos. Així es recuperava la sociabilitat espontània de les bandes de nois. L'escoltisme organitzava el petit grup natural de nois per tal que pogués durar i superar noves situacions existencials amb l'ajut de responsables prou propers a la seva edat com per a facilitar una admiració estimulante del creixement personal. L'escoltisme venia a facilitar la vida del grup, a relacionar-lo amb altres grups per a poder montar plegats noves aventures més riques.

El responsable adult d'una unitat formada per tres patrulles de sis a vuit nois cada una, era l'animador i el coordinador de les activitats i no el cap en el sentit militar del terme. Havia de ser un "home-noi" que havia de col·locar-se al lloc dels nois com a germà gran. Els adults que actuessin com a caps d'agrupament o tropa local serien els mitjancers entre els nois i la societat, uns promotors, que com els caps d'unitat eren voluntaris gratuïts sense haver de ser educadors professionals. Per sobre dels agrupaments i més enllà de la vivència quotidiana dels nois, els organismes superiors centrals havien de garantir davant els pares i la societat la formació i competència dels caps i a la vegada la moralitat i honestetat de les intencions i de les pràctiques d'aquests dins del agrupament.

La progressió personal de cada noi era col·lectivament estimada amb l'ajuda d'un sistema d'avaluació multidimensional, el sistema dels badges o insígnies de competència en un domini particular. S'havia d'estimular i valorar les aptituds i qualitats de cada un sense uniformismes, però sense fomentar l'especialisme. Constituir els badges una mena de preparació pre-professional, inseparable de la formació moral.

Flexibilitat, pragmatisme i descentralització caracteritzaven l'escoltisme de Baden-Powell. No es proposava substituir la tasca de la família, l'escola, l'església i l'estat, sinó completar-la, però la proposta de Baden-Powell contenia una crítica implícita de les greus deficiències de que eren responsables les famílies, les escoles, les esglésies i l'estat, molt especialment en relació a la formació cívica i patriòtica.

El nucli central era l'educació del caràcter - character factory en el text original anglès - i el caràcter suposava el sentit de l'honor és a dir el sentit de la responsabilitat i la fidelitat als compromisos adquirits, juntament amb la intel·ligència, entesa sobre tot com a capacitat d'adaptar-se a les situacions més diverses, i per últim la joia de viure, estimulada pel coneixement de l'expressió tant per mitjà de les arts plàstiques com del cant, la dansa, el mim o la representació. Els focs de camp serien el primer escenari de la capacitat d'expressió en una època en que, tot i la repressió de la creativitat, ni la radio ni la televisió estalviaven els esforços per a passar les vetllades en grup.

La formació del caràcter individual estava, no obstant, en funció d'un objectiu col·lectiu que havia de començar per les classes menys afavorides, un regeneracionisme que seria traduït pels iniciadors de l'escoltisme espanyol com a mejoramiento de la raza.

1.2. LA DIFUSIÓ DE L'ESCOLTISME.

La difusió de l'escoltisme a Gran Bretanya fou espectacular. A finals de 1909 els Boy Scouts de Baden-Powell eren 137.986, entre nois i caps. El 1910 foren concedides 44 medalles per salvament de tota mena efectuats per nois escoltes i la xifra arribà a 225 l'any 1911. El 1911 el rei Eduard VII va incloure Baden-Powell a

ceixar definitivament l'exercici per a consagrar-se al moviment. L'any següent la Boy Scout Association rebia una carta reial d'incorporation, l'equivalent al reconeixement oficial d'associació d'utilitat pública. Abans de la primera guerra mundial a Gran Bretanya els Boy Scouts eren uns 225.000. Les Boy Brigades havien crescut en canvi molt menys i enquadraven aleshores 17.220 membres, 500 mil més que l'any 1904. La Church Lads' Brigade tenia 47.000 afiliats. La Catholic Boys' Brigade comptava 4200 i la Jewish Lads Brigade enquadrava uns 3000.

El juliol de 1913 tingué lloc el primer camp internacional dels Boy Scouts a Birminham i aplegà uns 30.000 escoltes de diferents països, entre els quals destacaven els contingents dels Estats Units i dels dominis britànics, però també hi havia nuclis de diversos països europeus. El bisbe de Birminham, en l'acte de clausura, destacà la importància que tenia aquella fraternitat internacional neixent. El 1914 els efectius mundials escoltes arribaven al mig milió.

La guerra no aturà aquest creixement. El 1922 el primer cens mundial donava la xifra de 1.019.205 escoltes repartits en 31 països. El període d'entre-guerres fou molt favorable per a difusió de l'escoltisme, igual que per a molts altres moviments de joventut, tant confessionals com lics. Abans de la segona guerra mundial, l'any 1937, el moviment escolta havia quintuplicat els seus efectius de disset anys abans. Comprénia 3.305.000 afiliats repartits per 47 països. Després de la segona guerra mundial, tot i la desaparició de 11 associacions nacionals, hi havia més de 4 milions d'escoltes al món. Onze anys després, el 1947, s'assolia la xifra de 8.370.000. Però encara disset anys més tard, l'any 1964, novament s'havia duplicat la xifra mundial d'escoltes.

Encara que Baden-Powell no era un pedagog professional - exactament igual que la gran majoria dels caps escoltes -, la seva empresa era inseparable del corrent de la reforma educativa que prengué el nom d'escola Nova o pedagogia de l'acció. Baden-Powell fou contemporani de Cecili Reddie, l'iniciador del corrent a Anglaterra amb l'escola d'Abetsohm el 1889, de Badley, introductor de la reforma a Alemanya el 1898, del francès Demolins, creador de L'Ecole de la Roches, dirigida després per Georges Bertier, iniciador de l'escoltisme a França. A Itàlia el començament d'aquesta renovació estigué representat per Maria Montessori a partir de 1904, a Bèlgica per Decroly, creador de L'Ecole de l'Hermitage a Brussel·les, a Suïssa per Claparède, fundador a Ginebra de l'Institut de Ciències de l'Educació.

L'any 1899 es creà una Oficina Internacional de les escoles Noves, impulsada per Adolf Ferrère, cofundador el 1921 de la Lliga Internacional de la Nova Educació. Seria precisament Ferrère qui reconeixeria el 1930 en el seu llibre L'Ecole Active que l'escoltisme participava plenament d'aquest corrent pedagògic, en escriure: "Per als partidaris de l'Escola Activa Baden-Powell n'és el representant més il·lustre fora de l'escola propiament dita". I certament el consell d'honor, format pels caps de patrulla d'una secció, és una forma d'autogovern perquè ha de decidir, segons Baden-Powell, el pla d'activitats, els prelus i els correctius, sense que el cap de secció tingui vot encara que tingui vot com a conseller. La frase de Claparède: "En educació l'autoritat suprema ha de ser el mateix infant", resulta molt semblant a aquella dita de Baden-Powell: "En cas de dubte, consulta el noi".

M

L'escoltisme prengué després de la primera guerra mundial un caire internacional. La Oficina Mundial no admetia més que una associació per estat i aquesta havia d'estar reconeguda legalment pel seu govern. Però en els casos en que existien diverses associacions d'àmbit estatal o regional, fos per raons religioses - el cas de França, on al costat dels Eclaireurs de France, laïcistes, i dels Eclaireurs Unionistes, protestants, existien els Scouts de France, catòlics -, o per raons de nacionalitat - el cas de Bèlgica amb la divisió de flamencs i valons, a més de la religiosa - o per causes racials (racistes, en realitat), com en el cas de l'Unió Sudafricana amb un escoltisme negre i un altre d'indú a més del blanc -, es trobà la solució per mitjà d'una federació a nivell estatal, federació o confederació que seria l'enllaç amb la organització mundial i la representant de tot l'escoltisme davant el govern del seu estat. Encara que això no deixava d'estar en contradicció amb el principi de que l'escoltisme admetia tots els nois sense distinció de raça, nacionalitat, religió i classe, era una acomodació als conflictes reals, un compromís que, com a mínim no subordinava ni exclouia de l'escoltisme els uns respecte a uns altres, encara que estiguessin en associacions separades ~~encara que~~ coordinades dins el mateix estat i no en una mateixa associació pluralista i unitària com en el cas britànic i en el de la majoria dels països anglosaxons.

1.3. ~~L'ORIGEN DE BADEN POWELL~~ EL MARÇ IDEOLÒGIC I LA SEVA EVOLUCIÓ.

Estem tan acostumats a veure en l'escoltisme una manifestació de la cultura occidental del nostre segle i a constatar la seva enorme capacitat d'adaptació als contextos culturals més apartats del seu lloc d'origen, que oblidem que va neixer el 1908 amb un marcat signe nacional britànic i que aquesta correspondència és un dels factors del seu èxit rapidíssim. Certament, en tractar-se d'una gran potència, la irradiació mundial del moviment estava garantida, i, a més, la matriu patriòtica podia ser adoptada per països indiferents, fins i tot, oposats ben aviat a l'imperialisme britànic per a cercar la seva emancipació.

el domini anglès

A la excel·lent biografia de Baden Powell escrita per William Hillcourt i apareguda el 1964, es considera que un estudi del personatge ha de basar-se en la seva activitat perquè no era un intel·lectual sino un home d'acció. Però el fet que no fos un pensador original no vol dir que no difongués una ideologia amb més eficàcia i atractiu que d'altres. Baden-Powell més que un filàntrop i un educador era un patriota, que concretava el seu patriotisme britànic en la conservació i enfortiment de l'Imperi i en la consecució d'una estabilitat social que considerava indispensable per a aquest objectiu(1). Possiblement el text on el pensament

1. El primer manual per al guiatge, escrit per Baden-Powell el 1912 es titulava: "How Girls can Help Build up the Empire" (Com poden ajudar les noies a construir l'Imperi). La mentalitat imperial-colonialista del fundador de l'escoltisme

Baden-Powell

social de Baden-Powell apareix més clarament és a Be a brick (Sigues un maó). Un maó que està corcat o que vol moure's del seu lloc posa en perill el mur. "Pasa el mateix amb un poble ~~a~~ ~~diu Baden-Powell~~. Cada un de nosaltres té un lloc en el món. No estiguis descontent, no detestis els teus veïns perquè estan més amunt o més avall. Tots som britànics i hem d'actuar cadascú en el seu lloc i ajudar-nos els uns als altres. Així restarem forts i units i no ~~ad~~drà temer que tot l'edifici - el nostre Imperi - pugui caure per culpa dels maons corcats al mur" (2). La metàfora arquitectònica reforçava el missatge de que cadascú acceptés la condició social en que havia nascut i explica el suport ~~de les forces conservadores.~~

(obtingut per l'escultisme per part)

La promesa escolta formulada per Baden-Powell demanava lleialtat envers el rei, la pàtria, els caps escoltes i els patrons. Això provocà la desconfiança dels sindicats obrers i el 1930 es plantejà la supressió de la menció als patrons, homologant la promesa escolta a la de les noies guies, on no hi havia figurat mai. A Aids to Scoutmastership, escrit entre 1913 i 1914, encara que publicat el 1919, qualificava les idees socialistes de "falses doctrines que provoquen l'heretgia i el cisma" (plana 75 de l'edició en francès de 1965). Si ~~be~~ ^{Baden-Powell} deixaria de banda més tard les al·lusions anti-socialistes, la revolució russa li faria presentar l'escultisme com el millor antídoto contra el contagi comunista.

Baden-Powell

"Be prepared", "Sempre a punt", el famós lema que coincidia amb les inicials del fundador, no expresava simplement una disposició a servir als altres quan fos necessari en un context estable de pau. L'estat de disponibilitat permanent lligava amb el clima d'ansietat precursor de la guerra. A Scouting for Boys, escrigué: "Per

és reconeguda al llibre de Laszlo Nagy, aleshores responsable màxim mundial del moviment, "250 millions de scouts" (Favre, Lausanne, 1984, p. 14-15), per Philippe Laneyrie en el seu estudi rigorós, "Les Scouts de France, l'évolution du Mouvement des origines aux années 80" (Cerf, París, 1985, p. 19-23) i per Marcel Gabarró en el seu estudi inèdit sobre els orígens de l'escultisme a Catalunya, arribant a dir: "L'escultisme fou un dels estris que la societat anglesa va fer servir per preparar ^{el jovent del seu país} de cara a la primera guerra mundial, ~~si~~ ^{Marcel Gabarró} adverteix que, acabada la guerra l'escultisme esdevingué un moviment compromés amb la fraternitat internacional". El llibre de Michael Rosenthal: "The Character Factory. Baden-Powell Boy Scouts and the imperatives of Empire" (Pantheon Books, New York, 1984), ja diu amb el seu títol que ^{l'autor} preten explicar la ideologia del fundador de l'escultisme, centrà-la en la seva ideologia imperialista.

2. Citat íntegre per Rosenthal al llibre citat a la nota anterior, p. 9-10.

aquesta raó cada britànic que tingui un mínim de resistència, ha d'estar preparat (Be Prepared, en majúscules al text anglès) per ajudar a defensar el seu país. Quan Mafeking era atacada pels boers, els nois de la ciutat es convertiren en ~~cos~~ de cadets i jugaren un paper molt útil en la defensa. Podria ser que Anglaterra fos atacada algun dia per un gran nombre d'enemics. Si això pasés, tots els nois haurien d'estar preparats per a ocupar el seu lloc i ajudar en la defensa, com feren els nois de Mafeking".

inria

Les rivalitats imperialistes estaven a punt de fer esclatar un conflicte de proporcions molt superiors a les de qualsevol ~~des~~ ^{de} feia un segle. El neutralisme i el pacifisme eren ~~extesos~~ ^{extesos} a Anglaterra, tot i que el 1907 el Regne Unit abandonà el seu "esplendit aïllament" per a unir-se a la aliança franco-rusa en front d'Alemanya.

Baden-Powell descartà la instrucció militar del seu moviment, però la valoració de la disciplina i la obediència en el marc imperial ~~britànic~~ ^{britànic}, feia que l'opinió nacionalista anglesa el veiés amb bons ulls, començant pel general Kitchener. El 1911 el Consell dels Boy Scouts incloïa sis persones que havien estat abans membres de la National Service Ligue. Dels 352 comissaris i presidents locals dels Boy Scouts britànics, 247 eren militars retirats o en actiu el 1912 (3). Baden-Powell, a fi de guanyar-se el suport de les autoritats, deia abans de la primera guerra mundial que una majoria dels que passaven per l'escoltisme, feien després el servei militar com a voluntaris. Els adversaris de l'escoltisme l'acusaven de fomentar l'esperit militar a expenses d'altres qualitats humanes. Així ho denuncià el 1916 Seton, en apartar-se de l'escoltisme.

Durant la guerra 150.000 escoltes anglesos lluitaren en els fronts i deu mil mai tornaren, però, a més, trenta mil que no tenien encara l'edat militar, pasaren pel servei de vigilància de les costes i d'altres feren de missatgers o prestaren servei als hospitals (4).

L'internacionalisme de l'escoltisme en el període de entre-guerres representà una mutació, que sembla en contradicció amb el seu significat de pre-guerra. Baden-Powell, convertit ~~el 1916~~ ^{el 1916} en cap escolta mundial, predicà la fraternitat dels joves que havia de fer impossibles noves matances. Però no existí en realitat contraposició entre el pacifisme i l'internacionalisme posterior a la guerra i ~~el~~ ^{el} ~~seu~~ ^{seu} origen nacional-imperial britànic, ja que el manteniment de la pau suposava ~~el~~ ^{el} ~~manteniment~~ ^{manteniment} ~~de~~ ^{de} l'ordre mundial establert el 1919, on l'Imperi britànic seguia ocupant un lloc preeminent i defensar l'estabilitat d'aquell ordre internacional equivalia a seguir al servei de la

la presència

en l'extrem de Baden Powell

3. M. Rosenthal, ob. cit. p. 203, 205-206.

4. E. E. Reynolds : "Petite biographie du Chef pour les scouts" (Neuchâtel, 1946) p. 88-89.

"El vencedor sempre és pacífic" deia Lenin.

consolidació d'aquell Imperi. Per altre banda el paper d'una gran potència imperial no guarda sols relació amb la seva força sino amb la seva capacitat per a irradiar projectes i idees atractives, que, formulades en termes universalistes, són vehicles del seu influx cultural, sobre tot quan arrelen en contextos socio-culturals molt diferents dels originaris.

L'escoltisme sobrevisqué a la liquidació de l'Imperi britànic i a la fi del colonialisme, deixant de banda la ideologia social en el marc de la qual havia nascut. A mida que les societats entraven en una determinada fase d'urbanització en el procés de desenvolupament industrial, l'escoltisme esdevenia una resposta vàlida als problemes dels adolescents i avui veiem com els majors contingents de l'escoltisme mundial s'han desplaçat de les arees capitalistes més desenvolupades a les que estan en vies de desenvolupament.

Les dues guerres mundials en lloc de representar un retrocés de l'escoltisme, estimularen el seu creixement. Sembla talment que un clima de privacions i sacrificis, sempre que no es tracti de veritables règims totalitaris de partit únic, que s'han manifestat històricament incompatibles amb l'escoltisme, estimuli el desenvolupament del moviment, sigui com a organització voluntària i liberal dins un marc semi-militaritzat, sigui com a forma de resistència a l'autoritarisme, segurament a causa de la seva estructura disciplinada que li permet una resposta positiva o negativa escaient.

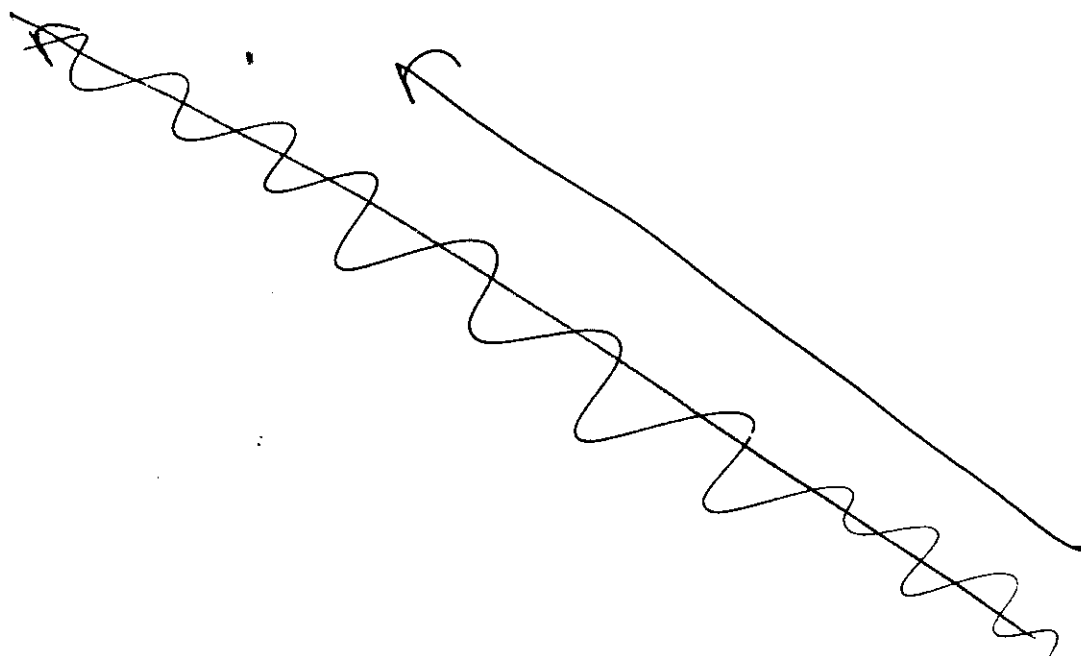
Les dues guerres afavoriren en part l'emancipació dels adolescents en absència dels pares i dels germans grans, a la vegada que feia crisi l'autoritat adulta, especialment en els països perdedors -França i Alemanya ho foren successivament-¹⁹⁴⁰⁻¹⁹⁴⁵, però també en els vencedors per no haver sigut capaços, quan encara era temps, d'evitar la hecatombe. Entre 1920 i 1960 es produí el màxim desenvolupament a Europa dels moviments de joventut amb les seves característiques comunes de voluntat d'innovació, de participació i d'agents de promoció femenina tot i mantenir organitzacions separades per a nois i per a noies; o, potser, justament per això, amb una precoç dimensió internacional, quan encara els intercanvis, els viatges i les estades a l'extranger eren patrimoni només d'una minoria molt reduïda (5).

Els adolescents seguien entrant a l'escoltisme perquè responia a les seves necessitats de creixement personal, deixant de banda un llegat ideològic, que els caps més lúcids s'esforçaren en superar, tot guardant el difícil equilibri que una institució necessita per a canviar sense perdre la seva identitat.

5. Aline Coutrot : "Le mouvement de jeunesse, un phénomène au singulier ?", dins Gerard Cholvy : Mouvements de jeunesse (Cerf, París, 1985) p. 109-123.

Y els moviments de joventut empararen

La internacionalització efectiva de l'organització mundial de l'escoltisme es refermà amb el trasllat de l'oficina central a Ginebra el 1967, després d'haver passat el 1957 la seva seu de Londres a Ottawa. A finals dels anys seixanta només quatre dels dotze ~~membres~~ del comitè mundial eren blancs anglosaxons i altres vuit provenien d'Àsia, Àfrica, Amèrica Llatina i dels països arabs (6). El 1968 encara el 75 % dels cotitzants pertanyien a països industrials i més del 50 % a països anglosaxons, però en el transcurs dels anys setanta el 50 % dels efectius eren a Àsia i el tercer món prengué un pes ^{cada vegada més gran.} ~~majoritari~~. El 1984 formaven part del moviment escolta setze milions de nois i deu milions de noies. Es calcula que des del 1907 han passat per la formació escolta uns dos cents cinquanta milions de persones. L'escoltisme continua sent l'organització internacional més important d'educació fora de l'escola, sempre sota la ~~la~~ ^{norme} ~~regles~~ de la voluntariat i de la gratuïtat del servei.

1.4. BADEN POWELL I LA RELIGIÓ.

Seguint la norma formulada pel fundador del moviment, el boy scout prometia arreu complir els seus deures envers Déu i la Pàtria. Ja s'ha dit que Baden Powell havia prescindit de l'adoctrinament religiós que caracteritzava d'altres associacions educatives extraescolars de l'època que fundà l'escoltisme. D'aquesta manera aconseguí donar al moviment el caire unitari que demanava la seva intenció patriòtica, com a mínim als països anglosaxons.

Baden Powell va guardar durant tota la seva vida una posició distanciada envers l'Església anglicana i no sembla que fos un practicant regular, però el seu pensament tenia un sentit religiós, i, em concret, cristià. Era explícitament contrari a l'ateisme. Déu i la religió en l'escoltisme de Baden Powell, lluny de representar una interrupció del ritme natural de les activitats escoltes, constituïen una dimensió normal, dins la qual aquestes activitats havien de ser viscudes. Quan li preguntaren com entrava la religió dins l'escoltisme: "No hi entra pas. Ja hi és dins. És el factor fonamental, subiacent de l'escoltisme i del guiatge."

Fora de Gran Bretanya l'Església Catòlica va reaccionar inicialment amb hostilitat envers un moviment, que havia nascut fora d'ella, i, per tant, era sospitós d'anar contra ella. Sobre tot per ser la creació d'un militar protestant, possiblement maçó, que havia donat als rites escoltes una semblança ~~sospitosa~~ *suspecte* als de la maçoneria.

Baden - Powell inspirà la resolució de la Conferència de Copenhague de 1924 sobre la posició del moviment envers la religió, una posició similar a la que s'havia adoptat abans de la guerra a Gran Bretanya: "El moviment escolta no vol afeblir sino que vol reforçar les creences religioses de cada un dels seus membres. La Llei escolta exigeix que l'escolta practiqui fidelment i sincerament la seva religió i la política del moviment prohibeix tota forma de propaganda confessional en les reunions on participin els escoltes que pertanyin a religions diferents".

Així doncs el model escolta anglosaxó comportava que era inconcebible un escolta ateu, que l'escolta havia de tenir unes creences religioses, que l'organització havia de facilitar i promoure el compliment dels deures religiosos, però en un marc interconfessional, que, en la pràctica esdevenia supraconfessional i, des del punt de vista de les esglésies, era aconfessional encara que no laïcista. L'escoltisme des del seu neixement comprenia de ple dret teistes no enquadrats en una església i deistes diversos, en una època en què l'ateisme era molt minoritari entre les classes populars, encara que les esglésies lamentaven amargament l'anticlericalisme i la descristianització.

Encara el 1961 a Lisboa la Conferència Mundial de l'Escoltisme continuava en la mateixa línia dels fundadors, però matitzada, en funció de la pluralitat creixent de concepcions dels seus membres pertanyents a distintes civilitzacions: "La Conferència reconeix que els deures envers Déu i la religió ~~són~~ *són* fonamentals en la filosofia i els objectius del Moviment escolta. Per a les associacions que ho desitgin, la promesa ha de poder-se formular de manera que tingui en compte el fet que entre els seus membres hi han creients en un Déu personal i també d'altres, que reconeixen una realitat espiritual. Qualsevol fórmula d'aquest gènere ha d'estar d'acord amb l'esperit de la promesa escolta originària, que reconeix una Presència o una Potència espiritual superior en l'univers".

Però el Comité Mundial va acabar acceptant després en la pràctica ~~fórmules de la promesa escolta sense~~ *la manca de* menció a cap

determinades
a través fórmules de la promesa escrita,

"Presència o Potència espiritual superior en l'univers" (adoptades per diverses associacions, sobre tot a Europa. De fet ha tendit a desplaçar-se la frontera entre ateus i creients ~~vers~~ la distinció entre ateus compromesos seriosament en la recerca d'un sentit en la vida i indiferents a qualsevol transcendència, secular o mística. I sembla que només aquests dos grups són incapaços de veure el drama i els objectius ~~de~~ l'escoltisme.

2. EL MODEL CATÒLIC DE SCOUTS DE FRANCE

2.1. DES DELS ORÍGENS FINS A LA SEGONA GUERRA MUNDIAL.

Scouts de France ha estat l'associació que més ha influït sobre l'escoltisme català. La influència francesa ha estat tan gran que quan es volgué buscar un model alternatiu a l'escoltisme catòlic en els anys seixanta en la direcció de la laïcitat i la ~~militat~~ ^{militat}, es trobà en Eclaireurs de France. Chamarande, el principal centre de formació de caps de Scouts de France, va tenir en l'escoltisme català un paper molt més important que Gilwell Park, la famosa escola britànica de quadres. Per això Scouts de France mereix un capítol a part.

L'engegada de l'escoltisme a França fou menys impetuosa i brillant que a Gran Bretanya. Existia desconfiança envers un model aparegut a l'extranger i en una potència imperial rival, encara que incorporada recentment a la Entente. L'orgull nacional i imperial francès s'entestà en "millorar" el producte.

Era encara recent la separació de la Tercera República i l'Església, fet important en un país de tradició catòlica. L'Església, en plena reacció anti-modernista, estava a la defensiva i reconcentrada. L'escola pública laica s'havia imposat a l'educació catòlica de les congregacions religioses. El nacionalisme dretà era més virulent que al Regne Unit, com es palesava a Action Française. La desconfiança envers el que semblés militar era gran després de l'afer Dreyfus. El sindicalisme revolucionari ^{tot i ser} menys fort que les Trade Unions, era més radical.

Promogut per personalitats més properes al camp laic i republicà que al catòlic, l'escoltisme a França no trobà gairebé cap institució disposada a adoptar-lo i protegir-lo.

Mentre al Regne Unit no es pensà en organitzar l'escoltisme en associació fins que van haver 60.000 seguidors que ho demanaven, a França l'escoltisme va voler neixer des del principi com a institució centralitzada. En lloc d'una ^{volta associat amb a Anglaterra} ~~volta associat amb a Anglaterra~~, van ^{apreixer} ~~apreixer~~ tres associacions, la menor de les quals era encapçalada pel baró de Coubertin, iniciador dels Jocs Olímpics.

El juliol de 1914 l'escoltisme francès agrupava 12.000 afiliats, xifra modesta comparada amb l'anglesa. Uns 9.000 pertanyien a Eclaireurs de France, organització laica fundada el 1911, al mateix temps que els Eclaireurs Unionistes, que tenien en esclatar la guerra uns 3.000 membres, eren protestants i havien nascut dins les Unions Cristianes de Joves, de les quals s'independitzarien el 1920. Predominaren a la direcció d'Eclaireurs de France les personalitats lligades al món de l'educació sobre els militars, però no fou fins després de la primera guerra mundial que el model cívic de Baden-Powell assegurà el seu predomini sobre el militarisme, que la conflagració havia estimulat(1).

1. Per als Eclaireurs, vegeu Pierre Kergomard i Pierre François: Les Eclaireurs de France de 1911 à 1951. (Ed. des E.E.d.F., París, 1983).

* A final del segle XIX aquest oficial ~~del~~ d'origen jueu havia estat condemnat amb greus conclusions, a causa de ~~desparatges~~ de traïció a favor d'Alemanya. La campanya per la revisió del cas i contra l'antijudaisme dels tribunals militars mobilitzà: ^{diverses} ~~diverses~~ d'opinió francesa.

El 1913 l'arquebisbe de París havia condemnat l'escoltisme i havia estat seguit per la majoria de l'episcopat francès. Aquesta posició contrastava amb la dels bisbes de Bèlgica que aquell mateix any havien autoritzat la creació d'un escoltisme confessional catòlic (2). Caldria esperar al 1921 per a que ~~un~~ nou arquebisbe de París aprovés la creació dels Scouts de France, fundats l'any anterior per impuls d'alguns clergues clarividents com el jesuïta Jaques Sevin, que des del 1917 estaven treballant per aconseguir aquest canvi ~~ja~~ que consideraven un error que l'Església deixés perdre un instrument d'educació religiosa mentre els nois catòlics entraven a l'escoltisme laic i protestant. El canvi envers l'escoltisme venia promogut des del Vaticà i a Itàlia també es creà un vigorós escoltisme catòlic.

Per a la Santa Seu el valor de Scouts de France augmentà quan els Exploratori foren disolts a Itàlia el 1928, any en que havien arribat a ser uns 50.000. Pius XI, davant el perill que Mussolini els incorporés en bloc dins els Balilla, decidí la supressió del moviment. Aquesta dissolució, com la de ^{la} primera democràcia italiana, resultà, però, ambigua quan el 1929 el Vaticà i Mussolini pactaren el concordat del Laterà. La visita de Baden-Powell a Pius XI el 1933 va segellar la bona entesa entre escoltisme i catolicisme. El Cap escolta mundial visità també a Mussolini (3).

A les darreries del segle XIX l'Església catòlica havia hagut de reconèixer la fi de la cristiandat, és a dir la fi de la influència totalitzant del catolicisme sobre la societat. No per això considerava irreversible el procés de secularització de la cultura, de la política i, menys encara, de la moral. No renunciava a recuperar la influència perduda, conservant com a ideal arribar a una "civilització

2. Maurice de Vroede : "Les structures du scoutisme en Belgique vers 1920", dins Gerard Cholvy : "Mouvements de jeunesse chrétiens et juifs. Sociabilité juvénile dans un cadre européen, 1799-1968" (Cerf, París, 1985) p. 179-185.

3. Segons el text que cita Rosenthal a la pàgina 274 del llibre abans mencionat, Baden Powell va escriure el 1933 arran de la seva visita a Mussolini : "L'escoltisme s'havia establert a Itàlia molts anys abans de l'arribada de Mussolini al poder, i quan el seu projecte fou adoptat per a tots els nois, els escoltes foren naturalment absorbits dins d'ell. Però amb això el canvi no fou gaire gran, ja que la nova organització es formà segons les línies del moviment escolta". Baden-Powell considerava que hi havien dues diferències essencials : "desenvolopar un fort esperit nacionalista de cara al servei militar" i ser els Balilla una organització depenent del govern i no independent com l'escoltisme. La condemna no fou en el seu moment tant taxativa com en la versió de la conversa entre Mussolini i Baden-Powell de 1933, que ~~es la única que recull~~ ^{ama} Laszlo Nagy en el seu llibre, abans citat, p. 108. el fit

cristiana". D'una posició passiva de resistència en espera d'una contrarrevolució integrista, passà a una posició activa, on s'adoptaren les normes de joc de l'estat liberal a fi de recuperar la influència social perduda (4).

No es donà, tot i això, la raó al catolicisme liberal, que, amb el nom de modernisme, fou condemnat com a herètic. El desplegament de la reacció vaticana anti-modernista sota Pius X durant el primer decenni i mitg del segle, indica que l'oposició a l'integrisme era més estratègica que teòrica, per important que fos el gir indicat ~~en~~ el pontificat de Lleó XIII. Fruit d'aquesta voluntat de recuperació d'àmbits sustrets al control moral de l'Església fou l'impuls dels moviments especialitzats d'apostolat segle d'entreguerres, ben vigorosos encara a l'Europa occidental dels anys cinquanta i primera meitat dels seixanta.

La recuperació del paper de l'Església com a consciència moral de la societat calia fer-la a partir d'entitats cent per cent catòliques, que prefiguressin la nova cristiandat, tot acceptant el pluralisme liberal. Calien escoles catòliques, premsa catòlica, partits polítics catòlics i escoltisme catòlic. L'Església adoptà l'escoltisme però en una organització pròpia confessional, controlada pels bisbes per mitjà dels consiliaris. No obstant, Scouts de France no formà part de l'Acció Catòlica i per això l'autonomia en relació a la jerarquia eclesiàstica era molt superior. Per manca d'una conferència episcopal francesa, calgué aconseguir el permís dels bisbes, un per un, però Scouts de France disfrutava de les avantatges d'una estructura centralitzada i piramidal, que l'Església francesa no tenia.

El creixement de Scouts de France, recolzat des de les parròquies, fou espectacular. De 3000 afiliats l'any 1922, passà a 24.000 l'any 1930 i arribà als 64.000 el 1939, deixant enrera les altres dues associacions escoltes franceses més antigues. Els Eclaireurs de France tenien el 1936 només 12.000 membres. Als efectius masculins de l'escoltisme catòlic cal afegir les 15.000 noies afiliades l'any 1937 a Guides de France, associació fundada el 1923. Els efectius de Scouts de France es repartien per branques el 1938 de la manera següent: un 39 % de llobatons (infants de menys de dotze anys), un 48'7 de scouts (nois de dotze a setze anys) i una mica més del 12 % eren joves enquadrats a la Ruta (5).

La importància aconseguida per la branca del joves fou l'èxit principal de Scouts de France, mentre els rovers

4. Danièle Hervieu - Françoise Champion : "Vers un nouveau christianisme occidental ? Introduction à la sociologie du christianisme occidental" (Cerf, París, 1986) p. 247 i ss..

5. Philippe Bernard : "Les Scouts de France 1938-1945, thèmes et actions", tesi de la Universitat de París XIII, septembre de 1975.

21
En aquella època el colonialisme no era crític a França
més que per uns pocs i és significatiu que el 1928 el marò
cal Hyantey, "pacificador" del Marroc entre 1912 i 1925, fos
nomenat president d'honor de Scouts de France. J

d'altres organitzacions eren menys nombrosos i el seu mètode
menys definit. Fou el jesuïta Paul Doncoeur, seguit pel
dominic Marcel-Denys Forestier, qui donà el seu esperit a la
Ruta. Doncoeur s'inspirava en Péguy i predicava "l'esplendor
humà en un cristianisme integral" i animava els joves a
"refer una cristiandat", a la vegada que escrivia: "Sigueu
uns caps (chefs) per aquestes masses obreres
desamparades, amargades, que no saben ni comprenen d'on venen
els cops i que van vers la catàstrofe...". El llibre de
Forestier de 1952, Escoltisme, ruta de lliberats, tindria molta
influència en la espiritualitat de l'escoltisme català. Entre
l'escoltisme de Baden-Powell i el del P. Doncoeur existien
diferències notables. El del primer era un escoltisme per a
tots, amb exigències moderades, accessibles a tots, una escola
del caràcter exercida sobre tot en la natura i per mitjà del
joc. L'escoltisme de Doncoeur tendia a una hefticitat tensa, a
una exaltació espiritual, a una constant sublimació i a una
ascesi molt exigent, forçosament minoritària. La Ruta era una
cavalleria dels temps moderns i la cerimònia de
l'investiment, amb la qual culminava, n'era el símbol palès (6
).

En els inicis l'escoltisme catòlic francès fou
protegit pels bisbes oposats a l'integrisme i per les forces
que acceptaven la República. En els anys vint tingué un aire
missioner i popular, però a finals dels anys trenta apareixia
com un moviment burgès amb unes referències imaginàries par-
militars i feudalitzants, era ben vist fins i tot pels bisbes
més conservadors a la vegada que es reduïa dins la seva
organització en creixement el pes relatiu dels efectius
provinents de mitjans populars i obrers. /

Dins la ideologia de Scouts de France es produïa
una exaltació de la virilitat, entesa a la manera
tradicional, amb les conseqüències previsible en el model
proposat a les Guides de France. El canonge Cornette definia
així el 1923 el paper del guidisme "diferent de l'escoltisme
tot i guardar el mateix esperit (...) Per a l'escolta les
missions socials, per a la guia la llar, de la qual ella és
la guardiana fidel". No és pot judicar aquesta posició fora
del context dels atacs de que era objecte el guiatge en els
seus començaments a França, sobre tot - però no exclusivament
- en els mitjans catòlics conservadors. Hom preguntava per què
calia buscar a l'estranger totes les inspiracions i menys en
el món protestant. Molts clamaven contra l'intent de
militaritzar les noies franceses per convertir-les en nois i

contra una vida autònoma a l'aire lliure que anava a destruir la vida de família, tal com ells la entenien (7).

En els països llatins de tradició catòlica, on les dones tenien una condició social i legal inferior a la de les britàniques i escandinaves, el guiatge s'havia de fer perdonar el fet de ser objectivament un instrument de promoció femenina, adoptant una formulació oficial d'objectius gens feminista. Guides de France aconseguí inicialment èxit entre les noies que treballaven a les cases d'alta costura de París, però el seu desenvolupament fou menor que el de l'organització germana masculina, quatre vegades més nombrosa el 1939.

L'arquebisbe de París havia donat el 1926 als Scouts de France el títol-programa de "cavallers de l'acció catòlica". El marc ideal de la cavalleria medieval vinculava el moviment a la cristiandat que calia restablir. No obstant, Scouts de France marcaven clarament distàncies en relació a l'Action Française de Maurras, condemnada per Pius XI el 1926, i, per tal d'evitar malentesos monarquitzants i antirrepublicans, renunciaren a l'ensenyament de la flor de lis, ideada per Baden-Powell per a indicar que els escoltes no han de perdre el nord, ~~donant~~ a les brújules antigues amb aquest símbol. La ideologia de Scouts de France no era feixistitzant però a partir de 1933 tendia a un moderat elitisme. El dirigent escolta catòlic Pierre Delsuc el 1939 deia: "L'escoltisme tendeix a formar homes de valor pels llocs de comandament. Sap que la Comunitat francesa necessita quadres, una aristocràcia en el sentit etimològic de la paraula" (8).

En contrast amb la seva ambició de canviar la societat francesa, la consciència política no es desenvolupà a la Ruta més enllà d'un civisme simplista. L'escoltisme catòlic francès dels darrers anys trenta es definia contra: contra la laïcitat i contra la política anticlerical de la Tercera República, contra els costums relaxats de la societat liberal, contra els diversos ingredients de la civilització urbana triomfant, contra els fenòmens de massificació i contra la democràcia erigida en sistema. Era reaccionari en el sentit etimològic del mot.

No és estrany que després de la desfeta francesa de 1940 hi haguessin petainistes als Scouts de France a la vegada que deportats als camps alemanys i resistents gaulistes. A la zona ocupada els Scouts de France foren prohibits com la resta del moviment escolta i hagueren de reorganitzar-se clandestinament tot practicant formes

7. Marie-Thérèse Cheroute : Les débuts du guidisme en France, 1923-1927. Dans Gérard Cholvy : Mouvements de jeunesse ..., p. 187-205.

8. Philippe Laneyrie, ob.cit. p. 94 i 111.

9. Ph. Laneyrie, ob.cit. p. 150-151.

entre els catòlics, la guerra anti

2.2. DE LA SEGONA GUERRA/MUNDIAL ALS ANYS SETANTA.

diverses d'oposició a l'ocupant, des de la resistència passiva a la col.laboració amb el maquis. En canvi a la zona del govern de Vichy alguns s'identificaren inicialment amb la dictadura reaccionària del mariscal Petain, i entre aquests estigueren Doncoeur i Forestier (9).

Amb la victòria aliada, Scouts de France recuperà el seu ritme de creixement, ara sota la direcció de resistents del temps de guerra, com Pierre Delsuc, si bé el P. Forestier seguí sent fins el 1955 consiliari general de l'organització. Els patiments i humiliacions de la guerra havien provocat una maduració més ràpida dels adolescents a la vegada que havien afeblit l'autoritat dels adults. S'imposava un canvi. Emmanuel Mounier a la revista "Esprit" criticà durament el que ell en deia "l'escoutisme". L'impacte entre els Scouts de France fou fort. Mounier substituï Doncoeur ^{en l'ideologia} ~~per~~ de Scouts de France (10). El vell concepte de "reconquesta cristiana" fou substituït pel de "França, país de missió". ^{entre} La Ruta assumia la crítica de Mounier i s'obria al "compromís" polític i social, la branca dels adolescents canviava també ^{per en un sentit distintiu}.

El 1947, el comissari de la branca scout, Michel Menu, introduïa un nou model: el raider. La boina a l'estil "comando" substituïa el barret d'ala ample. El cavaller d'altre temps deixava pas al "raider", al paràgudista anglosaxó en lluita contra els governs totalitaris. A la vegada s'enfonsava l'ideal de cristiandat, si bé encara, en plena guerra freda, l'anticomunisme utilitzà el terme de civilització cristiana occidental, que no era ben bé el mateix. Encara que les unitats raiders no arribaren a superar el 10 % del total i els seus membres no representaven més que la setèima part de tota la branca, el seu tarannà, preocupat per la tècnica, la mecànica i el judo, configurà la branca adolescent de Scouts de France en els anys cinquanta.

Però entre l'estil raider de la branca dels scouts i el de la Ruta, que havia assumit el personalisme comunitari de Mounier i que anava camí d'assumir l'autonomia d'un autèntic moviment de joventut amb un projecte de transformació social, es covava un conflicte que es desencadenà amb motiu de la guerra d'Algèria, quan el 1957 la reprovació d'una guerra colonial sense èscrúpols, provocà la dimissió de l'equip directiu de la Ruta, encapçalat per ^{el P. Pierre-André} ~~el~~ Liegé (Paul Rendu).

La crisi de Scouts de France de 1957 és inseparable d'altres coetànies que enfrontaren els joves militants catòlics i la jerarquia eclesiàstica, amb la dimissió en pes el 1959 de la directiva de l'Acció Catòlica de les Joventuts de França, enfrontada amb l'episcopat arran de les preses de posició de la JOC, al mateix temps que la Unió Nacional d'Estudiants de França el 1956 era guanyada per la tendència

10. Gilles Saint-Aubin : Els models que ha proposat "Scouts de France" de cara als nois i adolescents; p.6. Versió catalana mecanografiada del text francès de 1984, escrit pel comissari general adjunt de Scouts de France.

*Per al plebiscit de la
branca dels joves no
perceptible.*

esquerrana. Aquest tipus de conflicte no es plantejaria a l'Espanya franquista fins el 1967.

L'enfament de la Ruta amb la direcció no portà immediatament a la devallada de la branca que fins aleshores era considerada el motor del moviment. Entre 1952 i 1962 els Scouts de France veieren augmentar el seu nombre en un 50 %. Però mentre els llobatons (entre els 8 i els 11 anys) van creixer en més d'un 43 % i els scouts (12-16 anys) van augmentar més d'un 61 %, en canvi la Ruta va reduir-se en un 3'2 %, descens que venia a sumar-se a la seva caiguda en un 50 % entre 1946 i 1950.

Un creixement tan desigual havia de crear problemes, perquè, malgrat l'èxit en la segona meitat dels anys cinquanta de la campanya de reclutament de caps adults que no havien passat pel moviment, la Ruta proveïa de quadres a la segona branca i la necessitat de caps es multiplicà quan aquesta es subdividí en dos entre 1963 i 1964. El model raider havia nascut abans de la guerra d'Algèria, sense preveure-la, però no podria sobreviure al conflicte *per les condicions militars del model.*

Els anys seixanta foren els dels grans canvis dels Scouts de France. Es produí obertament una socialització del moviment, que ~~passà~~ de ser un ordre secler que pretenia configurar el món a la seva imatge, ~~per~~ a inserir-se activament en la història de la joventut i en les preocupacions corrents dels adolescents. Amb la "explosió escolar" en l'ensenyament secundari i superior, es generalitzà i perllongà l'adolescència en el sentit socio-econòmic del terme. Frengué una identitat pròpia en lloc de ser una simple fase de latència, de disponibilitat i de inutilitat social temporal entre la infantesa i l'entrada en la vida professional i les responsabilitats adultes. El jovent prengué al mateix temps consciència de constituir una capa en oposició als adults en un grau sense precedents.

La distinció cada vegada més remarcada per la pedagogia entre pre-adolescents i adolescents, entre l'edat del joc i del mite i aquella altra en que el noi s'interroga sobre la seva inserció en la societat, va sumar-se al desequilibri creixent dins les patrulles entre una superabundància de pre-adolescents i una minoria cada cop més reduïda d'adolescents. La resposta fou la divisió el 1963 de l'antiga branca éclaireurs o scout en dues: els rangers (pre-adolescents de 12-13 anys) i els pioners (adolescents de 14 a 17 anys), una reforma que les exigències del model raider feia encara més ineludible (11). Baden-Powell havia dit que

11. Els pioners, organitzats pel pedagog professional François Leboutaux, adoptaven uns signes tant pel seu nom com per la seva camisa vermella, que recordaven els pioners rojos de la Unió Soviètica o els que havien començat a organitzar els comunistes a França en els anys trenta ~~en~~ escàs nombre. Però els pioners eren també fills de l'època de la "Nova Frontera" de Kennedy, del "desgel" en les relacions entre les dues super-potències i del projecte de desenvolupament dels països empobrits, unes esperances malmeses no ~~hols~~ per l'assassinat

la patrulla havia de caminar al pas del més petits. A partir de la reforma pioner-ranger els adolescents ja no haurien d'avorrir-se amb els jocs dels pre-adolescents, però queia una peça clau de l'escoltisme clàssic, la patrulla. Per això aquesta reforma francesa no fou adoptada per la major part de les altres grans associacions escoltes *d'altre país*.

l'equip de caps joves substituïa *de patrulla* les unitats al cap individual una mica més gran que els seus companys. Els pioners adoptaren la pedagogia del projecte i de l'empresa útil juntament amb la progressió comunitària, fins aleshores peculiaritats exclusives de la Ruta. Els rangers no veien ja els seus caps com a un model pròxim perquè *aguant* eren molt més grans que ells. Els pioners eren uns semi-routiers, però els rangers no es resignaven a ser uns post-llobatons i esdevingueren uns pre-pioners. Els grups canviaven amb les empreses. La mística del cap era substituïda per l'imperatiu de l'equip i de la direcció col·legiada. La fi de la progressió individual tenia l'avantatge de reduir la competitivitat i l'individualisme jeràrquitzat però feia més difícil l'avaluació de l'avanç de cadascú.

Scouts de France adoptaren amb entusiasme la proposta de renovació cristiana del Concili Vaticà II, però els escoltes, que el 1960 criticaven la clerecia a partir d'una posició progressista, alguns anys després es veien criticats pels clergues postconciliars a partir d'una posició encara més progressista, que titllava d'elitista i reaccionari un escoltisme en plena reforma, mentre els capellans més conservadors el rebutjaven ~~era esdevenir~~ molt diferent d'aquell amb el qual s'havien identificat deu anys abans. L'acció educativa deixà de ser considerada missionera. La reducció del nombre de consiliaris a Scouts de France fou molt superior al descens dels efectius escoltes i encara més gran que el descens global de la xifra de capellans *francès* de resultes de l'onada de secularitzacions dels anys setanta. El 1964 havia uns 2000 consiliaris a Scouts de France. L'any 1973 eren només 450.

La revolta juvenil de maig de 1968 i l'impacte de la pedagogia no directiva no feren més que incidir en el procés de la crisi més greu de l'escoltisme francès des del seu neixement, una crisi marcada per la doble ruptura entre el corrent tradicionalista, cada vegada més convençut de que les reformes empreses pels dirigents portaven a la destrucció del moviment - escissió conservadora de 1963 vers els Scouts d'Europe, que eren uns 15.000 l'any 1973 i 20.000 el 1979 - i el corrent participacionista i cogestionari - però no esquerranista ni marxista -, que creia que s'havia d'anar més depresa i més lluny, com manifestà amb la seva dimissió el 1969 l'equip nacional directiu de la branca dels rangers. En qualsevol cas, la perdua del 45 % dels efectius experimentada

del president Kennedy *marx* per la guerra del Vietnam que comença sota el seu mandat i pels conflictes provocats per l'oposició racista a la superació efectiva de la discriminació dels negres.

entre el moment daurat de 1963 i el difícil de 1973 tingué lloc ~~més~~ pel simple abandó de l'escoltisme que per les escissions dels qui tenien una opinió molt definida.

Els pioners foren els qui millor suportaren la crisi, però acavarien també afectats per la caiguda a la meitat entre 1963 i 1973 de la branca ranger, que era la seva font, a la vegada que la branca pioner fagocitava la branca dels grans, la Ruta.

La Ruta, perduda la seva identitat distintiva, projectà primer el 1966 esdevenir una organització autònoma mixta amb les Guides de France, que es manifestaren molt geloses de la seva independència. Després passà a admetre l'ingrés de noies, provocant l'acusació de competència deslleial per part de Guides de France el 1967. Això no frenaria el seu descens: de 2.500 membres el 1968, la branca dels joves baixà a 880 el 1972 per a desapareixer pràcticament el 1975.

La Ruta, després d'haver deixat el camp polític on s'havia ficat el 1956, per a entregar-se només al camp social, experimentà l'atracció de les tasques semi-professionalitzades en els nous equipaments socials per a infants i per a joves, que es multiplicaren a partir d'aquella època, produint-se una perdua de quadres necessàris per ~~el~~ propi moviment. La caiguda d'efectius de la Ruta privava de caps a les branques pioner i ranger, a la vegada que els responsables adults abandonaven el moviment després de maig de 1968, i l'edat mitjana dels quadres esdevingué cada vegada més baixa, justament quan la complexitat de la pedagogia autogestiónaire i la de les tècniques d'animació exigia més maduresa i preparació que abans.

Malgrat tot, el moviment va veure estabilitzats els seus efectius i continuà la seva renovació sense perdre la seva identitat. Segons les dades recollides per Effenterre, ~~l'any 1946~~ 1946 Eclaireurs de France tenia 55.000 membres, els Eclaireurs Unionistes, 20.000, la Fédération Française d'Eclaireuses, que agrupava noies sense religió i protestants, tenia 30.000 afiliades, Scouts de France comptava amb 140.000 membres i Guides de France, 52.500 (12). Vint i set anys després, el 1973, els Eclaireurs i Eclaireuses de France - nois i noies s'havien unificat: feia ~~deu~~ anys -, tenien 34.844 afiliats. Els unionistes i protestants, també mixtes, comptaven amb 11.900. Scouts de France ~~comptaven~~ 109.810, dels quals 25.000 eren quadres, i Guides de France tenien 62.300, ~~era~~ la única associació que registrava el 1973 una xifra superior a la de 1946 (13). Al marge d'aquestes cinc organitzacions - cal sumar-hi la jueva, creada el 1924, amb 6.340 membres el 1973 - ~~que~~ reconegudes per l'organització mundial de l'escoltisme, existien els Guides et Scouts

12. Henri Van Effenterre: Histoire du Scoutisme. (Presses Universitaires de France, París, 1947) p. 86. A la versió catalana ampliada del llibre, publicada per Edicions 62 el 1963 i reeditada el 1967, aquestes dades no hi són.

13. Pierre Georges: Etre scouts aujourd'hui. "Le Monde" dels dies 25, 26 i 27 de febrer de 1975.

d'Europe, tradicionalistes, amb 18.000 membres, i els Guides et Scouts Unitaires, creats el 1971, catòlics però adversaris de la divisió de la segona branca entre rangers i pioners.

Un jove representant d' Eclaireurs de France deia ~~el~~ 1975: "L'objectiu de l'escoltisme ha estat fins ara, formar ciutadans actius, felisos, adults exemplars en una societat que no ho és. Amb l'esperança una mica vaga de que aquests adults exemplars, ben integrats, farien alguna cosa per millorar la societat. Nosaltres no volem ser excepcions que confirmen la regla, sino que volem canviar la regla". En un fullet dels Eclaireurs Unionistes es deia a la mateixa època: "Desconfiem una mica de les paraules mestres que ens van fer treballar en altre temps: honor, servei, llei, promesa. D'altres nocions ens semblen més contemporànies: justícia, responsabilitat, democràcia" (14).

Pierre Georges advertia el 1975 que molta gent creia que l'escoltisme ja no existia perquè no no es feia visible amb les formes amb les que abans l'identificaven, en haver abandonat el barret d'ala ample, però l'escoltisme continuava sent la més gran organització educativa extra-escolar del país (15). L'escoltisme, segons el mateix escriptor, estava menys segur d'ell mateix, tenia menys càrrega ideològica, però era infinitament més dinàmic i més ric en els interrogants i recerques. "Agafat avui entre la necessitat d'evolucionar per a no perir, i el risc de perir a causa d'haver evolucionat massa, l'escoltisme no fa sino ser la imatge de la nostra societat".

El 1975 es produïa una significativa tornada a les fonts per part dels Scouts de France, però no a les de l'escoltisme catòlic francès, sino a Baden-Powell, revaloritzant per mitjà d'una lectura progressista el seu realisme flexible en front de la sobre-càrrega ideològica transcendentalista que havia caracteritzat Scouts de France en el transcurs de la seva història (16). La reintroducció de la promesa escolta, la recuperació del ~~seu~~ caràcter estable per part dels petits nuclis i dels seus caps, ara denominats pilots, la reconstrucció de la branca dels grans amb el nom de "Compagnons", els esforços per reunificar l'escoltisme catòlic, la descentralització i la diversificació dels projectes educatius, semblen indicar la recuperació de l'equilibri. Al mateix temps els efectius s'estabilitzaven amb tendència a l'alça a partir de 1981. Amb els seus trescents mil nois i noies i quadres, el conjunt de l'escoltisme seguia sent de molt el més important moviment de joves i adolescents de França.

14. "Le Monde" 27 de febrer de 1975.

15. Pierre Georges a "Le Monde" del 25 de febrer de 1975.

16. Baden-Powell aujourd'hui. Existeix versió castellana publicada a Barcelona el 1980 pel Movimiento Scout Católico ~~destinada~~ a Amèrica.

3. PRIMERES PASES DE L'ESCOLTISME A CATALUNYA :ELS EXPLORADORS.

Per analitzar els orígens de l'escoltisme a Catalunya hem de recular a l'any 1912, quatre anys tan sols després que Baden-Powell fundés els seus Boy Scouts a Anglaterra. La tardor d'aquell any la premsa de Barcelona començà a parlar de l'escoltisme i el tema esdevingué d'actualitat. Dues inicatives de signe diferent aparegueren al mateix temps a Barcelona : els Exploradores Barceloneses, dirigits pel capità de cavalleria Pere Rosselló i Axet, i els Jovestels, presidits pel periodista i polític catalanista republicà Ignasi de L. Ribera i Rovira. La primera associació tindria com a marc nacional Espanya, com a bandera la espanyola amb l'escut de la monarquia i dependria d'un comitè resident a Madrid. La segona tenia com a marc nacional Catalunya i com a llengua i com a bandera les catalanes exclusivament. La primera tindria esdevenidor i comptaria amb la protecció de les autoritats, però el seu creixement seria minço. La segona, ben aviat s'extingiria i com diria el seu president a les seves memòries inèdites: "va tenir la durada d'un foc follet" (1).

En aquella època, sis anys després de la primera mobilització de masses del catalanisme amb la Solidaritat Catalana de 1906 i tres anys després de la vaga revolucionària de la Setmana Tràgica de 1909, es desenvolupava la campanya per aconseguir la Mancomunitat de Catalunya. El principal partit polític catalanista, la Lliga Regionalista amb el suport d'altres forces, considerava la federació de les diputacions de les quatre províncies en que havia estat dividit l'antic Principat, com el primer pas vers la descentralització administrativa que havia de conduir a l'autonomia política. El desembre de 1913 un decret autoritzava les mancomunitats de províncies i el maig de 1914 restava constituïda la Mancomunitat de Catalunya, presidida per Prat de la Riba. No havia de conduir a l'autonomia, però representaria un pas important en la presa de consciència nacional dels catalans perquè equivalia a un reconeixement de la personalitat política de Catalunya.

3.4. Els Jovestels

Parlarem primer dels Jovestels perquè la seva vida fou més breu, tot i que corresponien a la tendència expansiva del catalanisme polític en aquell moment. El nom li donà Ribera i Rovira en un intent de donar una caracterització peculiar i autòctona als boy scouts, que eren encara quelcom del tot nou a Catalunya. La traducció tenia la seva lògica però era massa allunyada del nom anglès. Les primeres dues conferències de Ribera i Rovira sobre el tema les pronuncià el juliol i el novembre de 1912, la primera al Foment

1. Citat per Marcel Gabarró al seu estudi inèdit Orígens de l'escoltisme a Catalunya.

Republicà Català de Sants i la segona al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, la principal associació mutualista, instructiva, recreativa i de defensa laboral dels empleats mercantils i també la primera organització de masses del catalanisme popular (2).

Els estatuts que Ribera i Rovira redactà per als Jovestels es basaven en els principis de catalanisme, federalisme i democràcia (3). Eren els mateixos principis del partit polític al qual pertanyia Ribera i Rovira, la Unió Federal Nacionalista Republicana. Ribera era membre del consell nacional de la UFNR a més d'ocupar la presidència de la junta municipal del partit a Barcelona. Ribera i Rovira seria més endavant director del diari de la UFNR, "El Poble Català", en la darrera època d'aquest periòdic, entre 1914 i 1917.

El primer punt dels estatuts dels Jovestels, abans de la mateixa llei escolta, era: "Estimar Catalunya i la llibertat dels catalans". La única llengua oficial de la organització seria la catalana i la única bandera la quatrribarrada. L'estructura federal i descentralitzada de la organització arribava fins al punt de que els estols - o agrupaments - no havien de pagar cap quota a la direcció superior. La democràcia era portada fins al punt de que tots els càrrecs fins els més altes, havien de ser elegits per tots els Jovestels. Era rebutjat l'uniforme perquè la imatge que es volia donar havia de ser la més allunyada possible a la "marcial o de caserna".

No arribaren a haver-ne més que dos grups de Jovestels, tots dos al CADCI. Segons "El Poble Català" del 21 de gener de 1913, el consell directiu dels Jovestels estava format per Joan Badimon com a director, Francesc Codó com a president, Lluís Bartomeu com a tresorer, Josep M. Feliu com a comptador i Joaquim Estrems com a secretari. Ribera i Rovira figurava com a director honorari. Des del mes de maig de 1913 la revista del CADCI, "Acció", no tornà a parlar dels Jovestels. Tampoc en digué una sola paraula la memòria del CADCI, la "Revista Anyal", publicada el juny de 1914. Aquest primer intent d'escoltisme catalanista fracassà.

La dependència mercantil i els oficinistes constituïen una capa social especialment apte per a respondre al projecte escolta, com demostraria la història posterior. El CADCI com a entitat catalanista, a la vegada unitària i pluralista, semblava també un marc molt escaient. Però la primera cosa que sorpren és que els Jovestels no depenguessin ni de la secció d'esports i d'excursions ni de la d'educació i instrucció, que eren les seccions més adients dins del CADCI per aixuplugar l'escoltisme

2. Manuel Lladonosa: Catalanisme i moviment obrer: el CADCI entre 1903 i 1923. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988, 652 p.

3. Es troben al llibre d'Ignasi Ribera i Rovira: Nacionalisme. Foment de Reus, 1917, p. 163-173.

neixent, sino que pertanyés a la secció de propaganda autonomista.

Radica possiblement en això una de les claus del fracàs dels Jovestels, concebuts amb un objectiu massa obertament polític i ideològic, sota la inspiració d'un dirigent que era un periodista polític culte però ni era esportista ni pedagog ni excursionista ni sembla haver aconseguit un equip que suplís les seves limitacions personals. Ribera i Rovira era un nacionalista català d'esquerra, un lusòfil i iberista amb coneixement de la realitat portuguesa, però el seu coneixement de l'escoltisme sembla haver estat massa abstracte i superficial (4).

Els Jovestels tingueren encara menys possibilitats que la UFNR, a la qual pertenyia el seu president. Formada el 1910 com a resultat de la fusió dels tres grups catalanistes i republicans que s'havien sumat a la Solidaritat Catalana el 1906, la UFNR esperava fer-se amb part de l'electorat de la Lliga Regionalista i soscavar les posicions del Partit Radical de Lerroux. La UFNR representava una opció de centre-esquerra catalanista en front del conservadorisme de la Lliga, i denunciava l'espanyolisme i les corrupteles dels caps lerrouxistes. Però la UFNR no aconseguí obrir-se pas entre aquests dos partits a Barcelona. Obligada primer a secundar la estratègia possibilista de la Lliga Regionalista en la campanya pro-Mancomunitat i després a signar el 1914 amb els radicals l'aliança electoral coneguda com a pacte de Sant Gervasi, la UFNR entrà en un procés de disgregació fins a la desaparició del partit el 1916.

Com que els Jovestels foren una temptativa frustrada la jerarquia eclesiàstica no arribà a ocupar-se d'ells com s'ocupà dels Exploradors Barcelonesos. Però cal suposar que, si malgrat el suport d'alguns personatges monàrquics, el bisbe de Barcelona i la clerecia manifestaren el seu recel envers els Exploradors, més hostilitat eclesiàstica haurien desvetllat els Jovestels, sospitosos de trobar-se en l'òrbita ideològica d'un partit que volia la separació de l'Església i l'Estat.

3.2. Els Exploradors

El primer article aparegut a la premsa de Madrid sobre l'escoltisme fou el que publicà a "La Correspondencia de España" el 30 de maig de 1912 Teodoro de Iradier, capità de cavalleria i propietari d'una revista de l'arma. Iradier deia que ja feia un any que coneixia l'escoltisme (5). Poc després aparegueren en altres periòdics de Madrid diversos articles sobre el tema, com, per exemple, una sèrie d'Artur

4. Ribera i Rovira publicà el llibre Iberisme, Biblioteca Popular de L'Avenç, Barcelona, 1907, amb pròleg de Teofil Braga.

5. Aquest article fou reproduït per Iradier a l'opuscle que publicà el mateix any 1912: Los Exploradores de España (Boy Scouts españoles). Estatutos y reglamento interior provisionales.

Cuyàs - català instal·lat a Madrid - a la revista que dirigia : "El Hogar Español". Cuyàs, autor d'un famós diccionari anglès-espanyol, publicà a més el 1913 un opuscle de propaganda de l'escoltisme - Hace falta un muchacho - i el 1915 seria nomenat comissari general dels Exploradores de España (6). ~~El~~ ^{En} primer nucli escolta es va formar a Vitoria l'agost de 1912 i ~~a Huesca~~ ^{a Huesca} l'octubre del mateix any. Al mateix temps es constituí a Madrid un comitè directiu nacional, el secretari i impulsor del qual era el capità Teodoro de Iradier.

A Barcelona durant el darrer trimestre de 1912 i el primer de 1913 els Boy Scouts es posaren de moda a diaris i revistes, especialment a les esportives i pedagògiques. Els primers articles que sobre el tema publicà el capità Rosselló, aparegueren a "El Noticiero Universal" els dies 9 i 12 d'octubre de 1912 i anaven destinats a respondre i a rebatre els arguments d'un article publicat a "La Lectura Dominical", revista clerical que acusava els Boy Scouts de sospitosos de masoneria i prevenia els pares i mestres a fi d'evitar la propagació de l'escoltisme a Espanya.

Segons el diari "Las Noticias", el 6 de novembre de 1912 es constituïa a Barcelona un comitè promotor provincial, del qual era president el marquès de Foronda, director de la companyia de tramvies, els viccpresidents eren el marquès d'Alfarràs i el marquès de Castellflorite - coronel del regiment on servia Rosselló - , actuava com a secretari el capità Rosselló, com a tresorer Antonio Rojas, i eren vocals el marquès d'Alella, Alejandro de Tudela - catedràtic de l'escola Normal de Mestres -, Narciso de Olano, Antoni Fabré, Manuel Marinello - director de "La Tribuna", diari propietat del marquès d'Alella, i redactor de "El Noticiero Universal" - i Juan Clavería. Como Jefe de Exploradores figurava Francesc de Mercader, oficial de cavalleria, igual que Rosselló.

Segons el testimoni de Rosselló, recollit en un breu escrit conservat a l'arxiu de Jaume Font, el marquès d'Alella jugà un paper important, perquè conegué a Baden-Powell i portà d'Anglaterra els primers manuals, que Rosselló feu traduir per adaptar-los. Els contactes amb Anglaterra del segon marquès d'Alella, Ferran Fabra i Puig, senador aquells anys per Barcelona, es devien a que la seva empresa de filats de cotó, la Fabra i Coats, havia rebut una aportació anglesa de capital i tecnologia, col·locant-se als primers llocs del seu sector.

Pere Rosselló havia connectat previament amb dos excursionistes i treballadors autodidactes que, havien iniciat cadascú pel seu cantó dos grups escoltes : Ramon Soler i Lluç i Jaume Roca. Ramon Soler, un dels fundadors de l'Associació Excursionista Avant, havia començat a formar un grup abans d'entrar en contacte casualment amb en Rosselló, un dia que estava instruint els seus nois a la plaça

6. Artur Cuyàs morí el 1925.

era el manual i

Com que Ramon Soler havia format al seu grup el 1911, abans de la intervenció de Rosselló, es considera aquell any com el moment de l'inici de l'escoltisme al nostre país.

de les Glòries, aleshores un descampat (7). Soler fou instructor primer d'un grup de nois recollits per la institució Casa de Família, creada pel capellà Pedragosa, i després portà del grup "El Siglo", emparat pel propietari d'aquells grans magatzems de Barcelona, Dionisio Conde. Jaume Roca i un grup d'excursionistes amics seus, que havien llegit els articles de Cuyàs a "El Hogar Español" i havien començat a fer pràctiques, es posaren també en contacte amb Rosselló i constituïren el primer nucli d'instructors amb que pogué comptar (8).

Rosselló aglutinà els dos primers nuclis escoltes de Barcelona a la vegada que convenia del seu projecte al director del Liceo Técnico Industrial, Emilio F. de Villalta, que seria l'instructor del grup escolta Industria, i que posà el nostre capità en contacte amb altres directors d'escoles privades de Barcelona, com el director del Colegio Mercantil Barcelonés, Miquel Mallart, que seria l'instructor del grup Comercio. El 24 de novembre de 1912 Rosselló va donar una conferència al Col·legi de Mestres Titulats Privats i el dia 8 de desembre una altra a la Escola Normal de Mestres.

Rosselló veia en les escoles i en els mestres el principal mitjà per a difondre l'escoltisme. I efectivament el 19 de gener de 1913, quan es celebrà la primera concentració i la primera desfilada pels carrers de Barcelona dels primers cinc-cents Exploradors, que juraren bandera -nom donat a la promesa escolta-, resultà que dels 11 grups, 10 s'havien format a escoles i acadèmies privades, sota el patrocini dels seus directors, i un havia nascut a una institució de beneficència, la Casa de Família. Poc després es crearen el grup Stadium, al redós de la revista esportiva del mateix nom i sota l'impuls del periodista i esportista Josep M. Cò de Triola, redactor de la publicació; el grup Catalunya, que tenia d'instructor Josep Armengol; el grup "Aguila", de Sant Andreu, amb Ignaci Socias; l'Hispania amb Felip Marco; el Marco Polo amb Lluís Aguilera i el Siglo (9).

7. Testimoni de Ramon Soler a Marcel Gabarró el 1972, un any abans de la mort de Soler.

8. Text de Jaume Roca, conservat per Ramon Bastardas i citat per Marcel Gabarró.

9. "El Correo Catalán" del 20 de gener de 1913 deia que tenien grups els centres privats Fivaller, Península, Trilla, Mercantil Barcelonés, Cervantes, Solà, de Jesús, Ibèria (de Gràcia), Liceo Técnico Industrial i un grup format a la Barceloneta per un mestre nacional. Emilio Navarro a Album histórico de las

El primer fullet del Comité Provincial de los Exploradores Barceloneses, Indicaciones prácticas para los señores Instructores, cuaderno 1, a més de citar els noms dels membres del comitè, ja indicats, posant com a Jefes Exploradores a Francisco Mercader, Mariano Giménez i Vicente Blasco, i de donar el domicili de l'entitat - Rambla de les Flors 18, primer pis, menciona els 17 primers grups amb els seus instructors, informant de la seva professió. Alexandre Pinyol en dona fotocòpia als seus escrits inèdits. Figuren com a instructors del grup "Aguilas", Ignacio Socias Aldapé, "literato deportista"; del "Barcino" Juan Duran Arrom, "director de colegio" i Emilio Lacasa, "maestro"; del "Cataluña", José Armengol, "director de colegio" i José M. de Bernacho, "maestro"; del "Cervantes" Luis Jubert, "director de colegio" i Arturo Vilanova, "médico"; del "Comercio" Miguel Mallart, "director de colegio"; del "Covadonga" Enrique Trilla, "director de colegio"; del Fivaller Arturo Pujol, del "Hispano" Felipe Marco, del "Iberia" Juan Prim, del "Industria" Emilio F. de Villalta, del "Minerva" Sebastián Solà, tots ells també amb la professió de directors de col·legi; del "Patria" Antonio Torras, "excursionista y perito mercantil"; del "Peninsular" Narciso Romaguera, "maestro"; del "Siglo" Ramon Soler, "excursionista y deportista"; del "Stadium" J.M. Cò de Triola "excursionista y periodista"; del "Trabajo" Jaime Teixidó, "excursionista", i del "Victoria" Antonio de P. Rubio, "maestro". Emilio Navarro a Album Histórico de las Sociedades Deportivas de Barcelona, llibre publicat el 1916, menciona els mateixos grups i instructors, més el "Marco Polo". L'excursionisme és present, però el predomini dels directors d'escoles privades és evident.

En conserva una postal anglesa amb data de 1910, que representa uns boys scouts i al darrere, amb la signatura de Ramon Soler, les regijants paraules "membres de l'Escolta Portel que em guarda de la col·lecció que em serveix d'any 1910 per antenar al grup que jo havia".

Pel febrer de 1913, molt aviat, per tant, es fundava el primer nucli de Girl Scouts, amb quatre grups relacionats amb escoles femenines de Barcelona. Els sectors clericals miraven el guiatge encara amb més recel que l'escoltisme (10), però la manca de tarannà feminista es feia evident en els objectius de l'organització femenina, proclamats en un article propagandístic aparegut a "La Tribuna" el dos d'abril de 1913: "Se comprende perfectamente que los iniciadores de esta idea tienen la esperanza de crear verdadera Escuela de madres, que juntamente con las demás enseñanzas físico-intelectuales, harán a nuestras niñas fuertes de espíritu i de cuerpo, hábiles para desempeñar las funciones propias de su sexo y, en una palabra, perfectas mujeres". Les noies Exploradores s'extingiren pocs anys després i el guiatge no va reneixer fins l'octubre de 1931.

El 19 de gener de 1913 tingué lloc al Palau de Belles Arts de Barcelona la primera manifestació dels Exploradors. Uns cinc-cents "juraren bandera" davant el marquès de Foronda i del governador civil. El capità Iradier, en representació del comitè de Madrid, pronuncià una arenga que acabà amb visques a Espanya. Després els nois desfilaren precedits d'una banda militar pel centre de la ciutat amb barret d'ala ample, fulard, bordó i ganivet al cinturó. Segons la memòria dels Exploradores de España llegida el 22 d'abril de 1914 hi havien a Barcelona 1.064 exploradors distribuïts en 22 grups, dirigits per 48 instructors i 43 subinstructors. El comitè provincial de Barcelona tenia 12 membres i es comptava amb 270 socis protectors.

A Tarragona hi havia 32 exploradors en un sol grup, 3 instructors, un comitè amb 9 membres i 79 socis protectors. A l'acte de fundació el 6 de juliol de 1913 a l'Ajuntament de Tarragona parlà, entre altres autoritats, el vicari capitular Vidal i Barraquer, figura amb moderades simpaties regionalistes i futur arquebisbe de la diòcesi. Es l'únic cas en els inicis de l'escoltisme a Catalunya en que una jerarquia eclesiàstica avalava el moviment.

Justament el 6 de febrer de 1913 el bisbe de Barcelona, Laguarda, havia publicat una circular on recordava que la Santa Seu no s'havia pronunciat sobre l'escoltisme, que l'arquebisbe de París s'havia manifestat en contra i que els bisbes belgues havien promogut un escoltisme confessional catòlic separat. Era aquesta la resposta desitjable per al bisbe Laguarda. No gosava condemnar els Exploradors, apadrinats pel rei i per alguns magnats, però tampoc

~~Enrique Trilla, Siglo amb Ramon Soler, i Trabajo amb Jaume Teixidor. Cita a més els altres cinc mencionats abans.~~

10. Així mossèn Albornà a "El Correo Catalán" el 9 de juny de 1913 escrivia: "La nostra desconfiansa en aytals institucions ha augmentat de un modo extraordinari quan hem sabut que's tracta de fundar "boy-scouts" noies, quines per cumplir ab son Còdich hauràn de correr per montes et colles ben lluny de la vigilància dels seus pares".

l'avalava. La única iniciativa d'un clergue en favor de l'escoltisme la va fer aleshores mossèn Pedragosa a la seva Casa de Família, però sense donar lloc a una organització separada dels Exploradors. No cuallà l'intent de crear un escoltisme tradicionalista jaumí ni menys encara, en l'extrem contrari, el projecte d'un de republicà radical (11).

Tornant a la implantació l'any 1914 dels Exploradors d'Espanya a Catalunya, veiem que a Manresa i a Lleida es formaren comitès, però aviat es disolgueren sense resultats. A Sant Feliu de Llobregat existia el 1914 un nucli de 22 Exploradors i un comitè de 8 membres amb 35 socis protectors. A Maó també s'havia fundat un nucli que comptava amb 147 Exploradors distribuïts en tres grups. Així doncs, un any després de la seva aparició en públic a Barcelona, els Exploradors d'Espanya comptaven a Catalunya i a les Illes Balears amb 1.265 nois distribuïts en 27 grups, amb 54 instructors i altres tants subinstructors, 39 membres de comitès i 448 socis protectors. Els inicis eren prometedors, però el creixement s'aturà ben aviat.

El capità Rosselló havia aconseguit comptar el 1913 amb un conjunt d'elements que podien garantir l'èxit: un nucli d'instructors procedents de l'excursionisme, un cercle de directors d'acadèmies privades decidits a promoure l'escoltisme entre els seus alumnes, l'aval d'alguns catedràtics de la Normal de Mestres, la protecció d'alguns aristòcrates i empresaris i el suport propagandístic d'alguns periòdics i singularment de "La Tribuna", "El Noticiero Universal" i "Stadium". La organització dels Exploradores de España, tenia el suport de la Corona i era reconeguda per l'organització central de l'escoltisme a Londres. Els historiadors de l'escoltisme repeteixen que una representació

11. Quinze dies després de la presentació oficial dels Exploradors el gener de 1913, es fundà un grup que adoptà el nom de Jovestels - copiat dels del CADCI - a un dels patronats obrers que tenien els tradicionalistes, el de Santa Madrona, segons "El Correo Catalán" del 31 de gener de 1913. Aquesta va ser la única experiència en aquella primera època d'un escoltisme catòlic confessional, però la dependència del partit tradicionalista jaumí li donava una significació i possibilitats distintes a les d'un escoltisme depenent únicament del bisbat. La manca de notícies posteriors a les planes de "El Correo Catalán" fa pensar amb raó a Marcel Gabarró que l'èxit no acompanyà a l'empresa. Davant l'èxit dels Exploradors, protegits per aristòcrates monàrquics, i de la pretensió del bisbe Laguarda de promoure un escoltisme catòlic confessional, el Partit Republicà Radical intentà posar en marxa uns boy scouts laicistes i republicans, tal com instava a fer "El Progreso" el 6 de febrer de 1913. Es fundà un grup a la Casa del Pueblo del districte cinqué, però tampoc prosperà a jutjar pel silenci posterior del diari lerrouxista barceloní. Resulta curiós que tant l'intent jaumí com el radical prenen com a punt de partença la mateixa barriada obrera de la Barcelona vella.

espanyola estigué present a la primera reunió internacional a Birminham el juliol de 1913 (12). Però no en tenim cap notícia concreta .

Rosselló havia tractat de donar a la seva organització un marc ideològic fill del regeneracionisme de 1898, que pretenia estar per damunt de les divisions polítiques. Quan el 9 d'octubre de 1912 definia el seu projecte a "El Noticiero Universal", deia, tot defensant-se de les acusacions clericals: "No se trata de hacer una generación de rojos ni de blancos ; no se trata de constituir logias pseudofísico-morales, ni cofradías requeteriles; se trata del mejoramiento de nuestra raza, de nuestra verdadera regeneración, hacia la que debemos contribuir todos indistintamente de las creencias y opiniones que profesemos, mientras tengamos arraigado en el alma el amor entrañable a la tierra que nos vio nacer ".

Sorpren que , a pesar de l'èxit aparent, el capità Rosselló dimitís del seu lloc i deixés els Exploradors el juny del mateix any 1913, i no s'ocupés de l'educació mai més. Potser s'en adonà de que era inviable aquella neutralitat política que veia indispensable per al èxit dels seus Exploradors. Entre els antics Boy Scouts hi ha l'opinió de que l'escoltisme del capità Rosselló va néixer amb total independència de Madrid i d'Iradier i que fou aquest i el comitè central qui li prengueren de les mans el moviment amb un centralisme que provocà la repulsa de Rosselló. Alexandre Galí arriba a dir que, en vista del seu èxit, es va oferir a Rosselló la direcció de l'associació, però amb la condició de traslladar-se a Madrid i formar part del Cuarto Militar del rei, igual que Iradier, però Rosselló no va acceptar (13).

Res d'això diu el testimoni del propi Rosselló, que es conserva a l'arxiu de Jaume Font. Només alega que es revoltà contra el fet que el comitè central li notifiqués que el comitè de Barcelona li havia de pagar 10 centims setmanals per noi. També diu que els Jovestels, després d'haver deixat els Exploradors li oferiren un lloc destacat a la seva organització, però ell no acceptà. En els pocs articles que publicà Rosselló no hi ha cap senyal de regionalisme i menys encara de nacionalisme català. Per altra banda, Ribera Rovira i els Jovestels havien criticat la presentació oficial dels Exploradors per la mentalitat que revelava. Potser els Jovestels confiaven en que Rosselló podia experimentar una evolució semblant a la que el 1906 havia tingut Francesc Macià. Però justament el cas de Macià demostrava com era de difícil, per no dir impossible, compaginar una posició catalanista i seguir una carrera militar dins l'exercit espanyol .

ell

un altre militar

12. Effenterre, ob. cit., p. 47 de la versió catalana. L. Nagy, ob. cit., p. 80.

13. Alexandre Galí : Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya . 1900-1936. Llibre X. Institucions de cultura popular. Fundació A.G., Barcelona, 1983, p. 145.

Tal com indica Marcel Gabarró, no es pot deduir dels pocs articles de Rosselló que existís una diferència ideològica entre aquest i Iradier. Només es perceb una diferència de tò entre el nacionalisme espanyol abrandat d'Iradier i el tò més discret en aquest aspecte de Rosselló. Però per a tots dos l'objectiu de l'escoltisme era regenerar la raça espanyola. Rosselló igual que Iradier, creia que es podia canviar una societat canviant els individus sense canviar les estructures, concepció que havia d'agradar als representants de l'alta burgesia monàrquica que donaven suport als Exploradors. Per altra banda, Rosselló en els seus escrits manifesta la seva consciència d'estar constituint una organització que forma part de la espanyola i no quelcom particular i independent.

També diu la tradició boy-scout i el testimoni de Rosselló ja mencionat, que els instructors de la primera hora, el tinent coronel Mercader i, fins i tot, els marquesos d'Alfarràs i d'Alella deixaren la organització per solidaritat amb en Rosselló (14). Però la carta que els instructors de Barcelona van escriure per a demanar a Rosselló que retirés la seva dimissió i es reincorporés al moviment, no volia dir que anessin a dimitir amb ell.

De fet no es constata cap canvi significatiu de personal en la relació de membres dels comitès provincial i local i d'instructors que es conserva per a l'any 1916 (15). Alfarràs i Alella seguien en els seus llocs. Mercader havia passat a ser vocal del consell provincial i la secretaria del consell estava en mans de Joan M. Griñó. El jefe provincial de Exploradores era Mario Giménez Ruiz, un oficial del cos d'enginyers destinat a Barcelona i practicant de diversos esports. Tampoc hi havia hagut cap canvi significatiu entre els instructors, començant per Villalta, que seria condecorat el 1914 (16). Ramon Soler mantenia la seva col·laboració, i Romaguera seguiria ininterrompudament en els Exploradors fins el 1932.

Cal advertir que en el camp polític monàrquic en que es movien Foronda i Alella, encara no s'havia produït la fisura de 1919, quan Foronda formaria part del sector majoritari, alhora el més reaccionari i espanyolista - la Unión Monàrquica Nacional, després integrada en el primorriverisme de la Unión Patriótica -, mentre Alella s'incorporaria a la nova Federació Monàrquica Autonomista, tan pròxima a la Lliga Regionalista, que amb els vots dels regidors d'aquest partit, esdevindria Fabra i Puig alcalde de Barcelona el 1922, i hauria de compartir amb la Lliga Regionalista l'ostracisme quan arribés la Dictadura de Primo de Rivera, que significà en canvi per a Foronda el seu millor moment.

Teodoro de Iradier, l'antagonista de Rosselló, organitzà el 1917, fora ja dels Exploradors, una altra organització, els

14. Antoni Serra : Història de l'escoltisme català . Bruquera, Barcelona, 1968, p. 16.

15. Emilio Navarro, ob. cit., p. 185 - 188.

16. "Stadium" núm. 62, 28 de febrer de 1914, p. 179.

Hidalgos de la Patria, sembla que sense esdevenidor, i més tard creà un Instituto de Afirmación Personal, que admetia la formació per correspondència. El Directori Militar li encomenà la redacció d'un Catecismo del ciudadano, del qual es feu una tirada de tres cent mil exemplars, la qual cosa indica que la seva mentalitat casava amb la de la Dictadura de Primo de Rivera.

Reconeguts com a "institución nacional" pel decret del 26 de febrer de 1920, els Exploradores de España, van veure modificats els seus estatuts per un decret aparegut a la Gazeta el 17 de novembre de 1922, que reforçava el caire oficial de la institució. Poc després els Exploradors s'instal·laven als soterranis de la Universitat de Barcelona.

Fins als 12 anys s'era aspirant (nom emprat en lloc de llobató) i després els exploradors estaven dividits en classes: la primera, de 10 a 13 años, la segunda de 13 a 15, edat en que feien la "promesa de la bandera", la tercera de 15 a 18 i la darrera fins als 21. En aquesta quarta classe feien instrucció militar. El president honorari era el rei Alfons XIII i l'efectiu el duc de San Pedro del Galatino.

Del consejo nacional eren nomenats de reial ordre el comissari general, el secretari i un assessor, que automàticament era el Jefe de la Tropa de Madrid. Al costat d'aquests hi havien un delegat del Ministeri d'Instrucció Pública, un del de Guerra i un altre del de Governació. També als comités locals hi havia aquests tres delegats ministerials. A Madrid es publicava la revista mensual "El Explorador", desapareguda a finals dels anys vint i substituïda per "La Patrulla", revista de la tropa madrilenya. El rei va cedir un espai al Pardo, on es reunien cada diumenge els grups de la tropa de Madrid. El 1923 el Príncep d'Astúries i els infants Joan i Gonzalo feren la "promesa de la bandera" dins els Exploradors.

La protecció de la Corona i el paper destacat dels militars a l'escoltisme espanyol era a primera vista quelcom semblant al que passava a l'escoltisme anglès. Però el context era ben diferent, perquè no era el mateix tenir la protecció del rei en una monarquia parlamentària com a britànica, on la Corona el 1910 obligava a la Cambra dels Lords a acceptar l'impost progressiu sobre la renda i el retall del seu poder de veto, i el 1923 nomenava el primer govern laborista, que tenir el favor reial en un país com Espanya on el monarca acceptava de grat un cop d'estat militar com feia Alfons XIII el 1923.

Els Exploradors, malgrat els seus brillants inicis a Catalunya, experimentaren aviat un ~~estancament~~ declivi. Si el 1914 tenien un miler de nois a Barcelona, el 1916 no passaven de 450 (17). El 1930 a la concentració de Sant Jordi, patró de l'escoltisme, concorregueren a Barcelona uns 500 nois i quadres, amb la participació de representacions dels nuclis de Badalona, el Prat de Llobregat, l'

5 jmes
 Hospitalet, Terrassa, Girona, Tortosa i Maó (18). L'abril de 1932 a la mateixa festa només desfilaren uns 400 (19). No ~~se'n~~ fins el 1929 que es constituí el primer grup de Rovers (20). Les Exploradores o noies guies desaparegueren i no començaren a reorganitzar-se fins l'octubre de 1931.

Les coses no anaren molt millor a la resta d'Espanya. El 1914 el nombre de membres dels Exploradores de España era de 20.000 (21). A finals de 1923 eren 9000, segons la edició de 1927 de la Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana de Espasa-Calpe, que indicava la existència de 400 consells locals, 180 jefes de tropa i instructors així com de 480 membres dels consells (22). El 1931, segons el cap de la tropa de Barcelona, el comandant d'artilleria Carlos de Cifuentes, els Exploradores de España no passaven de 5000 (23).

A Catalunya, segons Alexandre Galí, "els Exploradores de España no tingueren mai en el nostre país cap popularitat; sota l'ègida de la protecció oficial van anar vivint al marge de les activitats generals del país sense rebre'n cap influència ni tampoc comunicar-li'n, però sense comunicar-li tampoc cap virtut. La desadaptació era més greu perquè era intrínseca també; el tipus d'escoltisme que es volia imposar des de Madrid amb la seva centralització absorbent xocava amb l'esperit de la institució que per contrast - i això ho sentien fins els més insensibles a les coses locals - casava bé amb la mentalitat característica de la nostra ciutat i de la seva gent" (24).

"Organitzat a l'espanyola - diu Alexandre Galí -, l'escoltisme s'havia de fer en castellà - la llengua de la caserna - i amb esperit militar. Quan per aquestes muntanyes del voltant de Barcelona havíem trobat en els primers temps algun grup escadusser d'Exploradores mai no havíem sentit, ni que els nois fossin catalans, que els caps usessin altra llengua que la castellana" (25).

De fet els Exploradors van neixer i desenvolupar-se al marge dels dos cercles, on més tard, des de les darreries dels anys vint i principis dels anys trenta, trobaria l'escoltisme català els seus principals suports: els centres

18. "Cataluña Escultista" núm. 11 d'abril de 1930.

19. "Cataluña Escultista" núm. 29 de maig de 1932.

20. "Cataluña Escultista" núm. 2 de juny de 1929.

21. Segons J.M. Cò de Triola a "Stadium" núm. 79 de 15 de juliol de 1914, p. 575.

22. No ens consta que existeixi cap història ni en forma d'esboç, de l'escoltisme espanyol, segons sembla haver-ho confirmat una gestió feta prop de la direcció a Madrid de Scouts de España, la successora d'Exploradores de España, que el 1986 publicà un fullet titulat "¿Qué es el escultismo? 75 aniversario de Scouts de España", que no conté cap dada històrica i es limita a ser la traducció d'un opuscle anglès.

23. "Cataluña Escultista", núm. 21 de maig-juny de 1931.

24. Alexandre Galí, ob. cit., p. 146.

25. Alexandre Galí, ob. cit., p. 143.

Fins i tot la tradició pel els Boy Scouts de Catalunya diu que
dos dels iniciadors dels Exploradors Barcelonins, Marià Romaguera, primer instructor
del grup Peninsular, i l'excursionista i esportista Ramon Soler i Lluç, primer
instructor del grup Segle, pertanyien a l'Unió Catalana. Així ho diu
als seus ~~escrits~~ ^{escrits} autobiogràfics inèdits (Alexandre Rinyol).

excursionistes i els col·legis privats vinculats a la renovació pedagògica i a la catalanització de l'ensenyament.

català

Dins el Centre Excursionista de Catalunya es va plantejar la conveniència d'impulsar l'escoltisme el 1912, però no es prengué cap decisió (26). Ramon Soler, un dels pioners de l'escoltisme a Catalunya era de l'Associació Excursionista Avant, caracteritzada per la seva catalanitat indiscutible, igual que la major part del nostre excursionisme. Cò de Triola havia estat membre del Centre Excursionista de Catalunya. El 1916 formava part del consell local dels Exploradors de Barcelona com a vocal Albert Santamaria, president de la secció d'esports de muntanya del Centre Excursionista de Catalunya (27). No obstant, resulta evident que l'excursionisme, tot ell catalanista en diversos graus, veia els Exploradors, com a mínim vers 1930, com una entitat extranya que seria mal rebuda en els Campaments de Catalunya.

El cercle de centres d'ensenyament on inicialment arrelà l'associació dels Exploradors no sols era aliena a la escola pública i a la xarxa de col·legis de les congregacions religioses, desinteressades de l'escoltisme en aquella època, sino del petit conjunt d'escoles privades interessades per la renovació pedagògica i la catalanització dels continguts i de la llengua emprada en l'educació. Com ja s'ha indicat, aquest tipus de escoles era el més sensible i favorable a la proposta escolta per promoure tots dos l'autoeducació. Amb la estructuració dels serveis de la Mancomunitat i del Patronat Escolar de l'Ajuntament de Barcelona, algunes figures representatives d'aquest sector, com Manuel Ainaud, Alexandre Galí i Pau Vila, passaren a ocupar càrrecs, de manera que la influència d'aquest corrent augmentà fins que foren destituïts o dimitiren en temps de la Dictadura de Primo de Rivera, tornant el 1930 als seus antics llocs ~~en molts casos~~ (28).

Tot sembla indicar que en els anys en que s'introduí l'escoltisme a Catalunya, la consciència nacional catalana no estava prou desenvolupada per adoptar com a natural una proposta escolta catalanista sense veure-la com una fórmula partidista. Però el sentiment d'identitat col·lectiva estava prou extès per a no permetre la difusió d'un escoltisme que prescindia de la problemàtica catalana i, per tant, era implícitament espanyolista, si be podia amb l'empar oficial

26. A. Galí cita un article de V. Laserra (E. Vidal i Riba ?) en el "Butlletí del Centre Excursionista" en aquest sentit, si be expressava el temor de que entre els catalans hagués una possible resistència a les normes massa formalistes i serioses dels Boy Scouts.

27. Emilio Navarro, ob. cit. p. 220 i 187.

28. Per aquest tema vegeu Jordi Monés : El pensament escolar i la renovació pedagògica a Catalunya (1833-1938), La Magrana (Barcelona, 1977), i Cèlia Cañellas i Rosa Torán : La política escolar de l'Ajuntament de Barcelona, 1916-1936, Barcanova (Barcelona, 1982).

ocupar l'espai escolta i tenir un petit nombre d'afiliats, que ~~tampoc~~ comptaven amb cap altra alternativa fins l'aparició el 1928 dels Minyons de Muntanya de Batista i Roca.

3.4. Els Pomells de Joventut

Encara que no tingui relació amb l'escoltisme, cal fer referència a l'única organització d'adolescents i joves que tingué un relatiu èxit a Catalunya a començament dels anys vint, mostra de que començava a existir una determinada demanda social insatisfeta. Ens referim als Pomells de Joventut. Nasqueren la tardor de 1920, en plena lluita social marcada pel pistolerisme, i a partir d'una proposta feta per Josep Maria Folch i Torres a la seva revista "En Patufet" el nou d'octubre d'aquell any. Amb els seus seixanta mil lectors "En Patufet" va ser la publicació que més va contribuir a la normalització lingüística en el primer terç de segle perquè aconseguí que molts nois i noies catalans superessin la diglòsia i s'acostumessin a llegir en català. Els membres de cada Pomell -cinc nois o cinc noies com a mínim- s'havien de comprometre setmanalment a fer com a mínim una obra bona de caritat cristiana i una obra bona patriòtica, centrada sobre tot en el coneixement i en la difusió de l'ús correcte de la llengua catalana i en la descoberta de la cultura i la història del seu país. Les similituts amb la B.O. de Baden-Powell i el seu discurs sobre els deures envers Déu i la pàtria, resulten evidents.

Folch i Torres declarà que l'ideari dels Pomells era el de Torras i Bages, és a dir el catolicisme catalanista i tradicionalista. Tot i l'apoliticisme i l'idealitat romàntica dels Pomells, no mancava en la mateixa crida fundacional de Folch i Torres la referència al context polític i social. L'autor acabava dient de la organització de joventut que imaginava: "En el meu somni la veig tornant a la nostra Catalunya la pau i la espiritualitat que les convulsions d'ara semblen voler arrebasar-li".

Els Pomells de Joventut eren ja 500 el juny de 1922 i arribaven a 849 amb més de quatre mil membres el setembre de 1923, quan foren prohibits pel govern del general Primo de Rivera, una setmana després del cop d'estat (29). Els Pomells comptaren en els seus primers temps amb el suport de l'arquebisbe de Tarragona Vidal i Barraquer, del canonge *Carles Cardó* i de l'abat de Montserrat Antoni Maria Marcet, però foren vistos amb recel per la major part dels bisbes i per alguns ordres religiosos d'ensenyament, com, per exemple, pel provincial dels Escolapis, Joan M. Viñas. Ben considerats per la Lliga Regionalista, els Pomells de Joventut foren criticats per les esquerres catalanes *per* el sentimentalisme, el parialisme conservador i la religiositat catòlica idealista de que feien gala.

29. Josep Massot i Muntaner: L'Església catalana al segle XX. Curial (barcelona, 1975) p. 153-164. - Jim Kelly: Els Pomells de Joventut. "L'Avenç" núm. 14 (1979) p. 44-49.

Cal tenir en compte que Folch i Torres fou vicepresident de la Unió Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, fundada per Torras i Bages el 1899 en substitució de la secció de propaganda religiosa de la

El creixement dels Pomells es va fer més lent durant 1923, abans de la dissolució per ordre governativa. No comptaven amb un programa d'activitats semblant al de l'escoltisme. Ens manca, però, un estudi aprofundit dels Pomells, que comptaven amb una revista mensual, "Amfora" i amb d'altres publicacions locals. Folch i Torres es negà a reorganitzar els Pomells després de la Dictadura i el maig de 1931, després de la proclamació de la República, recomanà en canvi als expomellistes el suport i l'adhesió als partits catalanistes.

No es pot considerar que els Pomells de Joventut fossin un precedent de la Germanor dels Minyons de Muntanya ni menys encara de Palestra, organitzacions de tarannà diferent encara que compartissin el catalanisme dels Pomells, tot radicalitzant-lo. Batista i Roca no va fer referència en els seus articles als Pomells, però algunes alusions indirectes permeten deduir que els englobava dins aquell catalanisme inocu que no va saber plantar cara a la Dictadura i que ell considerava totalment superat.

Els Pomells foren el precedent, en canvi, de la Federació de Joves Cristians de Catalunya, creada el 1931, en el context ja de la política anticlerical de la República. La FJCC estaria dotada d'una organització d'Avantguardistes - nois entre els deu i els catorze anys -, que arribarien a ser el 1934 uns cinc mil, organitzats en tres-cents grups, amb una llei inspirada en la escolta i una pedagogia de l'autogovern en petits grups, tot practicant els esports i l'excursionisme. Aquesta organització catòlica catalanista, independent de l'Acció Catòlica espanyola i estructurada en braques especialitzades a la manera de la militància juvenil catòlica europea més evolucionada, presentaria en el quinquenni republicà una competència important a l'escoltisme català. Alguns agrupaments practicarien la doble afiliació - a la FJCC i a la Germanor de Minyons de Muntanya - i Antoni Batlle, dins la GMM, faria de pont amb els Avantguardistes de la FJCC (30).

3.5 Els Exploradors i la Dictadura de Primo de Rivera

"En venir la Dictadura militar -escriu Alexandre Galí-, els Exploradores van ésser un instrument del dictador, que els va atorgar cada vegada una protecció major, cosa que va contribuir a distanciar-los més del poble" (31).

En el context de la preparació del primer jamborée nacional espanyol amb motiu de la Exposició Internacional de Barcelona de 1929, va apareixer el dia u de maig d'aquest any el primer número de "Cataluña Escultista. La revista del Explorador y del Lobato". Era una publicació mensual ben presentada i ben il·lustrada.

A la portada del primer número publicava una fotografia del capità general Emilio Barrera, inflexible executor de la

30. La Federació de Joves Cristians de Catalunya. Contribució a la seva història. Nova Terra (Barcelona, 1972) 274 p.. També veu *Coordina'tis: la Federació de Joves Cristians de Catalunya*. Claret (Barcelona, 1990).

31. Alexandre Galí, ob. cit. p. 147.

política descatalanitzadora de Primo de Rivera, i Jefe honorario dels Exploradors de Barcelona. A la coberta del segon número apareixia el pergamí d'agraïment a Alfons XIII per patrocinar el "Jamborée de la Exposición Internacional de Barcelona...con asistencia de Exploradores de todas las Organizaciones del Mundo ,afectas al Comité Internacional"(32). La portada del tercer número consistia en el retrat de Josep Maria Milà i Camps, compte del Montseny, president de la Diputació Provincial de Barcelona i liquidador de la Mancomunitat. Milà i Camps era president a més del comitè dels Exploradors a Barcelona(34). A la coberta del quart número trobem la foto del marquès de Foronda, comissari reial de la Exposició i antic president i protector dels

32. El terreny cedit per al Jamborée als Exploradors a Montjuic era proper a la línia del funicular i anava des dels glacis del castell a l'avinguda de Miramar.

34. Al número 3 de "Cataluña Escultista" es publica la composició del comitè de Barcelona: "Jefe honorario" Emilio Barrera , capità general de Catalunya; president, compte del Montseny, president de la Diputació; vicepresident, compte de Figols, vicepresident de la Diputació; secretari Rafael Claveria , que era vocal ja el 1913 del comitè de Barcelona; vocals, Eusebio Díez, rector de la Universitat, Luís Damians, tinent d' alcalde, Fernando Palá, doctor en medicina - vocal ja el 1916 - i Antonio Raja, també vocal el 1916. El delegat del Ministeri de la Guerra era Manuel de Albert i Despujols, el de Governació, Aniceto Bercial, doctor en medicina, el d'Instrucció Pública era el secretari de la Universitat, Daniel Maria Foyos, i l'assessor i president del consell tècnic era el comandant Carlos de Cifuentes.

Al número 14 de la mateixa revista consten els noms dels caps i auxiliars de grups - equivalents a les seccions després - , dos grups per a cada una de les quatre categories segons les edats i la preparació , excepte la quarta i darrera, que tenia sols un grup, i els llobatons i aspirants, que eren tres . Els caps eren José M. Bruse, Antonio Miró, Enrique Gutierrez, Félix Solanes, Ramón Lizcano, Climent, Jerónimo Davalillos, José Casassas, Ignacio Solanes - l'estiu de 1931 era comissari de rovers, tenia una sastreria que s'anunciava a la revista - i Narcís Romaguera, l'únic dels temps fundacionals, designat després comissari dels dos grups o clans de rovers i , finalment, el maig de 1932, "Sub-Jefe de Exploradores". El capellà Guillem Aleu formà també un grup. Cada grup es dividia en patrulles, que el maig de 1929 eren una vintena. El guia de cada una era designat pel Jefe de Tropa, a proposta de l'instructor del grup. Faltava un nexa entre els guies de les patrulles i existia una tendència a independitzar-se de l'instructor del grup, en quan la patrulla creia funcionar be, segons s'indica al número 19 de febrer de 1931 de "Cataluña Escultista". La cap de les Exploradores, fundades l'octubre de 1931 era Carme Ferriarnau de Bruse, dona de l'instructor del grup de llobatons.

43
Un altre dels propietaris destacats dels Exploradors, Dionís Llorens,
propietari dels magatzems "El Siglo", fou un dels ~~seus~~ anticatalle-
nistes liquidadors de la Mancomunitat.

Exploradors. També aparegué una fotografia d'Isidoro de la Cierva, comissari general dels Exploradores de España. ←

La indiferència política dels Exploradors permetia la seva instrumentalització per part d'un règim que necessitava apareixer davant els visitants estrangers de la Exposició com a modern i europeu, sobre tot en un moment en que es degradaven el seu crèdit exterior i el seu prestigi interior. Les hostensibles manifestacions de gratitud envers les autoritats primorriveristes per part del cap dels Exploradors de Barcelona, Carlos de Cifuentes, arran de la cessió, acondicionament i dotació d'aigua corrent d'un terreny a Montjuic per al Jamborée i per als Exploradors de Barcelona, accentuaven la imatge oficialista de la organització precisament quan els dies de la Dictadura i de la mateixa Monarquia estaven comptats, ~~però~~ ~~de~~ ~~que~~ l'embadaliment de les masses davant els llums, les fonts i els palaus de l'Exposició junt amb les grans obres urbanístiques realitzades, feien pensar als dirigents dels Exploradors un altra cosa ben distinta.

Però el creixement dels Exploradors no sols es veia frenat per l'opinió adversa dels sectors d'oposició. Setze anys després del seu neixement a Barcelona, els Exploradors, tot i el seu caràcter oficial en un Estat catòlic, seguien desvetllant recels eclesiàstics. Aquesta desconfiança els afectava més encara que l'acusació de militaristes per part dels tarannars d'obcrates. "Cataluña Escultista" recordava que Pius XI havia dit que els boys scouts eren "la esperanza de la Religión, de la Iglesia, de la Familia y de la Patria", i també recalcava que la finalitat estatutària de la institució era "desarrollar en la juventud el amor a Dios y a la Patria, el respeto al Jefe del Estado y a las leyes de la Nación, el culto al honor y el cumplimiento del deber" (35). El comandant Carlos de Cifuentes havia de negar que l'educació escolta fos neutre, perquè era ~~el~~ ~~un~~ ~~moviment~~ ~~essencialment~~ religiós (36).
- signat el -

S'havia establert l'assistència obligatòria a missa els diumenges "bajo la vigilancia de los instructores" abans de sortir al camp. "Y de la compostura y respeto con que cumplen este deber religioso pueden dar fe los párrocos de las iglesias respectivas. Estas son las del Carmen, Beato Oriol, Santa Madrona, San José, Santa Mónica y otras varias" (37). Aquesta enumeració sembla indicar una implantació predominant a la Barcelona vella, al Poble Sec i part baixa de l'esquerra de l'Eixample.

Els dirigents dels Exploradors eren conscients de que no arribava a satisfer als eclesiàstics l'argument de que "esta institución es católica por ser católicos los enrolados en ella" (38). Reconeixien que no tenien capellans per donar instrucció religiosa, fins que el març de 1930 s'incorporà

35. "Cataluña Escultista" núm. 2, juny de 1929, p. 18.

36. "Cataluña Escultista" núm. 4, agost 1929.

37. "Cataluña Escultista" núm. 9, febrer de 1930.

38. "Cataluña Escultista" núm. 1, maig de 1929.

com a nou capellà de la Tropa de Barcelona, Guillem Aleu, un sacerdot jove tan afeccionat a l'escoltisme que ell mateix esdevindria instructor d'un grup. Com a prova del catolicisme dels Exploradors, el doctor Aleu organitzà uns exercicis espirituals el març de 1930 a la mateixa Universitat i els llobatons pogueren fer la primera comunió, preparats pel mateix capellán dels Exploradors (39).

L'apoliticisme de la institució resultava conformista el 1929, igual que la seva formulació de l'armonia de classes per mitjà de la convivència educativa en la infantesa i en la adolescència (40).

El comandant Cifuentes intentava també desmentir l'acusació de militarisme: "No es militarista la Institución de los Exploradores hasta el punto de que ni para los pocos desfiles que tienen que hacer, se les enseña instrucción de marcha" (41). Ser vistos com a institució para-militar no anava a afavorir la popularitat dels Exploradors al final d'una dictadura militar (42). El 1930 un decret permetia als Exploradors una reducció en una tercera part del servei militar obligatori, si durant els tres anys anteriors a entrar en caixa, havien participat ininterrompudament en les activitats de la institució (43). Val la pena indicar que gairebé mai es denomina "moviment" a l'associació i que gairebé sempre s'emptra el terme "Institución", acompanyat de vegades de l'adjectiu "benèfica".

39. "Cataluña Escultista", núm. 15, octubre de 1930.

40. Deia Carlos de Cifuentes al primer número de "Cataluña Escultista" el maig de 1929: "Y si por añadidura, esta Institución es en España eminentemente católica, por ser católicos los enrolados en ella, y si no es política, por albergar en ella a niños y sería crimen hablarles de teorías en desacuerdo con su edad tan propicia a la exaltación y a convertir sus ideas pasando el tiempo en odios, no hay nada que aconseje, se me figura a mí, el apartarles de ella (...) Y esta Institución que toma por escenario de sus actividades siempre el campo y la montaña en lugares aislados y sanos, conviene al hijo del prócer y al del menestral en igual medida, por cuanto al primero le aparta de la vida artificiosa de molición y lujo y al segundo de los juegos del arroyo. Unos y otros necesitan del oxígeno puro, con la ventaja de que su unión les reporta el mutuo conocimiento tan factible en esta edad y gran nivelador de ^{causas} socialmente tan distantes. Además del oxígeno para sus pulmones, reciben oxígeno para sus almas".

41. "Cataluña Escultista" núm. 1, maig de 1929, p. 5.

42. A "Cataluña Escultista" núm. 9, febrer de 1930, es reproduïa un article d'Àngel Ossorio contra el militarisme dels Exploradors, a la vegada que un altre de la premsa barcelonina que explicava la entrega a nens de l'Hospital de Sant Joan de Déu de joguines fetes pels mateixos Exploradors amb motiu de la festa de Reis.

43. "Cataluña Escultista" núm. 15, octubre de 1930.

En plena euforia de 1929 ,es reconeixia la "falta de simpatia ciutadana"per aconseguir el ressorgiment de "esta Institución benéfica" (44).Aquesta manca de simpatia era més clarament copsada el 1930: "Unos nos creen la gente tirana y déspota de mañana,otros que somos jóvenes militarizados,aquellos que aplastamos a la juventud bajo un idealismo;los demás creen que no llevamos el bordón para nuestras prácticas campestres ,sino que lo llevamos para hacerlo servir de fusil"(45).

Amb la caiguda del dictador i dels seus homes a Catalunya,els Exploradors es quedaren sense els protectors del dia abans ,però la Monarquia seguia i ells no semblaven advertir totes les conseqüències del canvi polític."Cataluña Escultista " seguia publicant-se exclusivament en castellà.Simplement es constituí una federació catalano-balear d'escoltisme en una línia mínimament descentralitzadora i s'afeixiren les quatre barres a la cinta de l'uniforme amb la bandera espanyola.

El dia de Sant Jordi de 1930 els Exploradors sortiren en formació de la Universitat i desfilaren darrera d'una banda militar fins al parc de la Ciutadella ,on es celebrà una missa de campanya abans de la " promesa de la bandera" i d'un dinar a una caserna propera.Pocs dies després el local dels Exploradors als soterranis de la Universitat foren assaltats i el diari d'Acció Catalana, "La Publicitat", es preguntava per què havien d'estar els Exploradors en aquell centre docent públic.Els Exploradors s'hagueren de treslladar a un pis del carrer del Carme.Fels mateixos dies de l'assalt tres estudiants de batxillerat de Maó, que eren Exploradors i passaven vestint l'uniforme per davant de la Universitat ,foren xiulats per estudiants d'aquest centre .Al mateix temps , els Exploradors eren mal rebuts al tercer Campament de Catalunya, organitzat per la Secretaria de Coordinació de Treballs Excursionistes,que portava J.M. Batista i Roca des del Centre Excursionista de Catalunya,on aquell nucli coordinador havia nascut el 1928 (46).

44."Cataluña Escultista" núm.7, desembre de 1929.

45."Cataluña Escultista" núm.15,octubre de 1930,p. 138.

46. Malgrat tot, "Cataluña Escultista" en el seu número 12 de maig de 1930 : "da las más expresivas gracias a los elementos del Centre Excursionista Avant,Minyons de Muntanya y G.E. Joventut Catalana,que tantas atenciones tuvieron para los scouts,y a los otros ,esperamos que,en otros campamentos,se darán cuenta de que en estas reuniones reina la confraternidad ,pues a esta llamada acudieron los Exploradores de Barcelona al III Campamento de Cataluña".Els del G.E.Joventut Catalana van respondre : "Sincerament declinem l'honor d'aquesta distinció,ja que cap mena d'intercanvi varem tenir amb els exploradors - si particularment algun soci nostre va entaular amistat entre alguns d'ells,no creiem que sigui aixó cap fet que doni base a la referència -.Altrament agrairiem el paràgraf que ens dediquen i res no tindriem a objectar si no fos pels termes

Però la perseverància dels Exploradors en l'esforç per a integrar-se en el moviment excursionista català per mitjà de la seva participació en els Campaments de Catalunya, indica que no eren uns espanyolistes militants ni havien estat agents conscients del primorriverisme.

3.6. Els Exploradors i la República

El setembre de 1929 ja havien assistit dos dels nous rovers, sense haver estat convidats, al II Campament de Catalunya, causant expectació per l'estoïcisme amb que suportaren l'aïllament de que foren objecte (47). El maig de 1932 assistiren 94 Exploradors amb Carlos de Cifuentes, ocupant 26 tendes ~~en el~~ VII Campament de Catalunya, que aplegà 410 participants de 35 entitats amb 135 tendes. El secretari de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, Josep Maria Benet, felicità Cifuentes pel comportament dels seus Boy-Scouts - terme emprat en lloc d'Exploradors -, però no passà desapercebuda l'absència de Palestra i dels Minyons de Muntanya en aquest mateix campament. Després d'aquesta aparent normalització en les relacions dels Exploradors amb la Federació d'Entitats Excursionistes, com a signe del canvi que s'estava operant entre els Exploradors, es tornaren a produir incidents en el VIII Campament de Catalunya, el novembre del mateix any. Aquesta vegada la carta que envià a Cifuentes el secretari de la Federació, J.M. Benet, no podia agradar al cap dels Exploradors per l'amonestació que contenia (48).

gens respectuosos u plens de "fobia" que empen envers els nostres companys d'excursionisme ". Antoni Serra, ob. cit. p.35.

47. Antoni Serra, ob. cit., p.34.

48. El número 33 de novembre de 1932 "Cataluña Escultista" reproduí aquesta carta datada el 14 del mateix mes, pocs dies després del VIII Campament de Catalunya: "Com sigui que la vostra organització escutista és - prou ho sabeu per què ho haguem de dissimular -suspecte per a mantes de les nostres associacions excursionistes, per no creure-us amb la suficient dosi de catalanitat que requereixen els moments contemporanis de la nostra terra, totes les vostres gestes i tots els vostres moviments són controlats per una pila de mirades que esperen la més petita falla espiritual per a llençar-se damunt ~~damunt~~ vostre i descarnar-vos. Aixó fa que generalment totes les discussions promogudes abans i després dels Campaments tenen com a comú denominador la vostra organització. Tenint en compte aquestes realitats i reconeixent aquest Consell que tots vosaltres, cap i individus, us esforceu cada dia més per apropar-vos ideològicament a nosaltres i escurçar la distància que ens separava, nosaltres us estimulem a que prepareu per al futur Campament General de Primavera -si és que penseu assistir-hi - un programa de pura catalanitat per a ésser executat durant l'esbarjo entron de la foguera. (...) A nosaltres ens plaurà enormement que s'hagin esvait per sempre més els antagonismes

canvi de
república.

En proclamar-se la República "Cataluña Escultista" declarà la seva adhesió al nou règim (49). A partir del 21 de maig de 1931 els Exploradores de España deixaren de dependre, com fins aleshores, de la Presidència del Govern per a dependre del Ministeri d' Instrucció Pública. La dimissió com a comissari general d' Isidoro de la Cierva "porque no sabía si contaba con la confianza del Gobierno" (50), i dels altres membres del consell nacional, que havien estat designats per les autoritats, com el president García Molinas, posà el comissariat general en mans de Juan Antonio Dimas, que era comissari suplent en els anys vint, i portava divuit anys dins l' associació.

Dimas anuncià la reforma de la institució i la seva adaptació al nou marc polític republicà, però també constata l' existència a diverses ciutats de tendències rebels de nois d' edat superior als disset anys i demanà als Jefes provinciales la depuració, si calia, dels indisiplinats dels clans. Dimas denunciava una campanya anti-escolta, darrera de la qual creia veure els comunistes (51).

Cifuentes, a la vegada que donava ple suport a Dimas en la crisi que travessaven els Exploradores de España, promovia o permetia una catalanització mínima. La revista "Cataluña Escultista" seguí publicant-se gairebé tota ella en castellà, però aparegueren alguns alticles en català, pocs i de tant en tant. La nova coral interpretà a la festa de Sant Jordi de 1932 un repertori tot ell de cançons catalanes i nois i noies escoltes ballaren sardanes. A la desfilada d' aquesta festa es prescindí de la banda militar i la missa es va celebrar a l' església de Pompeia, a un convent dels caputxins, que eren considerats catalanistes i fins i tot favorables inicialment a la República. Però Alexandre Galí parla d' una escissió el desembre de 1931, de la qual no hi ha constància ni a "Catalunya Escultista" ni al llibre d' Antoni Serra.

L' actualització política portà a dedicar tot el número de la revista de gener de 1932 a la defensa del pacifisme,

entre vosaltres i la gran família excursionista". Cifuentes intentà defensar en la seva resposta la catalanitat dels Exploradors. 6

49. "Las banderas de la República española y de Cataluña han ondeado juntas y estrechamente unidas. El espíritu del scout se ha alborozado de esta unión, que le permite dirigir en una misma dirección su doble amor a la tierra donde nació y donde vive y a las otras donde nacieron o viven sus hermanos de toda España (...) Respeto para la dinastía que se fue, que esto es de hidalgos, y el explorador lo es; respeto para la República que viene, que esto es hacer patria, y antes y ahora, siempre adelante y cumplir alegres nuestro deber". "Cataluña Escultista", núm. 20 de març-abril de 1931. "Siempre adelante" era el lema dels Exploradors, versió hispànica de "Be prepared", equivalent a la catalana "Sempre a punt".

50. "Cataluña Escultista" núm. 25, gener de 1932.

51. "Cataluña Escultista" núm. 28, abril de 1932.

Alexandre Galí canvia les tintes, tot dient: "En les exhibicions al costat de la foguera xerren amb els gustos i costums dels nostres campadors fins al punt que semblen formar-ne una sola família".

de la Societat de Nacions i del desarmament. A la pàgina de la revista aparegué per primer cop la fotografia de Baden-Powell i "Cataluña Escultista" recolzà l'actuació de la delegació espanyola a la Societat de Nacions en favor del desarmament. Recordà que la Constitució espanyola republicana establí la renúncia a la guerra com a instrument de política nacional i que només a la Itàlia feixista i a la Rússia comunista estava proscriu l'escoltisme. En aquest context aparegué un article de Teodor Iradier, on el nacionalisme espanyol regeneracionista que havia sintonitzat amb la Dictadura, havia donat pas a un internacionalisme pacifista.

Però la situació política seguia sent adversa per als Exploradors ara Scouts. Si bé el capità general de Catalunya, el general Batet, visità el campament dels Exploradors a Gualba el juliol de 1932, l'Ajuntament de Barcelona havia desestimà el setembre de 1931 l'exempció de l'arbitri d'inquilinat del pis del carrer del Carme on es trobava l'estatge dels Exploradors, si bé Cifuentes aconseguí guanyar el recurs que presentà.

A Madrid Dimas es va rodejà de personalitats adictes a la República com el general José Miaja, el mateix que anys després dirigiria la defensa republicana de Madrid durant la guerra civil. Els Exploradores recordaven que eren la única organització espanyola reconeguda per l'escoltisme mundial, però això no garantia la seva força ni la seva autoritat.

El gener de 1933 "Catalunya Escultista" aparegué escrita en català i el terme scout substituïa definitivament el d'explorador. Era massa tard, no durà més enllà de dos mesos perquè poc després la gran majoria dels membres de la Federació de Boy Scouts de Catalunya trencaren amb l'associació espanyola i constituïren una d'independent.

El canvi radical de trajectòria de la gran majoria dels antics Exploradores de España a Catalunya no pot explicar-se únicament en funció de l'oportunisme amb l'esperança de rebre el patronatge de la Generalitat en mans d'Esquerra Republicana de Catalunya, ni de l'acció entre els Exploradors de persones procedents de Falestra i de la Germanor de Minyons de Muntanya proposant el camí de la separació de l'associació espanyola a fi d'arribar a una unificació amb la GMM, ni de la competència i l'estímul del nacionalisme català dels Minyons de Muntanya de Batista i Roca. El canvi indicava que l'espanyolisme i el desinterés pels signes d'identitat catalana no havien estat consubstancials a la primera institució escolta que va existir a Catalunya i que molts quadres mitjans i molts nois no havien compartit la ideologia que encarnaven els polítics i els militars que havien apadrinat l'organització que havia monopolitzat l'escoltisme fins l'aparició dels Minyons de Muntanya.

Però la campanya contra els Exploradores deixaria recels i entindria el sentiment d'identitat diferenciada entre els seus successors, els Boy Scouts de Catalunya i això dificultaria la unificació amb els Minyons de Muntanya, amb els quals rivalitzarien en nacionalisme català i en republicanisme, quan havia arribat l'hora, segons tothom reconeixia, de constituir un escoltisme català fort i unificat i tractà de superar així la petitesse d'un moviment que semblava tenir possibilitats de creixer a la societat catalana dels anys trenta.

4. EL CONTEXT DEL NAIXEMENT DE L'ESCOLTISME CATALANISTA.

4.1. LA SITUACIÓ POLITICA DELS ANYS VINT.

El primer escoltisme català independent de l'escoltisme espanyol s'estructurà entre 1928 i 1930 en un procés coordinat per Josep M. Batista i Roca, etnòleg i filòleg, bon coneixedor d'Anglaterra, on havia fet estudis i on havia conegut l'escoltisme. Batista i Roca era un nacionalista radical independent, situat dins l'òrbita ideològica d'Acció Catalana, tal com indiquen les seves cites a Nicolau d'Olwer i a Carles Pi Sunyer, especialment al llibre d'aquest segon, L'aptitud econòmica de Catalunya, publicat entre 1927 i 1929.

L'escoltisme dels Minyons de Muntanya de Batista i Roca va néixer i va créixer en simbiosi amb l'excursionisme català i els seus primers agrupaments eren les seccions infantils de centres excursionistes. Aplicaven el mètode de Baden Powell, però ni volien ni podien usar la terminologia escoltes ni els signes distintius clàssics: el barret d'ala ample, el mocador al coll, el bordó i el ganivet al cinturó. D'una banda havien de diferenciar-se dels Exploradors, vistos amb recel pels catalanistes i per l'excursionisme català, d'altra banda els Exploradors tenien l'exclusiva oficial de l'escoltisme a Espanya i eren l'única associació reconeguda per la Oficina Internacional de Londres.

El naixement de l'escoltisme catalanista és inseparable de l'experiència del moviment nacional català, que en els anys vint vivia en una contradictòria situació de feblesa política i de força cultural al mig de l'abstenció política de la majoria i de la radicalització nacionalista d'una minoria. L'any 1922 la Lliga havia patit l'escissió que donà lloc a Acció Catalana, després de la segona col·laboració ministerial de Cambó en un govern monàrquic sense el menor profit per a la causa autonomista catalana. El juny de 1923 Acció Catalana va vencer a Barcelona a la Lliga en les eleccions provincials. Cambó es retirà temporalment de la política. Al mateix temps la lluita de classes havia caigut novament en una espiral de violència pistolera entre la CNT i el Sindicat Lliure.

Gent d'Acció Catalana va crear pel seu compte una clandestina Societat d'Estudis Militars - SEM - el novembre de 1922. Al mateix temps s'organitzava com a milícia Estat Català, que es presentava com alternativa independentista insurreccional, sota la presidència del diputat Francesc Macià. La SEM tingué el suport del vicepresident d'Acció Catalana, Nicolau d'Olwer. La direcció d'aquella escola de suboficials estava en mans de Miquel A. Baltà, farmacèutic, director del laboratori químic municipal de Barcelona i cunyat de Batista i Roca (1).

Arran del cop militar del capità general de Catalunya, Miguel Primo de Rivera el setembre de 1923, la SEM restà desvinculada d'Acció Catalana. Nicolau d'Olwer s'exilià. A les classes de cap de setmana de la SEM amb tendes i pràctiques de tir amb pistola, assistien joves d'Acció Catalana, d'Estat Català i gent no afiliada.

Com a cobertura legal de la SEM, es constituí el Camping Club de Catalunya, vinculat als altres Camping Clubs d'Europa. En aquella època l'acampada i el camping eren una pràctica molt nova i minoritària, fins i tot dins de l'excursionisme català. El Camping Club també es proposava federar els dispersos centres excursionistes catalans, però no va arribar a tenir més d'una dotzena d'incondicionals, restant inconstants la majoria dels socis.

anteriors de federar els centres excursionistes havien restat interromputs a causa de la dictadura militar. El 1920 trenta sis entitats excursionistes havien acceptat les bases per a la constitució d'una Lliga de les Societats Excursionistes de Catalunya, bases redactades per Agustí Duran i Sanpere, J.M. Co de Triola i Timoteu Colomines. El 1921 tingueren lloc dues excursions col·lectives però el darrer aplec fou el de la Pobla de Claramunt el 1923, poc abans del cop militar⁽²⁾. El 1925 s'intentà constituir una segona lliga, però les autoritats primorriveristes no aprovaren el reglament.

La Dictadura de Primo de Rivera no va trobar a Catalunya cap resistència efectiva ni per part del fragmentat moviment nacional català ni per part del moviment obrer sota la direcció dels anarcosindicalistes. Alguns dirigents de la Lliga Regionalista, començant pel president de la Mancomunitat de Catalunya, Puig i Cadafalch, fins i tot van voler creure en els primers moments que el dictador concediria a Catalunya una autonomia, o, si més no, una descentralització, que els governs constitucionals li havien negat repetidament. La decepció fou immediata i absoluta. La política primorriverista contra els signes d'identitat catalana portà la Lliga Regionalista a negar -se a col·laborar amb la Dictadura, la qual depurà el personal de la Mancomunitat abans de dissoldre aquesta institució el juliol de 1925.

La dictadura significava el fracàs de la estratègia del catalanisme conservador i semblava donar la raó als qui, ja abans del cop de setembre de 1923, creien que l'autonomia era impossible sota la monarquia i consideraven com a única alternativa la independència per la via insurreccional. L'exemple d'Irlanda, que acabava d'independitzar-se d'Anglaterra, exercia una clara influència sobre els nacionalistes catalans, tot i la lluita fratricida de la guerra civil irlandesa de 1922 - 1923.

Batista i Roca escrivia el 1929 referint-se a la manca de reacció en front del cop de 1923: "Aquesta generació ha viscut els moments anguniosos de veure com s'ensorrava tot un món davant els ulls passius dels seus mateixos creadors. N'ha cercat les causes i ha trobat que en últim extrem tot es reduïa a una falla de fortalesa moral, de caràcter"⁽³⁾. D'aquesta conclusió Batista i Roca deduia la importància de la formació del caràcter de les noves generacions per mitjà de l'excursionisme i de l'escoltisme. Batista i Roca deia que una part de la joventut catalana "ha comprés la feblesa de la tàctica parcial i incompleta seguida fins fa sis anys, fonamentada en el bluff i en l'ús exclusiu de procediments polítics i parlamentaris, i, alligonaada per l'experiència amb fe inquebrantable en l'ideal i confiant en les seves pròpies forces voldria completar la vella tàctica - sense renunciar pas a la política en l'alta i genuïna accepció del mot - amb altres actuacions més directes i decisives que fins ara han mancat"⁽⁴⁾. La condemna de la estratègia gradualista i legalista de la Lliga és palesa en aquest text escrit de forma que pogués passar la censura⁽⁵⁾.

Batista i Roca l'abril de 1924 havia escrit des de Londres a Francesc Macià per a posar-se a la seva disposició per al que calgués⁽⁶⁾. La posició de Cambó era exactament la contrària⁽⁷⁾. El canonge Carles Cardó compartia el punt de vista de Cambó contrari a la conspiració insurreccional. Cal tenir en compte això per a entendre el debat de 1928 sobre la primacia de la intel·ligència o del caràcter en l'esdevenidor d'un poble.

Baltà estava d'acord amb Francesc Macià en oposar-se a l'atemptat personal, però dos del Grup dels Set, procedent del

Camping Club i de la SEM, participaren amb quatre membres de Bandera Negra, un grup descontent amb les dilacions de Macià i procedent d'Estat Català, en la preparació de l'atemptat frustrat de Garraf de maig de 1925 contra el tren que conduïa a Alfons XIII i a Primo de Rivera de Barcelona a Madrid (8). Interrogatoris i tortures posaren la policia sobre la pista de la SEM. Miquel Baltà fou detingut i se li requisà el fitxer amb els alumnes de la SEM. Després de ser posat en llibertat provisional, Baltà fugí a França l'octubre de 1928. Tot això contribuï a fer impossible una lliga d'entitats excursionistes (9).

Batista i Roca, que havia organitzat una societat secreta denominada 1640, assumí la direcció del comitè pro-presos, que havia iniciat el seu cunyat Baltà abans de ser detingut. Batista i Roca multiplicà les gestions per a recaptar diners i fins i tot aconseguí mil pessetes de Cambó (10). Les primeres tendes utilitzades per Minyons de Muntanya eren les que havia utilitzat la SEM (11).

De moment l'independentisme insurreccional havia fracassat, sobre tot després que la frustració per la policia francesa de l'intent de penetració per Prats de Molló dels escamots d'Estat Català el novembre de 1926 i després del processament a París i l'expulsió de França de Macià i dels seus. Segons Batista i Roca: "Durant els primers tres o quatre anys (de la Dictadura) el separatisme es generalitzà. Gent de tots els sectors nacionalistes desitjava apel·lar a la força en defensa de la Patria. Fins el 1927 hi hagué resistències parcials, inquietuds, conciliàbuls, aspiracions de dignificació, desitjos d'oposar la força a la força". Després de Garraf i Prats de Molló, segons Batista i Roca: "A la manca d'èxit segueix l'aplanament" (12). Fou en aquesta conjuntura que Batista i Roca desenvolupà la seva reflexió crítica sobre la mancança de caràcter dels catalans i posà en marxa les seves empreses patriòtiques educatives per als joves i els adolescents (13).

La primera vegada que Batista i Roca formulà la seva tesi de que l'excursionisme era una escola del caràcter que permetria superar els defectes dels catalans, va ser al final del seu Manual d'excursionisme, publicat a la col·lecció Popular Barcino el 1926. En el Centre Excursionista de Catalunya, on era vocal de la junta i president de la secció de folklore i etnografia, Batista i Roca donà una conferència el 8 de juliol de 1927 sobre les organitzacions per a l'educació de la joventut a l'estranger - balil·les italians, sokols txecs i boy scouts anglesos - i la conferència seria publicada a la "Revista de Catalunya" als números de març i juny de 1928.

Batista i Roca, com d'altres homes del seu temps, situava en el passat la plenitud catalana. Això no obeïa a una nostàlgia romàntica sinó al desig d'animar els catalans. Si els catalans eren, en el fons, el mateix que havien estat, eren capaços, de tornar a ser-ho en una concepció circular de l'esdevenir, on era indispensable, però, la voluntat i l'esforç conscient. Batista i Roca citava Carles Pi Sunyer en suport de l'objectiu prioritari de formar el caràcter: "La primera tasca a emprendre, si hom vol recobrar la prosperitat comercial antiga, és endurir el tremp de la raça".

Al seu article de 1928 Batista i Roca es decantava per l'escoltisme -ell en creà aquesta expressió catalanitzadora-, perquè "els balil·les italians, o millor feixistes, tenen una finalitat de preparació militar que els aparta del nostre objectiu, que és purament i simplement la formació del caràcter del jovent, dels homes de demà. L'organització dels Sokols és feta a

base de milers de persones .L'individu és engolit per la multitud.No creiem que aquests principis s'avinguin gaire amb la manera de ser de la nostra gent,poc amant de les grans masses i orgullosa de la personalitat individual,ni tampoc amb les finalitats a aconseguir (14).Els principis educatius de Baden-Powell,aplicats pels Boy Scouts anglesos,tendint a desenrotllar i enfortir les qualitats de l'individu,i a relligar aquests amb un esperit de lleial cooperació i disciplina - que al capdavant és sols una col.laboració organitzada -,tot això mitjançant la vida a l'aire lliure,en excursions i campaments,s'adiuen molt més amb les afeccions i la manera d'ésser del nostre jovent i amb les directives que cal donar a la seva educació per tal d'esmenar les falles i obtenir les finalitats educatives que ens calen"(15).

Batista i Roca cita una idea de Carles Pi Sunyer,que ell havia sentit també a Joan Crexells ,a la memòria del qual dedica el seu article : "La nostra psicologia és essencialment una entitat dissociada"... "Els elements de l'ànima catalana estan en ella en estat de dissociació,que es troba ,per tant, igualment a l'individu i a la raça"(16).

El 10 de febrer de 1928 la Federació Catatala d'Estudiants Catòlics organitzà un debat a imitació dels que montaven els estudiants de la Universitat d'Oxford, i que tractava d'esbrinar que era més important en la formació del poble,si l'educació del caràcter o el conreu de la intel.ligència.Batista i Roca defensà la tesi de la importància prioritària de l'educació del caràcter i el canonge Carles Cardó la contrària.Batista i Roca sostingué que "un poble no en té prou amb homes de sensibilitat refinada o d'alta intel.ligència ,amb artistes,savis o intel.lectuals;calen homes de tremp de gran voluntat,inclinats a l'acció,capaços d'empreses de gran glada.Artistes i intel.lectuals poden fer gran un poble en moments de pau però sols els homes de caràcter i d'energia el salvaran en moments crítics".

Cardó defensà la funció directiva de la intel.ligència.El 83 % dels estudiants assistents votà a favor de la posició defensada per Carles Cardó i només el 17 % a favor de la tesi de Batista i Roca, però aquest no es donà per vençut i promogué la intervenció en el debat de diversos intel.lectuals com Carles Pi i Sunyer,Alexandre Galí,Francesc Pujol i Algueró i d'altres que a les planes de "la Publicitat" expressaren la seva coincidència amb Batista i Roca(17).Carles Cardó respongué des de la revista que dirigia, "La Paraula Cristiana", el setembre de 1928, en un editorial titulat D'on ve l'energia : "preocupar-se de tenir energia de caràcter vol dir no tenir-ne ,però vol dir encara, i és més dolorós,no endevinar el camí que hi mena".Cal un gran ideal per a tenir energia,afirmava Cardó.

Batista i Roca manifestà la seva discrepància a "La Publicitat" del 21 d'octubre,tot indicant que la combinació de la gimnàstica amb l'excursionisme li semblaven el camí adient.Pujol i Algueró al mateix diari el 15 de novembre aclaria que no s'havia d'entendre per home de caràcter una persona entestada,que no admet raonaments ;al contrari ,calia entendre que el caràcter tendia a un màxim de personalitat i de civilitat.

Si aquest debat,en part bizantí, tingué tanta resonància fou degut a les limitacions imposades per la Dictadura.Carles Capdevila així ho recordava a "La Publicitat" el 15 desembre de 1933:"Durant la Dictadura,com que no ens era permès parlar de res,varem optar per parlar de nosaltres mateixos,i el diàleg sobre el caràcter i la intel.ligència ens vingué com anell al dit per ajudar-nos a passar aquell desert i confortar-nos en l'adversitat".

Però per a Batista i Roca aquell debat fou una manera de preparar la promoció dels projectes que estava iniciant i una forma elíptica d'encetar la crítica del període anterior a la Dictadura, crítica que el 1930 formularia amb més claretat. En el fons estava la preocupació per la manera de poder formar un "home nou", no massificat ni despolititzat, i com democratitzar la cultura, superant els estrets límits elitistes i per això intel·lectualistes, que havien condicionat l'estretor de la base social de la política catalanista, una estretor posada de manifest per la manca de capacitat de resposta a la Dictadura.

Per a esmenar aquelles falles Batista i Roca emprengué la renovació del vell excursionisme català, dotant-lo d'un objectiu cívico-educatiu i aplicant el mètode escolta a les seccions infantils de que, segons ell, s'havien de dotar els centres excursionistes. I, més tard, després de la Dictadura, fundà Palestra com a organització cívica de la joventut nacionalista, amb independència dels partits.

4.2. LA RENOVACIÓ DE L'EXCURSIONISME I LA FORMACIÓ DEL CARÀCTER.

L'excursionisme havia estat a Catalunya en els seus inicis una de les manifestacions de la Renaixença. A la convocatòria del primer Congrés Catalanista de 1880 prengueren part les dues principals associacions excursionistes catalanes de l'època (18). L'excursionisme català de finals del segle XIX i començaments del XX fou més aviat erudit que alpinista, més dedicat a la recuperació del patrimoni folklòric, lingüístic i arqueològic i més entregat al coneixement geogràfic i botànic del país que dedicat a l'esport d'alta muntanya. Quan l'Institut d'Estudis Catalans i altres institucions, de la Diputació de Barcelona i de la Mancomunitat de Catalunya assumiren aquelles tasques, l'excursionisme català tendí a pendre un caire més recreatiu, sense perdre, però, la seva tradició patriòtica.

Per a convertir l'excursionisme català en instrument de formació cívica, calia que superés la seva atomització i dispersió en una gernació d'entitats, mancades la majoria de sentit de responsabilitat social (19). La Dictadura no era l'únic obstacle per a coordinar, dinamitzar i modernitzar els centres excursionistes. Sense el Centre Excursionista de Catalunya, el principal, no era viable la coordinació, però calia a la vegada evitar els recels de la resta i especialment dels més petits, davant l'hegemonia del més gran.

Batista i Roca, que era vocal de la junta del CEC i presidia la seva secció de folklore i etnografia, creà dins del Centre el Secretariat de Coordinació de Treballs Excursionistes, sota la presidència del jurista nacionalista Francesc Maspons i Anglès (20). El Secretariat organitzà a partir de la tardor de 1928 els Campaments Generals de Catalunya com a lloc de relació i de diàleg entre els centres en una època en que l'acampada era una novetat completa. També posà en marxa Batista i Roca els curssets de formació de Guies Excursionistes de Catalunya, futura elite destinada a aixecar el nivell físic i moral dels centres excursionistes a la vegada que esdevindrien també els primers instructors de les seccions infantils dels centres, coordinats per la Germanor de Minyons de Muntanya, en paral·lelisme a la Germanor de Guies Excursionistes. I per a relacionar, propagar i promocionar totes aquestes iniciatives, Batista i Roca publicà una revista quincenal, "Excursionisme", el primer número de la qual aparegué el 6 d'abril de 1928, un mes abans d'oferir als catalans una bona mostra de campament arran de la vinguda dels acampadors del

Camping Club de Gran Bretanya, convidats pels Camping Club de Catalunya a un aplec a Valldoreix el 19 de maig.

Els quatre primers Campaments Generals de Catalunya, fins el de setembre de 1930 a Bellaterra (Cerdanyola), van ser organitzats pel Secretariat de Treballs Excursionistes. Si al primer campament havien participat 50 acampadors en 16 tendes, al quart foren ja 315 en 83 tendes. Batista i Roca hi veia una reacció saludable contra "la nostra tradicional disgregació".

Tot comentant l'èxit del segon campament general, on s'havia quadruplicat el nombre de participants, deia Batista i Roca: "El nostre tradicional individualisme egoista era ofegat pel nou ideal del servei per a la col·lectivitat que aquestes colles encarnaven". "Aquest Campament ha estat la comprovació de que la massa excursionista s'ha assimilat les orientacions que en els darrers anys s'han divulgat per a utilitzar l'excursionisme com a medi per a la formació del caràcter" (21). "Heus aquí - diu Alexandre Galí - com la nostra gent tan anàrquica i indisciplinada va aprendre en poc temps la tècnica de les acampades i practicava sense dificultats la lliçó preciosa de la convivència" (22). El pluralisme va ser molt ample, anant des dels Boy Scouts fins a la societat Amics del Sol, si bé el naturisme nudista de la segona disgustava als més conservadors en matèria moral (23). Per altra banda Palestra i Minyons de Muntanya no assistiren al setè Campament per oposició als Exploradors, que resultaren amonestats al termini d'aquella trobada, tal com ja s'ha indicat al capítol anterior (24).

El primer curset per a futurs Guies Excursionistes va tenir lloc el 1927 i comprengué 16 lliçons i 6 sortides durant un trimestre (25). A partir de 1928 foren l'ànima dels Campaments generals de Catalunya. Al campament dels dies 9-10 de juny de 1928 a La Salut, a Papiol, constituïren la Germanor de Guies Excursionistes i en aquest mateix aplec es feren les primeres promeses de Minyons de Muntanya, que neixien així juntament amb els GE, sense confondre's.

"Creant aquest nou organisme (la Germanor de Guies Excursionistes) no s'intenta la fundació d'una nova entitat, ja que llurs associats ja pertanyen a altres col·lectivitats" (26). Però encara que amb aquestes normes es volia guanyar la confiança dels centres excursionistes, era evident que quelcom nou havia nascut, com en el cas de Minyons de Muntanya, seccions infantils de les respectives societats excursionistes. Els Guies Excursionistes tenien una llei inspirada també en la escolta, però sense la menció a Déu com es feia a la llei i la promesa de Minyons Escoltes (27). El primer tríptic de propaganda - Què són els Guies Excursionistes - declarava que practicaven "una modalitat de l'excursionisme segons els principis educatius de Baden-Powell, com a millorament individual i col·lectiu". I afeixia: "Foren cretas per a contribuir, educant el nostre jovent, a millorar el nostre poble. Als G.E. pertoca, doncs, ésser una selecció entre les noves promocions". El 1930 hi havia grups de Guies Excursionistes - Esquadres - a nou centres excursionistes de Barcelona i a dos de Sabadell (28). Segons "Excursionisme", els Guies Excursionistes "foren concebuts com una selecció - per llurs coneixements i per llur esperit - d'entre la massa excursionista, la qual amb llur actuació han d'orientar i guiar" (29).

Entre els GE i els MM no sols existí una comunitat de promotors - Batista i Roca, Amadeu Serc, Pere Gabarró, Josep M. Benet i Caparà, Alexandre Pinyol - i d'instructors, sinó que, amb el temps, les noves promocions de GE procedirien sobre tot de la GMM, de

manera que vers 1933 ,tot i la seva independència ,la Germanor de Guies Excursionistes ja jugava el paper de branca dels joves de l'escoltisme batistià i el 1936 adoptarien el nom de Guies Escoltes.

El programa dels renovadors de l'excursionisme català a les darreries dels anys vint volia combatre dos defectes: la passivitat massificada i gregària dels afeccionats en l'esport espectacle i l'exhibicionisme competitiu de l'esportista professional,especialment palés en el futbol ja convertit aleshores en espectacle de masses.A la vegada que constataren que l'excursionisme era l'únic esport que calia practicar per a considerar-se'n devot, consideraven que era l'esport més democràtic,a l'abast de totes les classes socials,a diferència del que passava aleshores amb la major part dels esports en una època en que eren patrimoni només de les classes benestants.En aquella època, per exemple, sols una petita minoria sabia nedar, el que explica la reduïda assistència als pocs campaments "profilàctics" estivals que s'organitzaren a la costa.

L'excursionisme era per a Batista i Roca "l'esport,en conjunt, més serè,més racional, més democràtic,més educatiu,més complert físicament i moralment" (30)."Per damunt de tot veiem en l'excursionisme un medi que pot canviar la manera d'ésser de les generacions d'ara,generacions sense fe,sense voluntat,sense energia"(31).Es dipositaven en una activitat educativa unes esperances evidentment excessives.Però en plena Dictadura no hi havia gaires coses més per a poder-hi confiar.La intel.lectualitat catalanista de centre-esquerra donà suport a aquest programa que apuntava a la formació d'una nova èlite d'extracció popular,procedent especialment de la dependència mercantil i dels oficinistes,és a dir el sector dels treballadors terciaris en plena expansió,que era on el nacionalisme radical -i també el marxisme - trobava més audiència.Carles Pi Sunyer i Lluís Nicolau d'Olwer col.laboraren alguna vegada a "Excursionisme" (32).

Un dels fruits de tota aquesta activitat i de tota aquesta propaganda seria la fusió d'algunes entitats en l'Unió Excursionista de Catalunya, i, sobre tot, la constitució finalment de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya,després d'un campanya a les planes de "La Publicitat", l'any 1930,acabada la Dictadura.A començaments de 1931 la presidència de la Federació correspongué al Centre Excursionista de Catalunya en la persona de Francesc Maspons i Anglasesell,la vicepresidència a l'Agrupació Excursionista de Catalunya en la persona d'Emili Jové i el secretariat a la Unió Excursionista de Catalunya en la persona de Josep M. Benet i Caparà,que era a més cap de la colla de Guies Excursionistes de l'Associació Excursionista "Avant "(33).Les tres principals entitats excursionistes tenien la direcció de la Federació,planejada des dels inicis del decenni dels anys vint.

El cinqué Campament General de Catalunya,celebrat al Brull, en el Montseny,la primavera de 1931, l'organitzà ja la Federació d'Entitas Excursionistes,que prenia el relleu de l'antic Secretariat de Treballs Excursionistes de Batista i Roca, que li havia preparat el terreny.Maspons i Benet,que havien recolzat i seguit les iniciatives batistianes,estaven al front de la nova Federació,en un moment en que Batista i Roca estava dedicat al llançament de Palestra, la tercera de les organitzacions que creà,després dels Guies Excursionistes i dels Minyons de Muntanya.

La tardor de 1931 es plantejà dins la Germanor de Guies Excursionistes una dissidència important.Antoni Serra era aleshores responsable de la comissió de cursets i propaganda,Benet i Caparà ho era de la de treball de les colles i Benet i Alexandre

Pinyol de la d'excursions i acampades. Benet i Pinyol anunciaren la seva dimissió el 25 de setembre de 1931 argumentant que els estatuts no responien a les aspiracions de les seves colles el consell de la Germanor de guies Excursionistes, format per Batista i Roca, Carreres i Palet, Gabarró, Godall, castelltort, Codina i Fons, mostrà el seu desacord sobre el projecte alternatiu d'estatuts i normes presentat per Pinyol en nom de les colles de GE de la Unió excursionista de Barcelona, el Centre Excursionista Rafael Casanova, i el Grup Excursionista Joventut Catalana. La dissidència de Pinyol i Benet es basava en el tipus de realció amb la Federació d'Entitats Excursionistes, disconformitat que estava motivant l'adhesió directa d'algunes colles a la Federació prescindint de la Germanor. La ruptura, doncs, apareixia ben aviat, a despit de que els GE pretenien superar la tendència de la disgregació (34).

4.3. PALESTRA I EL PROJECTE D'UN FRONT NACIONAL DE LA JOVENTUT CATALANA.

Abans de parlar de les primeres passes de l'escoltisme catalanista batistià, convé indicar les característiques de Palestra, que era distinta de la Germanor de Minyons de Muntanya però compartia amb ella dirigents i part dels instructors, tenia el local central al mateix replà d'escala i, al començament, utilitzava la mateixa revista - "Excursionisme" -, sense oblidar que de Palestra depenien dos dels agrupaments de la Germanor de Minyons de Muntanya.

Batista i Roca, després del debat sobre la prioritat de la formació de la intel·ligència o del caràcter, i al mateix temps que posava en marxa els GE i els Minyons de Muntanya, promovia des de "La Publicitat" la tardor de 1928 una enquesta sobre l'opinió de la joventut, a la qual responen dos cents joves, dels quals només un cinc per cent, segons Batista i Roca, eren "intel·lectuals". El 1929 publicà un seguit d'articles al "Diari de Mataró", convertits després en fullet, on dedueix de l'enquesta aquestes conclusions sobre les tendències dominants: "que en els problemes socials la orientació és decididament cap a l'esquerra i que en els nacionals és envers la solució d'amplitud màxima, que per a molts és ilimitada, absoluta, amb sobirania sense intervencions i guanyada amb el propi esforç" (35). Aquestes conclusions orientarien poc després la seva crida als joves en el manifest fundacional de "Palestra" del 10 d'abril de 1930 (36).

La nova organització prenia el nom clàssic del lloc "on s'aplegaven els atletes per a lluitar", i per tant l'estètica noucentista no n'era absent. El David de Miquel Angel seria el segell de l'entitat, proposat per Josep Obiols. "Es tota la joventut del nostre poble la que ha de pendre part en aquest moviment - deia la declaració fundacional - i per aixó ens adrecem a tots els joves catalans, de totes dels poblacions, de totes les classes socials i de totes les idees polítiques per tal que acudin a Palestra. Solament una condició exigim: la fermesa de les conviccions patriòtiques".

"Palestra no pretén pas ésser un nou clos. Estem convençuts que un dels més greus defectes del nostre poble és la disgregació i per aixó declarem des de bon principi que està oberta als patriotes de tots els sectors i que el nostre desig és coordinar i relligar cadascuna de les seves futures activitats amb la de totes les altres entitats o agrupaments que es proposin fins similars" (37). Així doncs, s'admetia com a normal la doble militància a la vegada que es declarava la independència de Palestra de tots els partits polítics i per a garantir-la Batista

i Roca va acompanyar la presidència efectiva del filòleg Pompeu Fabra, promotor de la normativització de la llengua catalana, amb una de col·legiada, més simbòlica que operativa, que estava formada per Ramon d'Abadal i Calderó, de la Lliga Regionalista, Jaume Aiguader, d'Estat Català, Lluís Nicolau d'Olwer, d'Acció Catalana, i Antoni Rovira i Virgili, d'Acció Republicana de Catalunya, tenint com a secretari a Batista i Roca, no afiliat a cap partit.

La junta directiva de Palestra tenia com a vicepresident a Frederic Roda i Ventura, Josep M. Girona n'era el tresorer i com a vocals: Pere Gabarró, Marian Iglésies d'Abadal, Antoni Fises i Planes, J.M. Casasses i Cantó i Joaquim Masramon.

Als quatre mesos de la seva fundació Palestra comptava amb 1.500 afiliats, el 40 % dels quals a Barcelona i el 60 % a la resta de Catalunya. L'afiliació barcelonina tenia la composició social següent: un 36'4 % d'empleats de comerç, un 10 % d'empleats de banca, un 19'5 % d'estudiants, un 8 % d'obrers, un 3 % de patrons i un 7'8 % de professionals diversos. "El jovent dedicat al comerç, ara com sempre, demostra la seva profunda catalanització", comentava l'exposició de la composició de Palestra. Més del 53 % dels socis tenien menys de vint-i-cinc anys, l'edat aleshores exigida per a tenir dret a votar. El 42'4 % tenien entre 19 i 24 anys, un 11 % tenien entre 17 i 18 anys, un 25 % entre 25 i 30 anys i el 21 % més de 31 anys (38).

Tot i l'empenta inicial amb una expansió per tot Catalunya (39), dos números després de la crida fundacional de Palestra, es produïa una interrupció de més de tres mesos en l'aparició d'"Excursionisme" (40). No reaparegué fins el 22 de setembre amb el subtítol ara de "Revista de la Joventut", i una nova adreça, que era la mateixa que la de Palestra en aquell moment, carrer Casp 12. El primer editorial advertia que concediria molta atenció a aquesta associació per la coincidència d'objectius. Igualment les Germanors de GE i la GMM, comptaven amb seccions fixes, a la vegada que es reduïa la informació sobre els centres excursionistes.

Possiblement Batista i Roca, davant les dificultats per aconseguir l'adhesió operativa de la majoria dels centres excursionistes al programa renovador i de responsabilització cívico-educativa, decidí aprofitar les noves possibilitats que li oferia la liberalització política iniciada pel govern del general Berenguer, per a crear una nova associació, Palestra, que anava adreçada als joves i no sols als adolescents com Minyons de Muntanya, i que no es limitava als excursionistes, com en el cas dels Guies, els quals eren en realitat una èlite reduïda dins la minoria excursionista de la joventut. El 1930 ja no era imprescindible l'aixupluc dels centres excursionistes per a poder actuar amb cobertura legal (41).

Palestra podria ser més explícitament política, en un terreny certament unitari i no partidista, perquè tenia l'aspiració d'esdevenir una mena de front nacional de la joventut catalana. No era ni la primera ni la única entitat patriòtica no partidista que apareixia en la història del catalanisme, però representava quelcom distint, més modern, volia arribar a ser un moviment de joventut al que es podrien afiliar joves que no provenien de l'escoltisme i joves formats a Minyons de Muntanya que no volien ser Guies Excursionistes, encara que podien pertanyer a totes dues entitats i trobar a Palestra un centre de formació general molt útil per a les necessitats dels responsables de l'escoltisme.

El procés resultaria estroncat perquè, després de cinc anys de de República i Generalitat, sense estabilitat política, vindria la guerra civil i la desfeta del nacionalisme català el 1939. Es impossible fer un judici, per tant, del grau d'operativitat de

Palestra en aquest període tan curt i agitat. Més tard, per a l'escoltisme seria en els anys cinquanta i seixanta una mancança no poder comptar amb una entitat que fes el paper de Palestra. Palestra oferia als escoltes la integració després de l'adolescència en una entitat juvenil més ample i polifacètica, en una etapa prèvia a un compromís polític i social d'adult, si bé en els anys de la República i, sobre tot, en els de la guerra civil es tendí a un enquadrament polític precoç, sovint prematur, a través de les joventuts lligades als partits. Com que el 1930 aquestes organitzacions juvenils partidàries no existien o només eren embrionàries, el naixement de Palestra fou aleshores ben rebut. Però la situació evolucionaria molt ràpidament i la independència de Palestra no sempre fou ben vista en el marc d'un exclusivisme partidista cada vegada més aclaparador (42).

En el transcurs del mateix any 1930 i a mida que es produïa la divisió creixent dins del catalanisme entre els partidaris de donar suport a la Monarquia -la Lliga Regionalista- i els que pactaren ja l'agost de 1930 amb els republicans i socialistes espanyols el suport a una República que donés l'autonomia a Catalunya - Acció Catalana i Estat Català -, li va anar resultant cada vegada més difícil a Palestra mantenir la posició unitària inicial en un context de radicalització política.

"Excursionisme" expressà la seva desconfiança en el pacte amb els republicans espanyols i la seva disconformitat amb la recomanació de concòrdia amb l'Espanya monàrquica feta per la Lliga Regionalista, tampoc li agradava el predomini de la preocupació electoral i a curt termini de tots els partits catalanistes (43). Amadeu Serc ja havia dit a "Excursionisme" el 7 de març de 1930 que l'excursionisme havia de restar allunyat de tota política partidista. Però a començament de desembre Josep Contel lamentava les crítiques que contra el grup de la revista es feien: "Hem sentit queixar-se a alguns bons amics excursionistes de que dintre l'excursionisme s'hi fes política. Aquesta afirmació tan gratuïta l'hem sentida moltes vegades i en diverses ocasions. (...) Si volem que, com a catalans se'ns respecti la llibertat col·lectiva i com a homes la llibertat individual, farem política. En l'un cas i en l'altre política és sinònim d'actuació patriòtica" (44).

Batista i Roca no es rendia davant les crítiques: "Ara la lluita és ja obertament per la llibertat nacional i el recobriment de la sobirania pròpia. Complim amb els deures que la nova situació imposa sortint a la muntanya solament a aplegar fòssils o recollir cançonetes?" (45). Però "Excursionisme" desapareixia el mes de febrer de 1931, dos mesos abans del canvi de règim, quan el context polític semblava més favorable formulats per la publicació que quan la revista havia aparegut. I és que entre els socis dels centres excursionistes que repudiaven la divisió política dels catalanistes al voltant del dilema Monarquia-República i entre els que compartien la posició de la Lliga Regionalista desagradava la inclinació de Batista i Roca i de Palestra cap a l'opció republicana (46).

No cal oblidar que diverses entitats excursionistes comptaven amb els seus butlletins i per a molts socis no resultava imprescindible el nexa periodístic d'"Excursionisme". Però a la vegada és evident que ni Palestra ni les Germanors de Guies Excursionistes i de Minyons de Muntanya no podien mantenir soles una revista (47). Per altre banda tant els centres excursionistes, com Palestra, com l'escoltisme podien seguir comptant amb les planes de "La Publicitat" per a les seves notícies i articles

d'opinió. Qui vulgui seguir la vida de Palestra haurà de fer-ho a través d'aquest diari, portaveu oficiós d'Acció Catalana.

Arran de les eleccions del 12 d'abril de 1931, les primeres després de vuit anys, la Lliga Regionalista perdia el seu lloc predominant i Francesc Macià proclamà la República Catalana dins una federació ibèrica el 14 d'abril. Aquella tarde Batista i Roca, Miquel Baltà i Daniel Cardona, juntament amb altres voluntaris es presentaren al palau de l'antiga Generalitat per a formar una guardia cívica per tal de defensar-la amb elements de Palestra, l'antiga SEM, Estat Català i Nosaltres Sols (48). Aquesta guardia dirigida per Miquel Baltà, fou disolta tres dies després, quan Macià acordà a petició dels tres ministres del Govern provisional de la República espanyola - dos d'ells eren Nicolau d'Oliver i Marcel·lí Domingo - , retirar la República Catalana substituïda per la Generalitat, en espera de la concessió d'un Estatut d'autonomia, que seria aprovat el setembre de 1932 després de reduir l'abast del text votat en plebiscit pels catalans un any abans. Al plebiscit del 2 d'agost de 1931 Palestra portà a terme una campanya per aconseguir que hagués una alta participació en favor del sí i durant la discussió de l'Estatut a les Corts la primavera i l'estiu de 1932 feu una intensa propaganda per tal d'evitar la reducció de les competències i recursos que havia de rebre la Generalitat (49).

Palestra volia ser "l'organització nacional de la joventut catalana", com deia Batista i Roca. L'entitat tenia ja 70 delegacions locals el novembre de 1932 i a la vegada establia vincles amb "les terres germanes de València, Balears i el Rosselló", perquè Palestra considerava els països de parla catalana com un àmbit nacional que calia integrar. També establí relacions amb els occitanistes, especialment els de Montpeller, gràcies a les gestions de Josep Carbonell, amic i col·laborador del poeta J. V. Foix. Palestra tenia dos agrupaments especials, el femení i el d'estudiants universitària, molt actius aquests darrers en la constitució el 1932 de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya, que desplaçà el 1933 la Federación Universitaria Escolar, d'àmbit espanyol.

Palestra estava organitzada en 7 departaments o seccions especialitzades. El d'actuació patriòtica organitzà cursos de llengua catalana i d'història de Catalunya. A les dues emissores de ràdio de Barcelona comptà amb un curs de català i dos d'història de Catalunya, un per adults i un altre per a infants. Els cercles d'estudis organitzaven debats amb ponents i contraponents, seguits de col·loqui i votació. El departament d'educació cívica comprenia l'excursionisme amb acampades com la de l'estany de Malniu, damunt del poble de Maranges, a la Cerdanya el 1930, el la Cala Llorell a la costa de Mallorca el 1931 i el de Tossa de Mar, amb la col·laboració tots ells dels Guies Excursionistes. Palestra tenia dues seccions de Minyons de Muntanya (12 - 18 anys) i una de Guies Excursionistes (més de 18 anys), ultra una secció de gimnàstica i un club de vela. El vol en aeroplà sense motor era practicat pels Falziots. El departament de relacions tenia una oficina de premsa, mantenia els lligams amb les delegacions locals i amb els casals catalans a Amèrica. El servei de difusió cultural oferia una selecció de 300 llibres que podien comprar-se a terminis.

L'estiu de 1932 una delegació de Palestra anà a Praga a la novena festa federal dels Sokols. També s'establiren contactes i intercanvis amb l'organització juvenil nacionalista gallega Utreya així com amb els mendigoxales - joves muntanyesos - del nacionalisme basc. El mes d'abril de 1933 Palestra va promoure la commemoració de l'inici de la Renaixença: el centenari de l'Oda a

la Pàtria d'Aribau (50). Amb la col.laboració dels guies Excursionistes i els Minyons de Muntanya s'encengueren alhora vuit-centes fogueres a la mitjanit del 8 d'abril als cims més alts de Catalunya.

El mateix any 1933 Palestra donà suport a l'activitat dels seus dirigents, Batista i Roca sobre tot, que cristallitzà en el pacte Galeuzca, signat el 25 de juliol a Compostela, després a Bilbao i finalment a Barcelona. S'establí una aliança autonomista entre nacionalistes bascos, gallecs i catalans. Les demandes autonòmiques d'Euskadi i de Galícia topaven amb dificultats i resistències i aquest front volia contribuir a superar entrebancs (51). Per altra banda Batista i Roca fou delegat de Catalunya al congrés de les minories nacionals europees, que es reunia anualment a Ginebra des del 1925 amb la participació de 14 nacionalitats d'Europa.

A Palestra no li resultà fàcil mantenir la independència crítica en relació als partits catalanistes, donada la bipolarització en augment. Per a la Lliga Regionalista - Lliga Catalana des del 1933 - Palestra era esquerrana, en canvi per a ERC semblava conservadora perquè Batista i Roca i d'altres dirigents eren catòlics liberals que no compartien l'anticlericalisme. Acció Catalana, el partit amb el que Palestra semblava tenir més afinitat, s'anà reduint i va perdre espai polític en successives derrotes electorals. Mentre uns s'en anaren a la ERC - com Rovira i Virgili -, d'altres tornaven a la Lliga - com Bofill i Mates - i uns darrers sortien per fundar Unió Democràtica de Catalunya, com Carrasco i Formiguera. Finalment, el gener de 1934 Acció Catalana renuncià a seguir competint amb ERC i establí amb ella una aliança estable en posició subordinada.

Malgrat el seu caràcter pluralista i unitari, Palestra va patir una escissió dels para-militars el 1933, escissió que donà lloc al Club Català (52). L'escissió de Via Fora o Club Català tingué repercussions a la secció Pau Claris de Minyons de Muntanya, radicada a Palestra. Joan Nin i Domènech i quinze minyons demanaren la dimissió del cap de la secció el 14 de març de 1933. El consell general de la Germanor de Minyons de Muntanya suspengué l'actuació de la secció Pau Claris i sancionà els disconformes, que s'en anaren amb en Joan Nin a crear una secció de minyons a Via Fora amb la col.laboració de Francesc Vaqués, que havia estat expulsat abans per insults i maltractes als minyons (53). Durant la guerra civil Joan Nin constituïria el Clan Monitor i intentaria sense èxit portar endavant el seu projecte d'un escoltisme oficial dependent de la Generalitat.

L'expansió de les joventuts dels partits durant el quinquenni republicà i la guerra civil va limitar el camp de Palestra. Segons el mateix Batista i Roca, Palestra arribà als cinc mil socis (54). La Joventut d'Esquerra Estat Català - JEREC -, lligada al partit ERC, tenia la tardor de 1933 uns nou mil afiliats (55). Les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya tenien uns tres mil membres el juliol de 1936 i sis mesos després deien haver arribat als divuit mil, repartits en unes dues centes seccions, el gener de 1937 (56). Les Joventuts Llibertàries l'octubre de 1936 deien tenir 9.435 afiliats i assolien la xifra de 34.156 el febrer de 1937 (57). Cal tenir també en compte aquest fenomen a l'hora de fer un balanç del desenvolupament de l'escoltisme català en els anys trenta, en especial de la tercera branca, rovers o guies escoltes.

L'estiu de 1934, quan les tensions entre el Govern de la República i el de la Generalitat semblaven posar en perill l'autonomia de Catalunya, Palestra formà part del comitè convocat pel conseller de Governació Josep Dencàs per a reclutar i organitzar quatre mil voluntaris d'un nou Sometent en substitució

de l'antic, promorriverista, que havia estat desarmat i dissolt prèviament ⁽⁵⁸⁾. El sis d'octubre de 1934, quan Lluís Companys i el seu govern proclamaren l'Estat Català dins la República Federal Espanyola, Batista i Roca era a la Generalitat i fou detingut amb el govern català després de la capitulació de Companys el matí del dia set ⁽⁵⁹⁾.

Palestra fou clausurada. Es reorganitzà amb el nom de Club David presidit per Josep Maria Girona, en absència de Batista i Roca, que marxà a Anglaterra i no tornà fins la primavera de 1936, quan Palestra, després de la victòria electoral del Front d'Esquerrres, pogué funcionar sense traves novament.

1. Miquel Ferrer : SEM, Societat d'Estudis Militars, 1923 - 1926. "L'Avenç" núm. 10 (1978) p. 53 - 57. Més informació facilita el mateix Miquel Ferrer a les seves memòries indèdites dipositades a la Fundació Jaume Bofill.
2. Josep Iglèsies: Enciclopèdia de l'Excursionisme, vol. I, p. 680. Alexandre Galí diu al volum X de la seva obra ja mencionada, p. 68, que la Lliga d'entitats Excursionistes va morir al Pla de la Garga en ocasió de la tercera excursió col·lectiva quan les parelles de la Guàrdia Civil feren acte de presència i encararen els fusells en entonar els excursionistes Els Segadors.
3. J. M. Batista i Roca : L'estat de la nostra joventut. Barcelona, 1930, p. 25. Es un recull d'articles publicats el 1929 al "Diari de Mataró".
4. Ibidem, p. 34.
5. Batista i Roca, després de la Dictadura, faria més explícita i dura la seva crítica a les pautes del catalanisme anterior : "L'educació falsa que havia rebut el nostre poble abans de 1923 portà fatalment a les vergonyes de la Dictadura. Cal que escarmentem. Cal preparar el futur amb l'experiència del passat. Un mot enclou tota la nostra posició d'abans del 1923 : cofoisme. Tots cofois proclamàvem constantment les excel·lències de l'ésser català - érem els més eixerits, la nostra cultura era superior, posseïem els polítics més vius i els financers més experts, la Mancomunitat era més sòlida que l'Imperi Britànic. Posàvem banderes a tots els balcons. Cantàvem cançonetes a diari. Ballàvem sardanes per tots els carrers i places. Per un tres i no res escridassàvem per la Rambla tota mena de visques i moris, i apretàvem a córrer quan vèiem un policia". "Excursionisme" núm. 52, 22 de setembre de 1930, p. 5.
6. Ricard Faura i Homedes : El complot de Prats de Molló, El Llamp, Barcelona, 1991, p. 78.
7. Francesc Cambó : Memòries, 1876 - 1936, Alpha, Barcelona, 1981, p. 382.
8. Joan Crexell : El complot de Garraf, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988, p. 72.
9. Antoni Serra : Història de l'escoltisme català, p. 21.
10. J. Crexell, ob. cit., p. 126.
11. Ferran Mascarell : Conversa amb en J. M. Batista i Roca, "L'Avenç", núm. 12 (1978).

4. La nostra impotència, "Excursionisme.Revista de la Joventut", núm. 55, 10 d'octubre de 1930, p. 5.
13. Manca encara una biografia de Batista i Roca. La prepara des de fa temps Víctor Castells, que ha publicat un al·legat en defensa del personatge, Batista i Roca, acusat acusador, editat per El Llamp a Barcelona el 1988, en resposta a l'intent de relacionar el 1979 a Batista i Roca, sis mesos després de la seva mort, amb un grup terrorista amb la finalitat de desacreditar la seva memòria.
14. Tot i això Batista i Roca tindria en compte el model dels Sokols (falcons) quan constituïria Palestra, organització patriòtica del la joventut catalana la tardor de 1930. Ja al número 8 de "Excursionisme", el 20 de juliol de 1928, Amadeu Serch, col·laborador fidel de Batista i Roca, parlà dels Sokols txecs, després de la projecció d'un documental sobre la festa federal dels sokols a Fraga el 1926 amb una conferència del professor txec Slaby. L'any 1932 una delegació de Palestra assistiria a la novena festa dels sokols a Fraga i Batista i Roca prologaria el llibre d'Amadeu Serch, aparegut el mateix any a la Col·lecció Popular Barcino : L'exemple de Txecoslovàquia. La lluita per la independència. Els sokols.
15. "Revista de Catalunya", març 1928, p. 248-249.
16. Vegeu l'edició recent de l'obra de Carles Pi i Sunyer amb estudi introductori de Ricard Vinyes : L'aptitud econòmica de Catalunya, Biblioteca dels Clàssics del Nacionalisme Català, La Magrana-Diputació de Barcelona, 1983, especialment p.335 -342.
17. Vegeu, per exemple "La Publicitat" del 29 de febrer de 1928, la del 13 de març i la del 21 d'abril del mateix any. I també l'obra La joventut a Catalunya al segle XX, dirigida per E.Ucelay da Cal, Diputació de Barcelona, 1987, I, p.131 i II ,p. 128- 136.
18. J. M. Figueres : El Primer Congrés Catalanista i Valentí Almirall. Generalitat de Catalunya, 1985 p. 47.
19. A "Excursionisme" sovintejaren les crítiques a l'esperit de capelleta i al particularisme de la majoria dels centres i la crida a unificar centres, per exemple l'editorial Ja hi ha prou entitats al número 56 del 14 de novembre de 1930.
20. F.Maspons i Anglasell havia dirigit l'oficina jurídica de la Mancomunitat, per a la qual va escriure Institucions de dret català (1921). Entre 1918 i 1920 presidí l'Acadèmia de Jurisprudència i legislació de Barcelona. Era partidari de la internacionalització de la qüestió nacional catalana i acceptava la definició de Catalunya com a "minoria nacional" per a intentar que els seus drets encaixessin en els models de la Societat de Nacions. Amb el suport dels homes de la Lliga Regionalista i d'Acció Catalana que portaven a Europa la projecció del catalanisme, ocupà el 1926 una de les v icepresidències del Congrés de les Nacionalitats Europees, dedicat a la protecció de les minories nacionals en general i no sols de les que havien figurat en els tractats de pau després de la primera guerra mundial. Sobre aquesta temàtica Maspons i Anglasell publicà tres llibres : Viatge entron a la Societat de Nacions (1928), tornant de Ginebra (1929) i Punt de vista català sobre el procediment de protecció de les minories nacionals (1930). Durant la República censurà les concessions fetes en la discussió de l'Estatut de Catalunya , publicà el 1932 L'aplicació de l'Estatut de Catalunya i La Generalitat de Catalunya i la República Espanyola. Cap de llista de la candidatura del Partit Nacionalista Català a les eleccions al Parlament de Catalunya, no fou elegit. Desmarcat dels fets d'octubre de 1934, veié amb distanciament crític l'acció del Govern de la Generalitat.

21. J.M. Batista i Roca: Impressions del II Campament de Catalunya, "Excursionisme" núm. 37,4 d'octubre de 1929.
22. A. Galí, ob. cit. p. 156.
23. Com reflexa A. Galí a l'obra ja mencionada, X,p. 158 i 164.
24. A. Galí,ob. cit.,X,p. 159.
25. Segons el tríptic de propaganda de 1931 el curs constava de 16 lliçons i 6 sortides pràctiques de cap de setmana durant un trimestre, amb una lliçó vespertina per setmana i una sortida cada quinze dies. Les sortides , amb acampada el dissabte a la nit, versaven sobre les matèries explicades a les classes teòriques : senyalament de camins, morse amb banderes, construcció d'itineraris, alçament de plànols, primers auxilis en cas d'accident, etc. En les sortides i campaments els diferents serveis - proveïment, cuina col·lectiva, neteja, etc - eren encarregats per torn a les diferents colles.
26. A. Serra, ob. cit., p. 23.
27. "Excursionisme", núm. 56,14 de novembre de 1930, p. 3.
28. La importància dels Guies Excursionistes per a les seccions de Minyons de Muntanya era gran , ja que d'aquells procedien bona part dels primers instructors i caps. El folletó Què són els Guies Excursionistes, publicat el 1931 indica que existien aleshores colles de GE al Grup Excursionista Joventut Catalana, Floridablanca, 37; Club Esportiu Catalunya (dirigit per J. Soler i Damians), Pi, 7 ; Secció Excursionista de l'Ateneu J. Segura Bayarri, Amèlia , 60; Centre Excursionista Rafael Casanova, Píncep d'Astúries 2; Centre Excursionista Rodamon, Ferlandina, 72; Agrupació Excursionista Júpiter, Passeig del Triomf, 75; Associació Excursionista Avant, Comtes de Barcelona, 6; Secció Excursionista Penya Irònics, Ausias Marc, 31; Centre Excursionista del Vallès, de Sabadell; Centre Excursionista Sabadell; Palestra, Corts Catalanes, 592, pral.. Com es pot comprovar , ni tan sols a tots els centres excursionistes on hi havia colles de GE, es crearen seccions de Minyons de Muntanya, només a cinc, si be cal recordar que també hagueren alguns centres excursionistes on es crearen seccions de la GMM, sense haver-hi colles de GE. A Barcelona la localització de les entitats on hi havia guies excursionistes sembla indicar una composició social eminentment popular a barris com l'esquerra de la Barcelona vella, Gràcia i el Poble Nou.
29. Què són els G.E., "Excursionisme", núm. 55,10 d'octubre de 1930, p. 3. Vegeu també l'article d'Alexandre Pinyol sobre els GE a la mateixa revista , núm. 52 de 22 de setembre de 1930, i, sobre tot , l'article del mateix autor a la primera plana de "Excursionisme " , núm. 58, del 15 de febrer de 1931 , Com s'organitza i com actua una colla de Guies Excursionistes, on deia Pinyol : "Qui no senti l'esperit de responsabilitat i de sacrifici envers la col·lectivitat , mai no podrà ésser un bon GE. El GE és un enemic declarat dels excursionistes grollers i "poca solta" de sectors viciats, moguts exclusivament per una activitat purament mecànica". Narcís Masó i Alexandre Pinyol foren els autors de gairebé tots els articles apareguts a "Excursionisme" a la secció de la revista dedicada als Guies Excursionistes la tardor de 1930 i l'hivern de 1931.
30. Exhibicionisme, "Excursionisme", núm. 13,5 d'octubre de 1928.
31. Calen definicions, "Excursionisme" núm, 13 ,5 d'octubre de 1928.
32. Nicolau d'Olwer : L'excursionisme, escola de ciutadania , "Excursionisme" núm. 25,12 d'abril de 1929 i Un jovent nou, a la mateixa publicació, núm. 40,22 de novembre del mateix any.
33. J. Iglèsies: Enciclopèdia de l'Excursionisme, I, p. 686.

34. Les actes de les reunions del 25 de setembre i 5 de novembre de 1931 del Consell de la GGE, les devem a l'amabilitat de Jaume Font.
35. J.M. Batista i Roca : L'estat de la nostra joventut, p. 30.
36. "Excursionisme", núm.49, 11 d'abril de 1930. Signen el manifest a més de Batista i Roca, Oriol Anguera de Sojo, Pere Arderiu, Domènec de Bellmunt, Ricard Carbonell i Flor, Miquel Cardona, Rafael Cardona, Joan Carreres i Palet, Narcís de Carreres, Ambrosi Carrión, J.M. de Casacuberta, Antoni Casajoana i Catllà, J. M. Cassases, Joan Cases i Figueres, Leandre Cervera, Pere Cirera, Lluís Comes i Cercós, Enric Ferran, Antoni Fises, J.V. Foix, Joaquim Fons, Rafael Font i Ferran, Pere Gabarró, Josep M. Girona, Domènec Guansé, Tomàs Iduarte, Marian Iglèsies d'Abadal, Eusebi Isern i Dalmau, I. López Olivella, Ignasi Maluquer, Joan A. Maragall, Joaquim Masramón, Narcís Masó i Valentí, Jeroni Moragues, Angel Morera, Armand Otero, Eduard Pérez Iborra, Sever Ferramón, Isidre Puig i Boada, Joan L. Fujol i Font, Xavier Regàs, Joan B. Roca, Joan Roig i Piera, Josep M. Roio, Joan Sabater, Octavi Saltor, Montserrat Sastre, Enriqueta Sèculi, Amadeu Serc, Ferran Soldevila, Domènec Soler, Josep Sunyol, Alfons Tries i Maxencs, Joaquim Ventalló, Josep Vives i Giner i Manuel Masramón. Predominava la gent que es trobava en l'òrbita d'Acció Catalana amb representants del grup de "L'Opinió", i per tant, de persones aviat afiliades a la futura Esquerra Republicana de Catalunya, però també hi havia gent afí a la Lliga Regionalista. Signen el manifest un poeta de la talla de Foix, un historiador de la categoria de Ferran Soldevila, l'editor de la Barcino J.M. de Casacuberta, Joan Anton Maragall, de la important galeria d'art Can Parés. Participen a la crida de Palestra 6 dels 19 conferenciants del curs amb que havia començat el 1929 la formació dels Guies Excursionistes, 4 dels 8 responsables de la Germanor dels GE i 4 dels membres del Consell General de la Germanor de Minyons de Muntanya - a més de Batista, Pere Gabarró, Narcís Masó i Amadeu Serc, el darrer dels quals era el cap de la secretaria de Palestra, al costat de Batista. Gabarró n'era vocal de la directiva.
37. La voluntat de captar joves obrers es manifesta en el paràgraf del manifest que diu : "moviment per al millorament de la joventut caldrà cercar-lo també en el camp social, amb campanyes profilàctiques, curant de la protecció legal de la joventut i del seu treball, d'assegurances i assistència mèdica, d'una intensa actuació en els mitjans obrers, etc." La crida s'adreça no sols a entitats culturals sinó explícitament a sindicats i cooperatives.
38. "Excursionisme", núm. 53, 5 de setembre de 1930.
39. El 30 de novembre de 1930 Palestra declarava tenir delegacions a Vilassar de Mar, Valls, Olot, Agramunt, Rubí, Balsareny - on es fundaria el segon agrupament de Minyons de Muntanya de Palestra - , Tortosa, Móra d'Ebre, L'Arboç del Penedès, Bellpuig, Capellades, Llagostera, Ripoll, Sant Pol, Sant Sadurní d'Anoia, Sitges, Terrassa, Vilanova i la Geltrú, Arenys de Mar, Badalona, Igualada i l'Hospitalet de Llobregat.
40. Al seu número 7, de 6 de juny de 1929, "Excursionisme" afirmava tenir dos mil subscriptors i vendre uns 500 exemplars en kiosk, però ja es lamentava de que l'endarreriment dels pagaments colocava la revista en situació precària.
41. De fet el programa d'activitats desenvolopat per Palestra era el mateix que proposava a l'excursionisme al seu article Intensificar activitats, al número 48 del 21 de març de 1930 de "Excursionisme": debats, cursos de català i d'història de Catalunya, adquisició en grup de seleccions de llibres, etc.
42. A. Galí diu a l'obra ja mencionada, X, p.162 : "L'entitat vivia sense rebre cap auxili especial i en realitat - cal confessar-ho

- actuava pel seu compte sense el beneplàcit obert dels partits polítics, perquè només pensava en Catalunya i no es prestava a fer el joc de cap d'ells".

43. Catalunya per damunt de tot, "Excursionisme" núm. 56, 14 de novembre de 1930.

44. Política i actuació patriòtica, "Excursionisme", núm. 57, 5 de desembre de 1930, p. 5.

45. Excursionisme amb ideals, "Excursionisme", núm. 58, 15 de febrer de 1931.

46. Batista i Roca igual que Pompeu Fabra, Josep Maria Girona o altres homes de Palestra, dels Guies Excursionistes i de la redacció d' "Excursionisme" havien signat el 2 d'octubre de 1930 el manifest exigint que les autoritats permetessin el retorn de Francesc Macià. Seguien a Jaume Aiguader, Nicolau d'Oliver i Rovira i Virgili, mentre que l'altre padri de "Palestra", Raimon d'Abadal al igual que els altres dirigents de la Lliga Regionalista, brillaven per la seva absència en el mencionat manifest en un distanciament cada vegada més gran dels altres partits catalanistes fins a col·laborar en el darrer Govern de la Monarquia.

47. Ni a la Història de la premsa catalana de Josep Torrent i Rafael Tasis (1966) ni a l'Hemeroteca Municipal de Barcelona, tan ben dotada per aquella època - la de Duran i Sanpere - es troba cap menció a l'existència de publicacions periòdiques ni de Palestra ni de Minyons de muntanya ni de la Federació d'entitats Excursionistes i en canvi sí es troba la revista dels Boy Scouts de Catalunya, "Redreçament", senyal de la fiabilitat del llibre i de l'arxiu mencionats en aquest àmbit.

48. Ferran Soldevila: Història de la proclamació de la República a Catalunya, Curial, Barcelona, 1977, p. 30.

49. Sobre l'activitat de Palestra, a part d' "Excursionisme" pels primers temps i del capítol que li dedica Alexandre Galí en el volum X del seu llibre, es pot consultar també l'entrevista ja mencionada a Batista i Roca de "L'Avenç" i l'article del mateix Palestra, la organització nacional de la juventud catalana, "Euzkadi", 6 de novembre de 1932. També José Luis de la Granja Sainz: La alianza de los nacionalismos periféricos en la II República: Galeuzca, dins el llibre República i guerra civil en Euskadi. Del pacto de San Sebastián al de Santoña, Oñati, 1990, p. 123 - 152.

50. Palestra edità 20.000 exemplars de l'opuscle Centenari de la Renaixença. Assistí als actes del 16 d'abril de 1933 a Ripoll una delegació de 300 personalitats occitanistes, gràcies a Josep Carbonell.

51. Galeuzca fou inoperant per la manca de representació parlamentària del galleguisme i per la pugna entre ERC i la Lliga Catalana, que, de fet, deixà Galeuzca. No obstant, la solidaritat ERC- PNB funcionà durant l'estiu de 1934 amb motiu de la crisi que conduí als fets del sis d'octubre. Vegeu el treball abans citat de José Luis de la Granja Sanz.

52. Miquel Ferrer a les seves memòries inèdites explica que Batista i Roca convidà a un campament de Palestra uns quants dels participants a l'intent d'atemptat de Garraf, quan acabaven de sortir de la presó el 1930. "De mica en mica - diu Ferrer - es va poder anar de dret a fer de Palestra una organització político-militar nacional catalana. Diversos dels nostres companys de la SEM s'hi van incorporar immediatament i van fer-hi bona feina perquè ja tenien pràctica i sabien on anaven", volum II, p. 62. Encara que Miquel Ferrer no ho diu, cal suposar que aquest grup constituïa dins Palestra ORMICA - Organització Militar Catalana -

,que l'escissió de Via Fora s'enduria amb ella.Via Fora s'integrà al Club Català.Raimon Galí, que fou soci del Club Català,diu : "Un grup heterogeni d'universitaris i de treballadors ,organitzats al volt de la noble excusa excursionista,s'havia aplegat d'una manera expressa" (...) "prové d'una escissió de Palestra ,en la qual un grup de nois dirigits per Corteza i Carles Llopis,en plantejar la unió indissoluble entre la causa nacional i la causa obrera, van ser rebutjats".Raimon Galí : El Club Català.Herois de la nostra guerra , "Quaderns de l'Exili",núm.9,Coyoacán,setembre de 1944,p. 8-9. A les seves memòries inèdites Alexandre Pinyol diu que "el nucli més militar de Palestra es segregà i fundà "Via fora" amb en Llopis".Via Fora seria doncs un nom previ o especialitzat del Club Català.També actuà dins el Club Català Francesc Ferrer,un dels protagonistes de l'intent d'atemptat de Garraf,segons Rosa Maria Terrafeta i Badia : Andreu Xandri:mística i força,pròleg de Raimon Galí ,Barcelonesa d'Edicions,1988,p. 52. No obstant cal encara acabar d'esbrinar si ORMICA -Organització Militar Catalana -existia dins Palestra abans de l'escissió del Club Català o si fou sols la branca militar d'aquest darrer.Amadeu Serc ,braç dret de Batista i Roca , negà l'existència d'ORMICA dins de Palestra en conversa amb Enric Ucelay da Cal. F. Ferrerons i A. Gascón al seu article Les milícies pirinenques,nacionalisme armat,"L'Avenç" núm. 91 (1986) p. 20, atribueixen ORMICA al Club Català en paral·lel a la OMNS ,Organització Militar de Nosaltres Sols,grup independentista.Abans del sis d'octubre de 1934 morí Cortaza i després d'aquella data Carles Llopis,el primer en disparar-se-li un arma i el segon de malaltia.El líder més famós del Club Català seria Andreu Xandri,estudiant de dret animador del Bloc Escolar Nacionalista,pròxim a Estat Català, però constituït amb gent que seguien molts d'ells a d'altres partits.El BEN reivindicà el 1935 la recuperació de l'autonomia de la Universitat de Barcelona,disputà el predomini dins de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya a la Lliga Catalana i protagonitzà topades amb estudiants falangistes.Vegeu Rosa Maria Terrafeta i Badia ,ob. cit. p. 62 .

53. Arxiu de l'Escoltisme,Secció Pau Claris.

54. Entrevista a Batista i Roca ja citada, "l'Avenç" núm. 12,1978.

55. M.Dolors Ivern: Esquerra Republicana de Catalunya,1931 - 1936,Publicacions de l'Abadia de Montserrat,1989.

56. Ramón Casterás : Las JSUC entre la guerra y la revolución,1936-1939,Nova Terra,Barcelona, 1977,p. 176.

57. Jesús López Santamaría :les Joventuts Llibertàries durant la guerra civil,a La Joventut a Catalunya al segle XX ,I p. 154.

58. El comitè es reuní durant tres mesos a partir d'agost de 1934 i estava format per representants dels partits del govern - ERC, Acció Catalana,Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra,Unió Socialista de Catalunya - més els de l'Unió Democràtica de Catalunya, Partit Nacionalista Català, ,Nosaltres Sols i Palestra.Observeu que no hi era Via Fora o Club Català.Josep Dencàs:El 6 d'octubre des del Palau de governació.Introducció d'Albert Balcells,Curial,1979,p. 51.

59. Lluís Cruselles : Reivindicació federal del 6 d'octubre de 1934, dins Miquel Ferrer : L'evolució del pensament polític català,1923 -1939,El LLamp,Barcelona, 1982, p.155. J. Costa i Deu i Modest Sabaté a La veritat del sis d'octubre,Barcelona,1936,p. 114,diuen que únicament eren al moment de la capitulació al palau de la Generalitat en Comas, magistrat del Tribunal de Cassació,els diputats del grup de "L'Opinió" Casanellas,Terradellas i Xirau,el director general de Treball,Joan Tauler i el regidor d'ERC Josep Massip. Entre les documents de Pere Bosch Gimpera dipositats a

l'Arxiu Nacional de Catalunya, al costat de la seva declaració en ser interrogat després del sis d'octubre per la seva presència al palau de la Generalitat, hi ha la declaració de Batista i Roca, que el

text denomina Batista i Toca.

5. L'ESCOLTISME CATALÀ DURANT LA II REPÚBLICA.

5.1. LA GERMANOR DE MINYONS DE MUNTANYA.

Batista i Roca, segons diu Alexandre Galí "havia estat temps a Anglaterra i s'havia deixat tocar per aquell seriós ingenu que serveix tant per als actes més elementals com per a les gestes més extraordinàries. (...) Heus aquí l'home que calia perquè la nostra joventut plebeament mofeta prengué amb la seriositat corresponent els rituals de l'escoltisme, tan greus i severs almenys com un joc de nois sota l'aparença militar que va enganyar els espanyols, que es van posar al cap traduir-lo a la seva manera sota la forma dels Exploradores de España. (...) Només mimetitzant aquella mentalitat anglesa característica es podia fer bo i sanitos l'escoltisme. Josep Maria Batista i Roca era aquest mimetitzador i per tant l'home potser únic per a donar el cop de volant a casa nostra a l'escoltisme autèntic" (1).

Segons Josep Iglésies, "la gran visió d'en Batista i Roca fou aclimatar la idea de l'escoltisme a la nostra particular manera de ser. Arreu s'orientava en un cos unitari, sovint d'intervenció estatal, mentre que entre nosaltres sorgia com una multiplicació de grups independents que voluntariament acceptaven la influència d'un consell que els donava fesonomia conjunta. Això permetia respectar els grups infantils preexistents en les entitats excursionistes i agermanar-les a d'altres de nous". "Aviat els Minyons trobaren caliu per sorgir, no solament en entitats excursionistes, sinó també en centres i institucions religioses" (2).

Focs centres excursionistes tenien seccions infantils en els anys vint. Des del 1923 en tenia una l'Agrupació Excursionista Júpiter, del Poble Nou. Un altre és el Centre Excursionista Rafael Casanova, a Gràcia, que des del 1924 feia sortides amb els del

Centre Excursionista Barcelonès, al carrer Princesa, amb nois de l'Orfeó Gracienc i de l'Agrupació Excursionista Atlàntida, al carrer de Sant Antoni. A la Ciutat Vella, la Colla Isards esdevingué el 1927 la primera Secció de Minyons de Muntanya de la Germanor impulsada per Batista i Roca. La segona fou la del Grup Excursionista Joventut Catalana, nascut el 1925, en separar-se d'una entitat d'antics alumnes de les escoles dels salesians. Amb local al carrer Rocafort, a l'esquerra de l'Eixample barceloní, esdevingué la Secció Ramon Llull. Fora de Barcelona cap al 1928 tenien seccions infantils el Centre Excursionista de Sabadell, el Grup Excursionista de Terrassa i l'Acadèmia Catòlica de Manresa, sota l'impuls de Valentí Vallès. Les tres esdevindrien també seccions de Minyons de Muntanya (3). Els primers nuclis de la Germanor de Minyons de Muntanya (d'ara en davant GMM) estaven situats a barriades populars barcelonines - Gràcia, el Poble Nou, el Poble Sec, Ciutat Vella -, es reclutaven entre famílies d'obriers qualificats, depenents de comerç, empleats de banca, menestrals i botiguers, unes capes socials populars per a les quals l'estiueig i les sortides fora ciutat, lluny d'unes barriades atapaides, eren aleshores un luxe fora de les seves possibilitats i havien de trobar associacions que treguessin els seus fills al camp, a la muntanya i a la platja (4). Però la crida de Batista i Roca als centres excursionistes per a crear seccions de Minyons, tingué poc efecte. No en tingué en el principal: el Centre Excursionista de Catalunya, on el 1930 existia una secció que no arribà a cuallar (5).

El primer aplec de Minyons de Muntanya i les primeres promeses escoltes de cinc components de la Colla Isards - futur Agrupament Josep de Margarit, fundador de la Unió Excursionista de Barcelona -, tingué lloc a La Salut de Papiol (Baig Llobregat) els

dies 9 i 10 de juny de 1928.El campament es va fer conjuntament amb els Guies Excursionistes.Presidiren l'acte de la promesa Batista i Roca ,Maspons i Anglasell i el caputxí Antoni Maria de Barcelona,primer clergue conegut per la seva vinculació a la GMM.

Estigué present també Manuel Folguera i Duran, com a president de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i va fer donació de tres mil pessetes per a l'adquisició de material.El suport d'aquesta entitat es mantindria tot el període republicà.Al congrés nacional de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana del 12 al 14 d'abril de 1936 una de les conclusions fou : "Una de les organitzacions més a propòsit per a facilitar als infants de Catalunya l'educació del caràcter i la formació de la personalitat és l'escoltisme de Baden-Powell,que té a la nostra terra una representació autèntica en l'organització anomenada Germanor de Minyons de Muntanya" (6).

El 10 de març de 1929 feren la promesa a Santa Creu d'Olorde els minyons del Grup Excursionista Joventut Catalana, posteriorment Agrupament Ramon Llull,en presència de Batista i Roca i estrenant la primera bandera de secció amb la creu de Sant Jordi.Actuà com a cap de la secció J. Domingo Gómez, en substitució de Llorenç Vila i Mercader, que era malalt.

El Consell general de la Germanor de Minyons de Muntanya es constituí a principis de 1930.A més de Batista i Roca com a president ,el formaven el metge Fere Gabarró ,del Centre Excursionista Júpiter,del Poble Nou; Narcís Masó i Valentí,del Narcís Munturiol (Mútua Escolar Blaquerna,dirigida per Alexandre Galí)(7) ; Enric Llopis ,de l'Associació Bonanova; Llorenç Vila i Mercader,del Grup Excursionista Joventut Catalana (Agrupament Ramon Llull);Amadeu Serc i Gelambí,pel Centre Moral i Instructiu de Gràcia; Valentí Vallès,iniciador de l'escoltisme al Bages i al

Berguedà des de l'Acadèmia Catòlica de Manresa; Joan Munné i Camps, en representació de l'Unió Excursionista de Barcelona, actuant com a secretari, i Antoni Batlle i Mestre, del Centre Moral de Gràcia i de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, com a consiliari dels agrupaments de les entitats catòliques .

Com es pot veure tres dels membres del consell general de la GMM - Batista i Roca, Amadeu Serc i Pere Gabarró, eren respectivament a Palestra secretari factotum, cap de secretaria i vocal de la respectivajunta directiva . A més radicaven a Palestra dos dels agrupaments de la GMM, el Pau Claris, de Barcelona, i la secció Roger de Flor, de Balsareny , sense comptar-hi l'agrupament berceloní de noies guies Canigó.

El primer campament general de la GMM tingué lloc a Santa Cecília de Montserrat per Tots Sants del mateix any 1930. Més de cent minyons assistiren a la reunió enquadrats dins les seves seccions : la del C.E. Rafael Casanova, la Josep de Margarit, la del G.E. Joventut Catalana , la de l'A.E. Júpiter, la del C.E. Montseny, la Narcís Monturiol (Blanquerna), la de l'Escola Sant Jordi⁽⁸⁾ i la de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat amb mossèn Antoni Batlle , que celebrà missa, "oïda per tots els minyons"⁽⁹⁾. Hi havia representants de les seccions de Manresa, Berga, Tarragona, Sabadell (el Centre Excursionista del Vallès promovia una secció des del març d'aquell any), Badalona i Sallent. També hi pujaren de Manresa 18 follets (terme equivalent al posterior de llobatons) . Feren la promesa escolta 30 minyons. Es destacà la presència de tres parets de minyons que feien la promesa : Molist, de Manresa, Baldiri Rahola i Manuel Ainaud, impulsor i cap tècnic aquest darrer del Patronat Escolar de l'Ajuntament de Barcelona. Manuel Ainaud com altres dos pedagocs

influent, Alexandre Galí i Artur Martorell, era amic de la GMM i pare d'escoltes que ocuparien amb el temps llocs de responsabilitat en el moviment. Parlaren Batista i Roca i Antoni Batlle, al qual veiem associat amb tota autoritat, a l'inici de la GMM.

Cal advertir que al costat d'aquestes seccions de minyons existien colles de Guies Excursionistes als centres excursionistes Rafael Casanova, Joventut Catalana i Júpiter, tres entitats que semblen també puntals de la Germanor de GE.

La GMM celebraria cada any dos campaments generals, un de primavera i un de tardor, com a nexa d'unió de les seves seccions. Durant els tres anys següents així es feu. Al V campament general a Can Cases, de Gelida, la tardor de 1932, es congregaren 93 tendes amb 423 acampadors, entre els quals els Minyons de Muntanya de la Ciutat de Mallorca. Fou visitat pel conseller de Cultura de la Generalitat, Ventura Gassol, i per Maspons i Anglasesell, president de la Federació d'Entitats excursionistes de Catalunya (10). El VI campament general de la GMM, la primavera de 1933, tingué lloc a Ripoll, i constituí la participació escolta en la commemoració de l'inici de la Renaixença. Al VII campament general de la GMM, a Can Carbonell, a Matadepera, la tardor del mateix any assistiren representants de les joventuts montanyenques nacionalistes gallega i basca. Es plantaren 60 tendes amb 304 acampadors (11). L'any 1934 es celebrà el VIII campament general de la GMM, el de primavera, a Fiera, però no el de tardor ni tampoc el de primavera de 1935, com a conseqüència dels fets del sis d'octubre de 1934. Al IX campament general, celebrat a Vacarisses la tardor de 1935, assistiren 277 acampadors amb 66 tendes. La primavera de 1936 no es va fer campament general. Potser es pot interpretar això com un afebliment del sentiment d'unió dins la

GMM.No es pot atribuir la manca a la inseguretat de la situació política,perquè aquesta no impedí que el juliol,en el moment de l'esclat de la guerra civil, molts escoltes es trobessin d'acampada o d'excursió.

Els efectius de la GMM la tardor de 1930 ,tal com ja s'ha indicat ,superaven el centenar de minyons - entre 12 i 18 anys - ,distribuïts desigualment entre 14 seccions,al costat de les quals començaven a haver-hi estols de follets,és a dir nens de 8 a 12 anys.Dos anys després , la tardor de 1933 escrivia Batista i Roca : "El nombre d'inscrits a Catalunya que va acostant-se ràpidament cap al miler,permet als directors restar satisfets de la pacient tasca de preparació feta durant sis anys i esguardar amb entusiasme i confiança el futur desenvolupament del nostre moviment escoltista català"(12).El 1934 el butlletí del Bages i Berguedà deia : "Avui - 23 de setembre de 1934 -al matí la Germanor de Minyons de Muntanya ha celebrat Junta General i enmig d'un ambient optimista i emprenedor,hom anunciava que els nostres escoltes ja passaven del miler".Però ,com ja s'ha indicat, al IX campament general,la tardor de 1935, assistiren 277 acampadors en lloc dels 304 participants en el seté,el 1933.

El 1936, abans de la guerra civil i nou anys després de la seva fundació, la GMM tenia uns 37 nuclis ,que presentaven els requisits mínims per a ser reconeguts.Dels 37, 12 eren a Barcelona, 9 radicaven a les seves rodalies industrials com els de Badalona, Esplugues de Llobregat,Sant Just Desvern,Sabadell - que comptava amb dos - , Terrassa,Premià i Mataró.La resta es distribuïa entre Igualada ,Sant Sadurní d'Anoia,Manresa,Sallent,Súria,Navarcles,Balsareny,Puigreig,Berga, Gironella,Tona,Vic,Olot, Girona,Sant Feliu de Guíxols,Valls , Tarragona i Tortosa (13) .Els efectius dels nuclis eren molt

desiguals. A partir de l'informe enviat per les seccions de cara a l'atorgament del premi Sant Jordi ,l'abril de 1932,se sap que la Secció Josep de Margarit tenia 19 minyons,la Narcís Monturiol,17,la Mare de Déu de Montserrat,39 i la Pau Claris,38.Segons informes adreçats al consell general,la secció Ramon Sala i Cassalà,de Vic, tenia 8 minyons als sis mesos de fundada el 1934 i la Secció Sant Bernat, de l'Acadèmia Catòlica de Sabadell, no passà dels 8 minyons,mentre la Josep Fulleracs ,de Sant Sadurní,arribava aquest any a una vintena llarga .

Ignorem si es consolidaren les seccions que a les darreries de 1933 es trobaven encara en estat embrionari a Granollers,Torelló, Banyoles,Fuigcerdà, Reus, Montblanc i Barberà (14).La gran majoria dels nuclis radicaven a centres excursionistes,però, com a mínim 13 pertanyien a entitats religioses catòliques.Cap d'ells però, a col·legis de congregacions religioses.L'únic cas conegut en aquesta època és l'agrupament femení Congesta,al col·legi de les Carmelites de Gràcia,sota la influència d'Antoni Batlle,professor del col·legi.Un sol nucli de la GMM estava a una parròquia,el de Navarres.Tres associacions seglars catòliques es repartien la resta dels agrupaments confessionals de la GMM : la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat,l'Acadèmia Catòlica de Sabadell i la Federació de Joves Cristians de Catalunya,fundada el 1931 (15).La primera comptava amb l'agrupament de mossèn Batlle ,un dels principals de la GMM, més els nuclis de Sant Sadurní i Olot.A la FJCC pertanyien el Raimon de Penyafort de Barcelona el ,Norbert Font i Sagué,de Terrassa,el Jacint Verdaguer ,de Badalona,el Sant Narcís ,de Girona,i un dels dos nuclis escoltes d'Igualada.Antoni Batlle era reconegut com a coordinador i cap d'aquest conjunt d'agrupaments catòlics,que representava la tercera part dels nuclis de la GMM,sumaven entre un terç i la

meitat dels efectius de la Germanor i feien els seus propis campaments a més de participar en els generals de l'associació.

L'organització de la formació dels caps o instructors com a tasca permanent és una de les funcions de l'organisme central d'una associació escolta, juntament amb la de garantir davant la societat la capacitat i moralitat dels quadres ,exigint uns requisits per al reconeixement dels grups per part de l'associació. Les primeres promocions de Guies Excursionistes oferiren els primers quadres a les seccions de la GMM, però ja el juliol de 1929 tingué lloc al Centre Excursionista de Catalunya el primer curs de formació de caps de secció i s'organitzaren dos campaments de formació de caps ,un a Samalús i un altre a Sant Quirze de Galliners .Es realitzaren cinc cursos de formació de caps fins el juny de 1933. El 1935 es començà el sistema de preparació dels caps de patrulla de les denominades Seccions Sant Jordi, que tan s'utilitzarien més tard en la represa de postguerra. Els caps de secció sortien amb els nois caps de patrulla mensualment fent els caps de secció el paper de caps de patrulla i els caps de patrulla de simples minyons .

Batista i Roca i els seus col.laboradors més propers feren un esforç de traducció i adaptació dels manuals escoltes anglesos, però l'assoliment d'un nivell tècnic i pedagògic europeu exigia el contacte directe amb les grans associacions escoltes estrangeres. L'estiu de 1934 el secretari del consell general de la GMM i membre de la Unió Excursionista de Barcelona,, Joan Munné i Camp va ser enviat al prestigiós camp escola de Cahmarande dels Scouts de France .Joan Munné fou el primer dels nombrosos joves dirigents escoltes que en el futur ,sobre tot en els anys cinquanta i més tard, anirien becats als centres europeus de capacitació escolta. Resulta interessant resaltar que , tot i ser

una associació aconfessional ,la GMM establí el seu primer contacte europeu amb una associació confessional com Scouts de France .Un grup relativament nombrós de caps de la GMM havia d'anar a Chamarande i al camp escola de Breuil per a caps de clan de rovers,quan esclatà la guerra civil però la situació obligà a suspendre el viatge .

L'escoltisme catalanista,de la mà dels pedagocs influents que el promovien,tingué de seguida una projecció directa sobre la societat catalana a través del curs d'educació física i principis generals d'educació escolta que la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona organitzà per als mestres de les escoles públiques el juliol i agost de 1932.Els professors foren Batista i Roca, el pedagog Narcís Masó i Valentí i els metges Pere Gabarró i Joan Soler i Damians.El curs constà d'onze lliçons teòriques i cinc sortides ,durant les quals cada mestre assumia el rol del cap de colla de cinc alumnes.Batista i roca i Narcís Masó dirigiren aquesta activitat.

No era fàcil,però, difondre el mètode educatiu escolta en els medis escolars.Alexandre Galí afirma al respecte : "Un curs d'escoltisme no transforma homes ja fets ,i encara fets inveteradament als seus costums com ho solen ser els mestres,àdhuc els millors; però d'una manera o altra calia començar"(16).No es té notícia de cap secció de minyons escoltes a les escoles municipals de Barcelona.

Durant els anys 1933,1934 i 1935 a les colònies escolars d'estiu, organitzades per l'Ajuntament de Barcelona, s'aplicà el mètode escolta.A la colònia model de Tossa,orientada per Artur Martorell, l'experiència donà lloc a un informe elevat per Antoni Gelabert a la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona ,recomenant no limitar-se als dos mesos de colònies de vacances

sino practicar el mètode tot l'any. L'informe constata que no totes les colles escoltes coneixien el mètode correctament i que s'havia vist un grup que feia quatre anys que es dedicava a l'escoltisme, vegetant en una platja tarragonina sense programa d'activitats ni de jocs (17).

Però la qüestió era també si havia de ser l'escola el lloc idoni per a una activitat extra-escolar com l'escoltisme. L'escoltisme, com a participant en els mètodes de l'escola activa, era un element valuós en la renovació pedagògica, però els nois necessiten trobar en l'escoltisme un ambient diferent del grup escolar, un espai on poguer desenvolupar una xarxa distinta de relacions. La qüestió no era fàcil perquè, sent un mètode pedagògic, era natural, que aquí, com en altres llocs havia passat, l'escola oferís a l'escoltisme un espai i el promogués.

El 1933 la GMM llançà una campanya de propaganda. Batista i Roca la qualificà de Crida nacional i escrivia l'octubre de 1933: "Serà un període d'insistència constant per a que tothom s'enteri del que són i del que fan els Minyons de Muntanya, i tothom aconselli als nois de fer-se'n i els grans vulguin protegir aquesta obra que és duta a cap sense subvencions oficials ni gairebé altres recursos que les mateixes quotes que els nois paguen (18). En veure un noi, penseu en els Minyons. Feu-nos-el venir. Protegiu-los".

La campanya no sols constà de la publicació del full Vine amb nosaltres. Fes-te Minyó de Muntanya, il·lustrat per Evarist Mora, així com de les vuit planes il·lustrades del número 77 de "Catalunya Radio", sino també del número d'"Esplai" de primer de gener de 1934, de l'article de Modest Sabaté a "La Veu del Vespre" de 21 d'octubre de 1933 (19), a la vegada que parlaven de la GMM "La Publicitat", "En Patufet", "El Matí" i "Plançons" (20). Es

feren demostracions públiques com l'acampada i els jocs al Parc Güell de Barcelona el primer d'octubre i tingué lloc la instal·lació d'un stand d'escoltisme català a la VII Fira de Mostres de Barcelona a Montjuïc, subdividit en una secció de nois i una de noies. La GMM era la única associació que apareixia a l'stand d'escoltisme, que fou visitada per Carles Pi i Sunyer, aleshores conseller delegat i de finances de la Generalitat, tal com mostra una foto de l'època.

Batista i Roca i els seus col·laboradors van aconseguir lliurar l'escoltisme de l'aire d'importació estrangera mal traduïda, de manera, que, tot i invocar el model d'un moviment internacional, l'escoltisme aparegia com a una institució arrelada a Catalunya, talment com si hi hagués nascut⁽²¹⁾. La frase "Sempre apunt" era una excel·lent versió del "Be prepared" i la promesa i la llei escolta foren fidelment traduïdes. Batista i Roca explicava a "Catalunya Radio" el 1933: "Aquesta llei inclou deu preceptes de caràcter moral: la lleialtat als pares, superiors i inferiors, l'ésser útil i servicial i fer una bona obra cada dia, l'amistat, la cavallerositat, la disciplina, el bon humor en totes les dificultats, la previsió i l'estalvi, la decisió i la constància, la castedat, etc."⁽²²⁾. La premsa divulgava la simbologia escolta, que l'opinió considerava críptica⁽²³⁾. La crida directa als nois, amb que acabava el text de Batista i Roca, finalitzava indicant clarament l'objectiu patriòtic regeneracionista de l'escoltisme de la GMM: "I tot jugant a aquest gran joc dels Minyons de Muntanya ens farem grans i forts. I així treballarem per servir Déu i Catalunya, per a fer uns nous catalans que siguin bons i braus com els d'abans. Per a que cada Minyó sigui ferm i decidit. Per a que tots ens ajudem mutuament amb solidaritat i disciplina. Per a fer amb el nostre esforç una Pàtria ben gran i

ben lliure". I acabava dient que tots els catalans havien de cooperar amb l'obra de la GMM (24).

5.2. L'ESCOLTISME DE LES ENTITATS CATÒLIQUES DINS LA GMM.

Antoni Batlle no fou ni el primer ni l'únic clergue que portà minyons de muntanya, però fou possiblement qui ho va fer amb més dedicació i continuïtat i, des dels inicis tingué un paper reconegut per la GMM de coordinador dels nuclis de les entitats catòliques. Ja s'ha indicat la presència al primer campament a La Salut, a Papiol el 1928, del caputxí Antoni Maria de Barcelona, un dels principals promotors del diari "El Matí". Un altre caputxí, Basili de Rubí, havia portat escoltes des del 1927 (25). L'escolapi Josep Sarri va estar molt vinculat a la secció Font i Sagué de Terrassa en els seus primers temps (26). Tampoc fou Antoni Batlle el fundador del primer agrupament de MM dins una entitat catòlica, ja que el primer fou el constituït per un seglar, Valentí Vallès a l'Acadèmia Catòlica de Manresa l'abril de 1928. Però fou Antoni Batlle qui figurà des del 1930 com a consiliari - sense nomenament episcopal - dels agrupaments catòlics a la GMM (27).

Set anys més gran que Batista i Roca i nascut a Sitges el 1888, Antoni Batlle s'ordenà sacerdot el 1912 i malgrat ser una època en que predominava la reacció anti-modernista que ofegava dins l'Església qualsevol intent de conciliar secularitat liberal i catolicisme, Antoni Batlle era, segons Jordi Galí, un dels seus deixebles en l'escoltisme, "un home que creia en la raó, creia en la possibilitat de progrés i quedava apartat de qualsevol fanatisme i de qualsevol pseudo-mística" (28). Batlle era, abans i després de la tragèdia de 1936, un home predisposat al diàleg civilitzat entre persones de pensament diferent "en aquella època dels Campaments Generals de Catalunya, on convivien confessionals i no

confessionals i on la missa se simultanejava amb una conferència per als no confessionals, i després, mossèn Batlle i el conferenciant, que hauria pogut ésser, per exemple, un Rovira i Virgili, anaven a esmorzar junts i parlaven com persones civilitzades. Aquest clima cívic - comenta Jordi Galí - va viure Catalunya aquells anys, un clima que no hem retrobat desgraciadament després de les radicalitzacions que s'han succeït a partir de 1936" (29).

L'optimisme cívic d'Antoni Batlle, propi del catalanisme moderat, sintonitzava perfectament amb l'escoltisme de Baden-Powell. Antoni Batlle no seria només un consiliari en el discret concepte d'aquesta funció que es tindria més tard en els anys seixanta, sinó que portava "el seu agrupament".

Mestre de capella, professor de música i pedagog, Antoni Batlle entrà el 1914 com a organista i mestre d'escolania de la parròquia de Jesus al barri de Gràcia. El 1915 participà al I Congrés Litúrgic a Montserrat, del que fou animador el seu amic, conseller i futur protector, Lluís Carreras (30). Professor de cant de la primera Escola Montessori el 1915, Antoni Batlle, va treballar amb el polifacètic Frederic Clascar, consiliari de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat fins a la seva mort el 1921, en col.laboració amb Maria Montessori en els anys de la seva estada a Barcelona el 1917 i 1921, desenvolopant la seva natural aptitud pedagògica. El 1917 amb en Ricard Aragó va guanyar un concurs de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana sobre la didàctica de la Història Sagrada a l'escola primària. Fou d'aquesta època la seva relació amb Alexandre Galí, Artur Martorell i amb els medis educatius de la Mancomunitat i del Patronat Escolar de l'Ajuntament de Barcelona.. Aquestes relacions el portaren a ser també professor de religió de l'Escola Professional per a la Dona

de la Diputació el 1919, institució on seguiria treballant sota la Generalitat republicana tot i el laïcisme educatiu del moment. Actuà també com a secretari del laboratori de pedagogia de la Mancomunitat entre 1918 i 1921. Fou professor de l'Escola del Mar el 1922 i després de la Mútua Escolar Blanquerna, amb Alexandre Galí.

A l'escolania de Jesús de Gràcia Antoni Batlle organitzava jocs i excursions en una línia molt propera a l'escolta. Batlle havia llegit una edició en francès de Scouting for Boys, obra que li va fer dir: "No ens hem de preocupar més!. Ací tenim la solució per a entretenir-los. Aquest llibre ens ho dona tot fet" (31). Però un dia faltaren alguns dels més importants de l'escolania i quan Antoni Batlle els demanà explicacions, li contestaren que havien anat d'excursió. Aleshores ell es sorprengué perquè també amb ell també feien excursions, però li contestaren que aquestes altres eren més interessants. En lloc de deixar-se portar pel despit, Batlle entrà en contacte amb els seus competidors i així conegué a Batista i Roca, que el novembre de 1928, va parlar al Centre Moral i Instructiu de Gràcia d'excursionisme, educació i escoltisme. Aquest mateix any, quan Amadeu Serc era secretari del Centre Moral de Gràcia, Batlle suplí com a consiliari de l'entitat al rector de Jesús de Gràcia, Marcel·lí Garriga, molt amic seu i avoncle de la pedagoga Marta Mata. Així començà la seva activitat escolta al Centre Moral de Gràcia amb els seus escolans.

El 1930, morí el rector Garriga i es produí un canvi de junta al Centre Moral de Gràcia- entre altres va caure Amadeu Serc, amic d'Antoni Batlle -, a la vegada que les Congregacions Marianes passaven a substituir la secció de joventut del centre. Antoni Batlle es veié foragitat com a consiliari del Centre Moral de Gràcia i després com a mestre de capella de Jesús (32). Encara

pogué fer servir un petit local de la parròquia, però des d'aquell moment, convertit en consiliari de les dones de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, gràcies a una gestió de Lluís Carreras, dedicaria la seva activitat a aquesta associació seglar relacionada amb els benedictins de Montserrat, una entitat que havia estat fundada el 1899 per Torras i Bages dins el context ideològic del seu regionalisme catòlic tradicionalista però no integrista.

El nom d'aquesta entitat religiosa tenia una semblança significativa amb el partit Lliga Regionalista de Catalunya, i sovint els directius de la Lliga Espiritual pertanyien al partit. No és estrany que el 1919 la Lliga Espiritual s'adherís unànim a la campanya autonomista que portava a terme el moviment catalanista, canalitzat per la Mancomunitat i per la Lliga Regionalista. El conciliari de la Lliga Espiritual de Montserrat quan Antoni Batlle s'hi incorporà, era el canonge Josep M. Llovera, que no seria succeït fins la seva mort el 1949 per Lluís Carreras, el qual, però, tenia de feia molt temps, una influència notable a l'entitat. Carreras havia arribat al regionalisme de Torras i Bages des d'una procedència completament distinta, per no dir oposada, ja que era deixeble de l'integrista Sardà i Salvany, l'autor del llibre El liberalismo es pecado (1884), i succeí a Sardà al front de l'Acadèmia Catòlica de Sabadell. El 1932, admirat per un campament del seu amic Antoni Batlle, celebrat a Togores, Carreras promogué la constitució d'una secció de la GMM a l'Acadèmia Catòlica i donà dues centes pessetes de la seva butxaca per a començar-la (33).

Amb la Dictadura Lluís Carreras havia hagut de renunciar a una canongia de la catedral de Barcelona a causa de la defensa de l'ús del català a l'església i a la catequesi. L'Acadèmia Catòlica

de Sabadell estigué clausurada sis anys. Encara va escriure Carreras un informe en defensa de la llengua catalana a l'església el gener de 1929, a petició del nunci Tedeschini per a a Santa Seu, després dels decrets secrets del Vaticà que posaven en entredit l'ús del català a la predicació a finals de 1928.

Amb la República, el doctor Carreras esdevingué secretari de la conferència d'arquebisbes metropolitans d'Espanya quan el cardenal Vidal i Barraquer la presidí. Com a home de confiança de l'arquebisbe de Tarragona, Lluís Carreras secundà els seus esforços per aconseguir distendir les relacions entre l'Església i el nou règim, sense poder atenuar sensiblement la política anticlerical de la República (34).

El suport donat per Lluís Carreras a l'escoltisme no estava únicament motivat per l'exemple que li oferia l'agrupament del seu amic Antoni Batlle, sino també per la invitació directa feta per Batista i Roca, que li havia demanat que animés a les entitats catòliques a constituir seccions de minyons.

Vidal i Barraquer, que ja havia vist amb bons ulls el primer grup d'Exploradors a Tarragona feia vint-i-cinc anys, esdevingué ara un protector de l'escoltisme de la GMM i molt especialment del d'Antoni Batlle, per al qual aconseguí el 19 de juny de 1933 permís especial de la Santa Seu per a dir missa a l'aire lliure i de cara als fidels, una llicència del tot necessària ja que les misses de campanya estaven limitades als campaments i formacions militars regulars.

L'Associació Bonanova, que era una de les primeres entitats catòliques que es van sumar a la campanya de creació de seccions de minyons de muntanya el 1928, compartia local a la Ronda Universitat amb la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. El clima del nou centre d'acció sacerdotal d'Antoni

Batlle,era doncs molt propici a la fundació el 1930 de la secció de minyons vinculada a la Lliga Espiritual,però domiciliada fins al 1934 al carrer de Jesus en un local parroquial i traslladada a la Rambla del Prat, també a Gràcia, a finals d'aquell any.Llorenç Satorres,cap de l'agrupament ajudà a Antoni Batlle a coordinar els agrupaments on la formació religiosa era element principal.

Els agrupaments de les entitats catòliques dins de la GMM gaudien d'autonomia com els altres agrupaments agermanats i Antoni Batlle era el seu consiliari coordinador,reconegut com a tal tant pel consell general de la GMM, del que formava part,com per la Federació de Joves Cristians de Catalunya,que després de la ponència que presentà Antoni Batlle sobre excursionisme i escoltisme a la primera diada d'estudis l'any 1932,el nomenà consiliari de l'Agrupació d'Excursions de la FJCC.

Però no podem parlar en propietat d'escoltisme catòlic o confessional en aquesta època . Aquests agrupaments formaven part d'una associació aconfessional i no arribà a plantejar-se la demanda de reconeixement per la jerarquia eclesiàstica d'un escoltisme catòlic com l'existent a França i a Bèlgica en aquell moment o a Itàlia fins la dissolució pontifícia per pressió feixista.

Formaven el conjunt de seccions catòliques dins de la GMM les tres de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat a Barcelona, Sant Sadurní i Olot,la de l'Associació Bonanova,de Barcelona,la de l'Acadèmia Catòlica de Manresa,la del Centre Cultural Popular de Berga,la Sant Bernat de l'Acadèmia Catòlica de Sabadell,i la de la parròquia de Navarces,més les quatre de la FJCC :la Raimon de Penyafort,de Barcelona, la Norbert Font i Sagué, de Terrassa,la Jacint Verdaguer de Badalona i una de les dues d'Igualada.Aquestes seccions, en crear-se estols de follets i

articular-se colles de Guies Excursionistes, dits després Escoltistes, donarien lloc a agrupaments amb un cap adult cada un.

La Federació de Joves Cristians de Catalunya, creada el 1931 amb un sentit catalanista, permetia per la seva organització en activitats especialitzades, l'adopció de l'escoltisme, articulat a la GMM. Fins i tot feu propaganda de la GMM (35). Però l'organització dels avantguardistes, nois de 10 a 14 anys, amb una llei inspirada en l'escolta i la pràctica de l'autogovern en petits grups, fent jocs, manllevats alguns de l'escoltisme, i excursionisme, arribà a enquadrar el 1934 uns 300 grups fins a un total de cinc mil, molts més dels que es trobaven dins l'escoltisme català. L'élite de la clerecia secular i dels religiosos de les congregacions d'ensenyament, tot valorant positivament l'escoltisme, optà majoritàriament pel fejocisme, una forma juvenil especialitzada i moderna d'Acció Catòlica, arrelada al context català. Potser la posició defensiva davant un context polític anticlerical, influí en una opció que deixava en segon lloc un escoltisme d'entitats catòliques federades a una organització que era aconfessional. Segurament si l'escoltisme dins la FJCC hagué tingut més difusió, s'haurien plantejat la possibilitat i la conveniència d'un escoltisme catòlic, reconegut per la jerarquia eclesiàstica, davant la influència de l'exemple de Scouts de France. De fet hi ha certa continuïtat subjacent entre el fejocisme, destruït successivament primer per la repressió de la guerra civil i després per la imposició el 1939 d'un nacional-catolicisme espanyolista, i l'escoltisme catòlic dels anys cinquanta. Com a un dels casos individuals representatius, pot citar-se el de Ricard Fedrals, successor d'Antoni Batlle com a consiliari general de l'escoltisme catòlic el 1955, ja que havia estat avantguardista a la seva infantesa abans de la guerra civil.

L' feiocisme tenia un nom poc encertat. Podia confondre's amb feixisme. Persistia en el feiocisme l'objectiu de conversió de la societat catalana en una societat cristiana encara que sense recórrer a la força i per tant, sense l'integrisme, que subsistia en el carlisme. Però als mitjans catòlics il·lustrats catalans es mantenia l'ideal de cristiandat en el context hostil de l'anticlericalisme republicà. El punt nové del decàleg del feiocista deia : "El feiocista és un conqueridor. Amb el seu exemple i la seva paraula cordial, guanya cada dia nous joves per a la FJC i els seus ideals. El feiocista aspira a conquerir tota la pàtria i tot el món per a Crist" (36).

Aquest tarannà era també el que Lluís Carreras volia donar als Minyons de Muntanya de les entitats catòliques, entre les que es trobaven els 4 agrupaments escoltes de la FJCC. El 1933 escrivia Carreras: "El campament - germania de tendes en rodona - esdevé un petit vilatge de social fraternitat en plena natura, on palpiten les supremes idealitats. Al cim ,la senyera de Sant Jordi ,solemnement i reverencialment hissada en presència de la minyonia, llança al grat de l'aire ,que s'hi aixopluguen creients de la fe i de la pàtria. Al campament no hi entra l'ateu, l'infidel ,ni l'enemic de la terra bella, que Déu ens ha dat, ni del llinatge de la sang i la llengua, que en ella ha creat la seva història i malda ara amb patriotisme per acréixer-la en justícia ,llibertat i cristiana civilització" (37). Paraules molt properes a aquella tesi atribuïda a Torras i Bages, "Catalunya serà cristiana o no serà", que es troba a la façana de l'Abadia de Montserrat. Lluís Carreras ,molt en la línia dels Scouts de France, deia en una conferència a la setmana escoltista de Llorà el 1935 : "L'acte de la promesa té el valor d'una litúrgia cristiana semblant al baptisme o als vots religiosos" (38).

Per a relligar-se entre ells, els agrupaments de les entitats catòliques feren a part dels altres des de l'any 1932 un campament anual a Collsacabra (Osona), a la finca del Llorà, propietat de la família de Tecla Sala, vidua Riera, protectora dels agrupaments catòlics de la GMM. El primer fou organitzat per Antoni Batlle l'estiu de 1932. Fou allí on l'arquebisbe de Tarragona, Vidal i Barraquer, i el bisbe de Solsona, Valentí Comelles, hostes de la família Sala, feren coneixença dels minyons d'Antoni Batlle.

Al segon campament de Llorà, el 20 d'agost de 1933 Antoni Batlle digué missa per primera vegada a l'aire lliure, de cara als minyons, sota la seva tenda capella, gràcies al rescripte pontifici aconseguït pel cardenal Vidal i Barraquer. Acamparen vint tendes amb un centenar de minyons. Hi foren presents Batista i Roca, la família Riera-Sala, el canonge Llovera, de Barcelona, consiliari de la Lliga Espiritual, el canonge Vilaplana, de Girona, els bisbes de Vic i de Solsona, Lluís Carreras, Manuel Trens, director de "Vida Cristiana" i gran amic d'Antoni Batlle, Jaume Berenguer, prior de Sant Jordi, Oriol Anguera de Sojo, fiscal de la República i ex-governador civil de Barcelona el 1931, a més del cardenal Vidal i Barraquer, que parlà als minyons (39).

Els estius de 1934 i 1935 es repetiren els campaments de Llorà, i a un d'ells assistí el bisbe de Perpinyà, Juli Carsalade du Pont, restaurador de Sant Martí del Canigó (40). Si els bisbes de Vic -Joan Ferelló- i de Tarragona, Vidal i Barraquer, protegiren l'escoltisme catòlic, no es pot dir el mateix del bisbe de Barcelona, Manuel Irurita, espanyolista i tradicionalista, que no lligava amb la nova pietat catalana i la litúrgia de la tenda capella d'Antoni Batlle dient la missa de cara als fidels.

5.3. LA INDEPENDITZACIÓ DELS BOY SCOUTS DE CATALUNYA.

La concessió d'una autonomia mínima als Exploradors de Catalunya fou un procés lent. La primera menció a una Federación Catalano-balear de Escultismo, aparegué a la contraportada del número 11 de "Catalunya Escultista" l'abril de 1930. Però no fou fins el 2 de juliol de 1932, amb l'aprovació d'uns nous estatuts, quan la federació catalana començà a pendre cos, encara amb el comandant Cifuentes al davant. Al mateix temps el terme Boy Scouts començà a substituir el d'Exploradors. La Federació de Boy Scouts de Catalunya es constituí a les darreries de 1932.

Convé recordar que l'Estatut d'Autonomia de Catalunya fou aprovat -si bé amb retalls - per les Corts constituents espanyoles el setembre de 1932 i el novembre fou elegit el Parlament de Catalunya, començant tot seguit el laboriós procés de traspàs de serveis i de recursos fiscals a la Generalitat.

El 1932 tingué lloc un debat que no traspassà un cercle molt reduït de dirigents en el camp de la GMM i de la Germanor de Guies Excursionistes (GGE). Josep Maria Benet i Caparà i Alexandre Pinyol i Llop ⁽⁴¹⁾, que ja s'havien separat de la GGE, consideraven que era prioritari adoptar l'uniforme i la terminologia de l'escoltisme internacional en el marc d'un procés ràpid d'unificació de les dues associacions escoltes a Catalunya, la qual cosa permetria aconseguir el patronatge de la Generalitat de Catalunya i així facilitar la l'obtenció del reconeixement directe de l'Oficina Internacional dels Boy Scouts a Londres, sense dependre dels Exploradores de España. El lligam directe i independent de l'escoltisme català amb l'escoltisme mundial interessava a la Generalitat com un signe de la projecció exterior de la Catalunya autònoma.

Batista i Roca no donava la prioritat a tot això. Considerava que adoptar els mateixos signes distintius dels Boy Scouts podia

ser un obstacle per al creixement d'un escoltisme català que encara era reduït, ja que aquests signes recordarien els dels desacreditats Exploradors. Batista i Roca considerava que primer s'havia d'assegurar el creixement i, un cop l'escoltisme assolís importància numèrica i qualitat indiscutible, només aleshores seria possible aconseguir el reconeixement de la Oficina Internacional de Londres, però no abans, ni tan sols comptant previament amb el patronatge de la Generalitat, patronatge que Batista i Roca tampoc judicava primordial perquè la GMM no buscava la subvenció oficial. Benet i Caparà provocà una escissió dels Guies Excursionistes amb el nom de Pràctics de Muntanya (42).

Com s'ha indicat anteriorment, Benet i Caparà havia rebut amablement el maig de 1932 els Exploradors de Carlos de Cifuentes al VII Campament General de Catalunya. Disconformes amb aquesta presència, Palestra i la GMM no hi assistiren. Però també fou Benet i Caparà qui va escriure la tardor d'aquell mateix any una amonestació adreçada a Cifuentes després dels incidents del VIII Campament General de Catalunya, pocs mesos abans de desencadenar-se la crisi dels Boy Scouts de Catalunya amb l'organització espanyola.

A mitjan 1932 Josep M. Benet i Caparà i Alexandre Pinyol parlaren confidencialment amb els caps dels agrupaments de la GMM sobre els quals tenien ascendència - Benet amb dels del Josep de Margarit (UEC) i Pinyol amb els del Ramon Llull - i els explicaren el projecte d'unificació i de reconeixement oficial de l'escoltisme català que premetria comptar amb subvencions per a material i camps escola de formació de caps .

Deixaren de banda expressament els agrupaments de les entitats catòliques de la GMM, fet que evidència que tenien motius per a considerar-los contraris al seu projecte (43). L'opinió d'aquest

sector devia influir en el parer de Batista i Roca, poc inclinat a adoptar l'estratègia que proposaven uns col.laboradors seus, que havien esdevinguts dissidents de la GGE i que ara aspiraven a la direcció.

El 15 de febrer de 1933 a "La Publicitat" un article d'Alexandre Pinyol destapava un procés portat fins aleshores entre bastidors i encaminat a una unificació de l'escoltisme català (44).

El 19 de febrer l'assemblea de la Federació dels Boy Scouts de Catalunya decidia enviar un missatge a Baden-Powell demanant l'autonomia d'Exploradores de España, invocant el precedent dels Boy Scouts d'Escòcia. També decidí l'assemblea catalanitzar el lema i la terminologia escolta (45). Justament la denominació anglesa que els Exploradors adoptaven a Catalunya volia ser una penyora de la seva fidelitat al model originari i a les directrius de l'Oficina Internacional de Londres, per tenir-la al seu costat. Però la denominació anglesa de Boy Scouts no deixava d'estar en contradicció amb la catalanització, que prenia exemple del Minyons de Batista i Roca.

Els consells locals de Barcelona, Tortosa, Terrassa i Badalona donaven suport al missatge autonomista que calia adreçar al Cap scout mundial i confiaven els tràmits derivats dels acords a Romaguera i a Oliver, president i secretari respectivament del consell de Barcelona.

El 22 de febrer, tres dies després de l'assemblea de la Federació de Boy Scouts de Catalunya, dimitia Cifuentes. Els dirigents d'Exploradores de España es negaven a tramitar a Londres la petició d'autonomia dels catalans, a temps que de Madrid arribava la destitució de Romaguera. Un cop frustrada l'autonomia amigable i en mig d'una polèmica a la premsa, venia la separació del Boy Scouts de Catalunya dels Exploradores de España. Cifuentes

interposà recurs contra la constitució de BSC i donà per formada sobre el paper el 30 de maig de 1933 una federació vinculada a l'organització espanyola amb la minoria dels afiliats de Barcelona i una imaginària tropa a Girona (46). Seguiren als BSC els nuclis de Badalona, Terrassa i Tortosa en massa i la majoria del de Barcelona "que representava el sector més important i de major antiguetat ja que alguns dels seus membres portaven vint anys de constant cooperació a l'obra magnífica de BF. Solament restaven adeptes als "Exploradores de España" el president d'aquella assemblea i sis vocals, amb una quarta part dels scouts de l'agrupament de Barcelona". Els efectius inicials de BSC en independitzar-se, eren uns vuit-cents socis (47).

Davant la polèmica a la premsa el consell general de la GMM, no va voler veure's involucrat i publicà una nota on declarava que la GMM era completament aliena a totes les gestions per a la fusió d'ambdues organitzacions, que no havia autoritzat a ningú a fer cap gestió en aquest sentit i que les orientacions que pregués la GMM eren decidides no per persones alienes a ella sinó pels acords del consell que era l'únic amb personalitat i autoritat per a dirigir el moviment. La desautorització de Benet i Pinyol, situats en una franja de dissidència, era total. Els dirigents màxims de la GMM repudiaven la manera en que s'havia actuat.

Però el fet és que, un cop consumada la ruptura entre BSC i Exploradors d'Espanya, la GMM desaprofitava una ocasió única per anar a l'unificació de l'escoltisme català i amb la seva inhibició fomentava la consolidació d'una nova associació tan catalana i fins i tot tan nacionalista com la GMM, tal com aviat es demostraria. Resulta explicable el recel dels dirigents de la GMM. La iniciativa l'havien portat dissidents i en aquell mateix

moment s'estava produint l'escissió d'un sector de Palestra amb repercussions a la secció de minyons Pau Claris. Però el fet és que la GMM deixà passar l'ocasió d'unificar l'escoltisme català.

No arribaren a plantejar-se com a factors que justificuessin el manteniment de la divisió les diferències en l'uniforme i en l'estructura : agrupaments únics locals en el cas de BSC i confederació d'agrupaments en entitats distintes a una mateixa localitat en el cas de la GMM ; agrupació en les mateixes seccions de nois entre 12 i 18 anys (GMM) o divisió per edats (BSC). D'això no s'en parlà perquè la GMM no obrí cap negociació. Caldrien unes circumstàncies excepcionals i dramàtiques com les de la guerra civil per a precipitar una unificació i aquesta no tindria temps de consolidar-se efectivament. Les filiacions originàries dels quadres no arribarien a esborrar-se.

Després de la seva constitució separada, els BSC no presentaren cap innovació, si s'exceptua l'intent de crear els Scouts de Marina poc abans del desencadenament de la guerra civil. Sense esperar inutilment el reconeixement de Londres, els BSC s'esforçaren en donar una nova imatge dels scouts catalans. Foren presents d'uniforme a la festa de Sant Jordi a la Generalitat. Oferiren al President Macià la presidència d'honor de la seva associació. A la Diana nacional de Catalunya l'onze de setembre de 1933 prestaren uniformats servei d'ordre .L'agost del mateix any varen enviar al Jamboree de Gödölho (Hongria) a l'instructor Rafael Vidal i al rover Josep Domènech (48). Desmentint l'imatge que s'els volia atribuir de laïcistes, prestaren servei d'ordre a Montserrat a la diada catequística a la qual assistiren vint mil infants.

El 27 d'octubre de 1933 adreçaren una instància al Conseller de Cultura demanant una subvenció a la Genralitat. En aquesta

instància declaraven voler "lluitar contra l'esperit confessional i reaccionari d'altres entitats que pretenen desviar la nostra tasca ", al·lusió al pes dels agrupaments catòlics dins la GMM. Demanaven dotze mil pessetes l'any. La República havia suprimit la subvenció de 50.000 pessetes a Exploradores de España i els socis hagueren de començar a pagar una quota de cinc pessetes. Els BSC a la instància al Conseller de Cultura indicaven que el que demanaven no equivalia ni a la quarta part d'aquella suma i deien que la seva associació estava composta "gairebé en la seva totalitat per nois i noies de famílies obreres". Finalment la quantitat concedida seria de mil pessetes per una vegada i amb càrrec al segon semestre de 1934 (49).

El desembre de 1933 Macià va rebre a J.A.C. Champion a qui el butlletí dels BSC denominava al peu de la foto informativa "el nostre Representant dels Boy Scouts de Catalunya a Londres " i, segons la mateixa revista, Macià "li remercià personalment la seva col·laboració". Quan morí el President Macià a les darreries d'aquell any ,els BSC desfilaren d'uniforme a l'enterrament (50).

L'hivern de 1934 aparegué el nou portaveu de BSC, "Redreçament", amb el mateix format que havia tingut "Catalunya Escultista". Contenia abundants fotos . Cinc planes del total de les catorze de la revista, estaven ocupades per publicitat. Al primer número apareixia una foto de lady Baden-Powell, foto enviada per ella mateixa ,segons la revista. Tot i els prometedors inicis de "Redreçament", aviat s'esgotaren els recursos .Els efectius de BSC no podien mantenir un butlletí i després del tercer número, aparegut el mes d'abril, la revista no tornà a sortir.

Des de començaments del 1934 BSC s'afilià a la Federació d'Entitats Excursionsites de Catalunya i el maig d'aquell any

assistiren al X Campament General de Catalunya. També publicaren el primer full de propaganda, Feu-vos Boy Scouts de Catalunya, on deien que eren "l'única institució (escolta) genuïnament catalana". De fet implícitament BSC reivindicaven els seus orígens com a avantatge en comparació amb la GMM, que no havia format part de l'escoltisme oficialment reconegut ni havia demanat el reconeixement de l'Oficina Internacional. El 17 d'abril de 1934 es publicaren els nous estatuts, on figurava la junta directiva de BSC (51).

Mentre de cara a la Generalitat, governada per Esquerra Republicana, es destacava l'aconfessionalitat de BSC, en canvi diversos articles de "Redreçament", la presència a la diada catequística a Montserrat i la continuïtat de Guillem Aleu a la junta directiva, palesaven la voluntat de desautoritzar la imatge de laïcisme que s'atribuïa a BSC. Al primer número de "Redreçament" Guillem Aleu escrivia un article on deia: "Baden Powell no vol ateus, qui no creu en Déu no pot ésser scout, però com que no hi ha prou en creure, vol que el servim per mitjà de la religió (...) els religiosos estrangers s'han llançat a la formació de joventuts scouts, donant-se el cas que a França hi ha 25.000 scouts catòlics, a quina nació, com a Bèlgica, Àustria, República Argentina i d'altres, es deu la principal part del moviment scout, a les benemèrites ordres religioses d'ensenyament"(...) "Al parlar en la nostra terra d'una institució religiosa, hom ja entén que és una institució catòlica, doncs, com deia aquell gran Bisbe català, doctor Torras i Bages, el català o és catòlic o és indiferent".

A "Redreçament" la catalanitat dels BSC era enfatitzada sense traspasar l'ideal independentista del seu president i d'algun altre membre de la directiva. Maspons i Anglasesell al primer número de la

revista, tot donant suport a BSC, escrivia: " Així com l'escoltisme sofriria un cop de mort el dia que deixés d'ésser internacional, així el de Catalunya moriria el dia que deixés d'ésser català". J.M. Oliver ,que recordava la promesa feta el 1913 amb el capità Rosselló, deia: "Tenim una llengua pròpia, una personalitat reconeguda ,Parlament, lleis i una gran fe en el redreçament del nostre poble. Heus ací explicat el per què Boy Scouts de Catalunya". L'editorial del número del 2 de març de 1934 deia ,entre altres coses : " Hem d'ésser i serem útils a la nostra sacrosanta pàtria catalana i ensems a la humanitat (...)venim abrandats del nostre sentiment de catalanitat".

Calia justificar l'uniforme i la disciplina per a lliurar-se de la mala fama militarista dels temps anteriors. El consell de govern a l'editorial del primer número de "Redreçament" deia : "Nosaltres venim a constatar que la nostra disciplina no té res a veure amb la disciplina de caserna .Som homes civils i encara que anem uniformats com un exercit que exhala, cultiva i conrea el seny, que vol dir que som uns militars civils - i aquesta paradoxa ha de tenir prevalença -, que estem convençuts del nostre noble ideal humà (...)per tal de fer-nos creditors i defensors de la gloriosa tradició immarcesible de la nostra civilització catalana". El poeta , pintor i crític Josep Maria de Sucre afirmava a "Redreçament": "Militars ,sí; de la civilitat, però ; que així i no d'altra manera ,s'entén a Catalunya ,la milícia"⁽⁵²⁾. Que calgués justificar l'uniforme com a símbol de germandat i igualtat en una època que les joventuts dels partits, i no sols dels feixistes, prenen formes milicianes i uniformades ,prova la malfiança social envers l'uniforme dels antics Exploradors, ara Boy Scouts, que havien canviat el color caqui pel gris però portaven el barret d'ala ample.

Es constata en l'ideari dels caps de BSC una inclinació socialment més reformadora o inconformista que entre els de la GMM. L'objectiu d'allunyar la joventut de "la ciutat viciosa i corrompuda" per portar-la a la contemplació de la Natura, obra de Déu, fou explicat al segon número de "Redreçament" per Narcís Romaguera, que seguia fent de president del consell local de Barcelona. El repudi de la lluita de classes com antitesi de l'escoltisme, va ser formulat al número 3 de la revista pel comissari de la demarcació de Tarragona i Lleida, Manuel Beguer, amb una argumentació conservadora (53). Això havia de contrastar amb el context de conflictivitat laboral aguda i de difusió d'ideologies revolucionàries entre la classe obrera a la qual pertanyien la majoria dels membres de BSC, tal com els seus dirigents havien dit. Aleshores el nacionalisme català radical al qual s'adherien alguns dels dirigents de l'escoltisme, solia lligar emancipació nacional i canvis socials de signe igualitari.

Al full de propaganda de 1934 de BSC es demanava el suport de les classes benestants: "Si sou home de negocis, carregat de malde-caps, no tindreu temps, però la vostra prestació personal podrà sens dubte substituir-se per l'ajuda econòmica. Els Boy Scouts esborren l'odi de classes socials, mitjançant la germanor".

El canvi de local dels BSC de finals del 1934 sembla indicar que aconseguiren l'ajut demanat. Perquè, després d'haver estat a pisos molt modestos, s'instal·laren a la Via Laietana al magnífic edifici de despatxos del Foment del Treball Nacional, la superpatronal catalana i res indica que s'hagués produït un augment d'afiliats que hagués incrementat les disponibilitats econòmiques per a una millora com aquesta.

El Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya del 6 de setembre de 1934 publicà el decret del 9 d'agost posant sota el

patronatge de la Generalitat els BSC i atorgant-los una subvenció de mil pessetes per al segon semestre d'aquell any. La GMM protestà i va haver de demanar el mateix, obtenint el decret del 18 de setembre que posava també sota el patronatge del Govern de Catalunya la GMM, la Germanor de Noies Guies i la Germanor de Guies Excursionistes, però sense subvenció. El decret fou publicat el 30 de setembre. A conseqüència dels fets del sis d'octubre restà sense efecte la protecció de l'escoltisme per la Generalitat. El 6 de novembre de 1934 el cap militar Francisco Jiménez Arenas, com a president accidental, anul·lava els decrets de 9 d'agost i 18 de setembre i declarava "que no existe otra organización de esta naturaleza que la que lleva el nombre ya reconocido de los Exploradores de España" (54).

A la junta directiva dels BSC el 1934 s'havia manifestat la continuïtat entre les antics Exploradors i els BSC, i es tornaria a manifestar també en els quadres que passarien a la directiva de l'escoltisme unificat el 1937, com en els casos de Casimir Climent, auxiliar de grup el 1930, instructor especialista el 1931 i comissari de relacions internacionals el 1937; Aureli Martí, instructor el 1931 i comissari de la branca de guies escoltes quan la unificació; Josep A. Avenza, instructor el 1930 i comissari de la vegueria de Barcelona el 1937; Ricard Güell, mestre de cant amb els Exploradors i comissari de propaganda llavors de la unificació.

No obstant, els que trobem al davant de BSC el 1934 són persones noves procedent del camp de l'excursionisme, del nacionalisme radical català i de les organitzacions promogudes per Batista i Roca. Els BSC buscaren per a presidir la seva associació dues personalitats, Soler i Damians i Fujol i Algueró, tots dos metges, els quals anys abans havien actuat en la

mateixa línia de renovació de l'excursionisme portada a terme per Batista i Roca. Pujol i Algueró havia publicat el 1928 un llibre prologat per Batista i Roca, Orientacions d'excursionisme. El 1930 aparegué una segona obra, Excursionisme i ciutadania, i el 1933 Pujol i Algueró publicava La nova Catalunya.

Soler i Damians havia format part del directori que havia deixat a Barcelona Francesc Macià en exiliar-se el 1923. Aviat restà però, desconectat de l'organització dels escamots d'Estat Català (55). Soler i Damians fundà el Club Esportiu Català, nucli central d'un projecte d'Obra d'Educació Física Popular, inspirada en les sokols txecs. No s'han trobat notícies del desplegament posterior d'aquest projecte que compartia amb Palestra la preocupació per la formació del caràcter dels catalans, i l'Obra d'Educació Física es presentà al mateix número d'"Excursionisme" on aparegué la crida fundacional de Palestra. Batista i Roca apareixia entre els signants del manifest de l'Obra d'Educació Física Popular, mentre Soler i Damians no hi era entre les signatures que recolçaven Palestra. Soler i Damians col·laborà amb en Batista i Roca en els cursos per formar Guies Excursionistes, fou, a més, el cap del III Campament General de Catalunya. El Club Esportiu Català s'uní als Elements d'Estat Català, que no havien entrat el 1931 a Esquerra Republicana com havia fet la majoria dels seguidors de Macià. Es formà així el Partit Nacionalista Català, que criticà durament les concessions fetes de cara a l'aprovació de l'Estatut de Catalunya el 1932. Aquest petit grup independentista estava presidit per Soler i Damians (56), que formà part de la candidatura per minories presentada sense cap èxit a la circumscripció de Barcelona, amb en Maspons i Anglasell com a cap de llista, a les eleccions per al Parlament de Catalunya (57).

Haver escollit Soler i Daminas com a president de BSC equivalia a posar-hi un independentista ,dirigent d'un partit que el 1936 es fusionaria amb els disidents de la fracció d'Estat Català que després dels fets d'octubre de 1934 havia sortit d'Esquerra Republicana o s'havia trobat fora d'ella .

Un grupet denominat Escoltes de Catalunya, separat de la GMM i vinculat al Partit Nacionalista Català s'integrà als BSC. Més muntanyencs que practicants de l'escoltisme, ja que no portaven uniforme ni distintius, entraren a una organització tan primmirada pel que fa a uniformes i tècniques escoltes com BSdeC.

Les dues persones cabdals en la fundació de BSC foren Benet i Caparà i Alexandre Pinyol. Benet fou el comissari de la demarcació scout de Barcelona, lloc que passà a ocupar poc després Pinyol, comissari d'estadística el 1934. Tots dos havien estat el 14 d'abril de 1931 a la Generalitat com Batista i Roca . Benet havia col.laborat en la formació dels Guies Excursionistes, igual que Pinyol, més destacat encara en la promoció de l'obra iniciada per Batista i Roca el 1930 . El 1931 Benet era president de la Unió Excursionista de Catalunya i secretari de la Federació d'Entitats Excursionistes, presidida per Maspons i Anglasesell , un altre col.laborador també de les empreses de Batista i Roca els darrers anys de la Dictadura.

Pinyol als seus records inèdits diu haver estat membre d'Estat Català i haver mantingut bones relacions amb els seus homes després d'haver deixat la militància política per a consagrar-se a l'escoltisme durant les hores que li deixava lliures el seu treball com a empleat de la Banca Marsans. En definitiva eren ex-col.laboradors de Batista i Roca els qui havien promogut la independència de BSC amb l'objectiu d'una unificació escolta, frustrada en el moment decisiu.

5.4. ELS FETS D'OCTUBRE DE 1934 I L'ESCOLTISME .

Mentre Palestra fou clausurada pel suport prestat a la frustrada rebel·lió del Govern de la Generalitat el sis d'octubre de 1934, la repressió no afectà globalment l'escoltisme i només deixaren de funcionar els agrupaments que depenien de Palestra. En absència de Batista i Roca , presidí la GMM Narcís Masó , pedagog que pertenyia a Unió Democràtica de Catalunya, un partit lleial a la Generalitat fins l'últim moment , però que es desentengué de la revolta a darrera hora⁽⁵⁸⁾. La filiació política de Narcís Masó no alterà l'aconfessionalitat de la GMM , però donà més pes dins el conjunt al sector catòlic , crític envers el que havia fet la Generalitat el sis d'octubre de 1934. La GMM no pogué fer ni el campament general de la tardor de 1934 ni el de primavera de 1935. Tot i les restriccions imposades, la GMM no va caure dins l'ample radi que prengué la repressió, que tampoc afectà , segons sembla, als BSC, tot i els nacionalisme independentista del seu president i la participació voluntària d'Alexandre Pinyol a la movilització , la qual cosa l'obligà a declarar davant d'un jutge militar sense conseqüències.

Als seus records , inèdits Pinyol diu : "El capvespre del dia 5 , la vetlla dels fets, estavem formats sense armes, els components de l'escamot "La Brancada" , d'Estat Català, davant de la Universitat de Barcelona. Al cap de poca estona aparegué un automòbil descobert, marxa lenta i dempeus hi anaven encarcerats el Dr. Dencàs - President de les Joventuts d'Estat Català i Conseller de Governació - els germans Badia i Batista i Roca, que varen passar-nos revista sense baixar del vehicle. No he sabut mai quin paper representava l'amic Batista ja que el grup paramilitar de Palestra

se n'havia desvinculat seguit de la seva gent considerada d'acció, creant Via Fora".

Alexandre Galí afirma que mai s'ha de "fer servir la disciplina escolta com a instrument de combat. L'organització escolta serveix per a formar ciutadans capaços de complir els seus deures on les circumstàncies de la vida els arrengherin, però res més. Com a organització ni que sigui catòlica o neutra, ni que la guerra es fiqui dintre de casa, ella no pot ésser bel·ligerant. No dubtem que així ho comprenia i ho practicava Batista i Roca, puix com a home de lluita política no va comptar mai amb els Minyons de Muntanya, que tenen prou feina per assolir els fins propis. Era Palestra l'entitat de combat, mai les organitzacions escoltes" (59).

El corresponsal de "El Debate" a Barcelona, Enrique Angulo afirmà en canvi que alguns minyons de l'agrupament de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat van participar activament en la revolta (60). La fiabilitat d'aquest periodista anticatalanista no és gaire ferma (61). Però el fet sembla confirmat per Ricard Pedrals: "Batlle es va trobar que els seus guies - els grans - es trobaven compromesos en la conspiració, perquè ho estava la cúpula de l'escoltisme i els havien convocat a fer servei d'armes. Batlle des de la Lliga Espiritual, va protestar energiquíssimament, i per carta (signada alhora per Mossèn Carreras) es va excusar amb els pares dels nois" (62).

Es difícil recuperar el record dels pocs testimonis de l'època. Però sembla que efectivament els guies del Mare de Déu de Montserrat van ser convocats per algun dirigent de la GMM a un local de Gràcia, mesos abans dels fets del sis d'octubre, per a sol·licitar la seva prestació voluntària a servir dins el nou Sometent de la Generalitat. Per a situar el fet cal recordar que

col.laboraven en la formació d'aquesta força partits tan moderats com Acció Catalana i Unió Democràtica de Catalunya. La resposta dels joves guies de l'agrupament Mare de Déu de Montserrat fou negativa i només un s'apuntà, sense arribar a combatre quan es produí la topada (63). Cal suposar que la mateixa crida es feu a altres agrupaments, sense que consti el resultat.

La desapareguda carta d'Antoni Batlle als pares dels guies del seu agrupament després dels fets d'octubre no fou únicament una exculpació destinada a lliurar l'agrupament de la repressió després d'una desfeta del nacionlisme català. Batlle i Carreras expressaven la disconformitat amb el fet mateix de la revolta. Per a ells no es tractava sols d'una aventura política temerària sinó d'un episodi reproable, compartint el punt de vista de la Lliga Catalana. Com a eclesiàstics els afectava que a Catalunya durant la jornada del sis d'octubre elements incontrolats haguessin cremat algunes esglésies i algun convent a cinc poblacions, resultant un clergue mort - a Navars - i tres ferits - un al Morell i dos a Lleida. Tampoc devien considerar bé que haguessin estat detinguts representants de la Lliga Catalana i de la classe patronal a Sabadell i a Palafrugell. A l'Acadèmia Catòlica de Sabadell, durant un escorcoll, va ser cremada la bandera de l'agrupament de Minyons de Muntanya, a causa de la gran creu roja sobre fons blanc, que era la creu de Sant Jordi (64). Els fets del sis d'octubre de 1934 dividiren per tant als dirigents de l'escoltisme català, encara que molt menys que ho faria la guerra civil dos anys després. La manca de regularitat en la celebració dels campaments generals de la GMM després d'octubre de 1934 pot ser un signe de perdia d'unitat. Només es va celebrar el de trador de 1935. Si la repressió explicaria la manca del de trador de 1934, la falta dels

corresponents a la primavera de 1935 i a la primavera de 1936 no pot ser atribuïda a la mateixa causa.

L'activitat de l'escoltisme català no es va interrompre el 1935 i fins i tot aparegueren novetats a la GMM com la institució de les seccions Sant Jordi per a la preparació dels caps de patrulla. Els caps de secció feien sortides amb els caps de patrulla, fent pràctiques que aquests transmetrien als seus companys. Més endavant i en l'àmbit dels BSC, Alexandre Pinyol organitzà el XI Campament General de Catalunya a Caldes de Montbui a començaments de juny de 1936 amb participació destacada dels BSC i d'acampadors estrangers.

Res indica un retrocés del moviment, però tampoc sembla haver crescut l'escoltisme català abans de la guerra civil, que va interrompre la seva vida normal. Sumant-hi el miler d'afiliats de la GMM als vuit-cents de BSC, els efectius de l'escoltisme català no arribaven als dos mil després vuit anys de l'aparició de l'escoltisme catalanista de la GMM i tres anys després de la independització de BSC. Res comparable a l'eclosió de l'escoltisme britànic en els set primers anys de la seva vida. La societat catalana en els anys trenta no era tan industrial i urbana com l'anglesa abans de la primera guerra mundial, però tampoc hi estava gaire lluny.

Cert que l'escoltisme havia arrelat finalment al país gràcies a la seva catalanització integral. Però només una dotzena dels 236 centres excursionistes de Catalunya, l'havien adoptat. Malgrat l'existència d'agrupaments d'entitats catòliques dins la GMM, no es pot dir que la clerecia i els militans catòlics s'hi avoquessin ni veiessin en l'escoltisme una solució educativa a les necessitats dels adolescents. En el context d'una posició defensiva i de reacció a l'anticlericalisme republicà, la èlite de

religiosos de l'ensenyament i de sacerdots dedicats als infants i adolescents va apostar per la Federació de Joves Cristians de Catalunya, que només tenia cinc agrupaments escoltes vinculats a la GMM, quan els avantguardistes de la FJCC arribaven a una xifra cinc vegades superior als efectius de la GMM i més del doble de tot l'escoltisme català.

No es pot dir que a l'escoltisme català li manquessin suports en el quinquenni republicà. La premsa catalanista parlà elogiosament d'ell. Tingué la protecció de pedagogs influents com Manuel Ainaud des del Patronat Escolar de l'Ajuntament de Barcelona, Artur Martorell des de l'obra de les colònies escolars del mateix municipi, Alexandre Galí des de les escoles d'estiu per a mestres patrocinades per la Generalitat; el suport de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana; el del Govern de la Generalitat, encara que de forma brevíssima i discontinua; també la de l'arquebisbe de Tarragona Vidal i Barraquer i el seu home de confiança Lluís Carreras, i la de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, enllaç amb l'Abadia de Montserrat.

Malgrat tot, els compromisos polítics dels dirigents de l'escoltisme català en un clima de polarització i conflictivitat cada vegada més profunda, no semblen haver afavorit l'expansió de l'escoltisme. Aquests compromisos confirmaren els recels del catalanisme conservador malgrat que ideològicament l'escoltisme no semblava gaire esquerrà dins el context radicalitzat del moment. D'altra banda, si per alguns la plana major de l'escoltisme estava massa polititzada, per d'altres no ho estava prou i l'atracció que sobre els joves exercien les organitzacions juvenils dels partits en els anys trenta, mermava prematurament possibilitats a la branca dels joves, pedrera de caps d'adolescents i infants en el moviment escolta.

Finalment, tampoc contribuïa al creixement de l'escoltisme la divisió competitiva en dues associacions que només es diferenciaven pels seus orígens i no per les seves propostes, i que amb la seva rivalitat donaven un exemple d'aquella tendència catalana a la disgregació, que tan havien blasmat els dirigents de l'escoltisme català, un defecte que - segons ell mateixos - l'escoltisme havia vingut a corregir i superar.

5.5.ELS INICIS DEL GUIATGE, L'ESCOLTISME PER A NOIES.

Com als altres països, les germanes i amigues dels nois escoltes volien participar a les seves activitats i van ser també organitzades en entitats paral·leles. Com diu Antoni Serra: "La penetració de l'escoltisme en el si de la societat catalana ha estat lenta. L'animadversió dels pares a deixar que les noies hi poguessin participar és ben deplorable. Anar d'excursió noies soles, i sobretot el fet d'acampar, no entra en els càlculs de les famílies, ni tan sols les més predisposades a l'avenç de l'emancipació femenina". Una cosa eren els esports, reservats en aquella època a les classes més benestants i practicats per les noies sota la mirada vigilant de les persones grans, i una altra cosa ben distinta "sortir unes noies a través de l'àmplia geografia, difuminant-se en el paisatge, "desconnectant-se" del medi habitual".

L'argumentació per a posar en marxa el guiatge no solia ser gaire feminista. No cal oblidar la feblesa del feminisme al nostre país, tot i que la República concedí el dret de vot a les dones. Més que centrar-se en el desenvolupament de la personalitat de la dona, la propaganda escolta feia referència al seu rol tradicional i subordinat de mare educadora. Si es volia fer bons ciutadans catalans, calien mares escaients i per això calia introduir les

noies en l'educació escolta,separades,però, dels nois,especialment a l'adolescència.

El primer nucli femení del nou escoltisme català es fundà al Grup Excursionista Joventut Catalana el 1930,amb una secció de Daines (7 - 12 anys) i un de Pubilles,després denominades Englantines (12- 17 anys).Aquest nucli pendria després el nom d'agrupament Joan Maragall.

El 1932 Narcís Masó va parlar d'escoltisme femení al curs d'educació física i escoltisme per a mestres de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.L'agost del 1932 tingué lloc la primera acampada de quatre noies de la secció Canigó,de Palestra,que fou el segon agrupament femení.Aquest mateix any ,després de vencer les resistències dins de la GMM,es permeté la participació d'un grup de noies al V campament de tardor de les Germanors de Guies Excursionistes i de Minyons de Muntanya.També el 1932 feren la promesa les sis primeres noies : Concepció Tió i Carme Serra ,del Joan Maragall (Joventut Catalana);Maria Rosa Busqué,Montserrat i Concepció Jaques i Montserrat Arqué ,del Canigó (Palestra). Altres entitats excursionistes anaren creant els seus nuclis de noies.Als IV i V cursets d'escoltisme el gener de 1932 i el juny de 1933 participaren les primeres noies i es constituí la Germanor de Guies Escoltistes,que prengué forma definitiva el 1934 amb el nom de Germanor de Noies Guies.El primer nucli dirigent estigué compost per Rosa Busqué,Conxita Tió i Concepció Jaques. Va neixer aleshores la denominació de guiatge,es redactà la lleï guia,on la noia guia,a l'article vuité,davant les dificultats, canta,en lloc de xiular,com ha de fer el minyó de muntanya.

Els programes de treball de les tres germanors - GMM,GGE i GNG - es van coordinar i totes tres constituïren la Institució Catalana

d'Escoltisme i foren mencionades en el decret de la Generalitat que els concedia el patronatge del Govern de Catalunya.

Al marge de la Germanor de Noies Guies, va neixer el 1932 el primer agrupament femení catòlic : la Congesta, orientat també per Antoni Batlle com el masculí de la Mare de Déu de Montserrat .Al Col·legi de Sant Josep de les monges carmelites del carrer Montseny, al barri de Gràcia, existia des del 1925 una Pia Unió d'alumnes i ex-alumnes i la germana Maria Teresa Moliné, la directora, demanà a Antoni Batlle que fes de consiliari i de professor de religió del col·legi perquè valorava el seu esperit renovador litúrgic i les seves qualitats com a mestre de cant gregorià. Es formaren inicialment tres colles de sis noies cada una .El 12 de febrer de 1933 feren la promesa les 16 primeres noies de l'agrupament Congesta a Sant Jeroni de la Murtra, en presència de Batista i Roca, Amadeu Serc i Enric Llopis. Però la confessionalitat de la Congesta era tan marcada que no s'integraren a la Germanor de Noies Guies i aspiraven a fundar un guiatge confessional a l'estil de Guides de France, és a dir un guiatge reconegut oficialment per la jerarquia eclesiàstica. El 1936 l'agrupament Congesta tenia 30 noies guies i 35 eulalietes , nom peculiar que donaven a les petites o Daines (65).

La gran majoria del petit nucli de Muchachas Exploradoras existent en el moment de la independització del BSC el 1933, es sumà a la nova associació. Sota la direcció de Carmen Esquiroz de Pastor, les Girl Scouts no arribaren a formar una associació femenina autònoma com en el cas de la Germanor de Noies Guies, sino que foren una simple secció femenina dels Boy Scouts ,com es pot veure pels estatuts de 1934 (66). Boy Scouts i Girl Scouts estaven separats en agrupaments distints ,però depenents del mateix

consell local, encara que amb comissaris diferents, segons s'indica en els estatuts de 1934.

La separació de sexes es volia estricta. L'article vuité deia: "Els locals, reunions, pràctiques i sortides de Boys i Girls seran sempre distints i solament podra autoritzar sortides i reunions col·lectives el Consell de Govern; no obstant, en casos especials podran autoritzar-les el Comissari i la Comissària de Demarcació Scout de comú acord, posant-ho, però, en coneixement del Comissari General". Les comissaries de demarcació scout - igual que els comissaris de les mateixes demarcacions - formaven part del consell de govern de BSC, que nomenava, d'altra banda, els comissaris i comissàries locals. Aquets comissaris locals dels dos sexes formaven part dels respectius consells locals amb els caps i instructors dels dos agrupaments locals masculí i femení, els antics rovers amb més de 27 anys i els socis protectors de la població. El nombre de Girl Scouts devia ser petit perquè no comptem amb cap xifra, ni aproximada. Tot sembla indicar que només existia un agrupament, el de Barcelona.

A "Redreçament" van apareixer només dos articles sobre les GSC: un de Carmen Esquiroz de Pastor, La Girl Catalana, que finalitzava dient: "L'amor i la coneixença de la Naturalesa ens demostren la bellesa del pla diví", i un altre de Maria Teresa Martino, La Girl scout i la família. Després de respondre a les crítiques dient que les Girl Scouts també sabien cosir, cuinar i "fer robeta per als pobres malalts de l'hospital", Maria Teresa Martino afeixia: "La família d'avui té necessitat de noies de casa que sàpiguen estar a casa quan convingui i estiguin contentes, però no necessita noies que no sapiguen fer altra cosa que estar-se a casa cosint tot el dia: necessita noies que tinguin salut, que siguin amables, afectuoses, comprensives, obedients, treballadores,

manyoses...en resum,que compleixen tots els articles del Codi Scout.No hem de veure ,doncs,les rialles de la gent ignorant,que no els plau de veure'ns uniformades;cal que estimem cada dia més la nostra Institució,cal que tinguem confiança en les normes que ací tenim i que són les mateixes que a Anglaterra han format a les nenes d'ahir que són les dones d'avui,tant entre la família com per a la societat..."(67) .

Resulta evident la resistència social al guiatge i la necessitat de justificació sense superar els estrictes límits de la concepció tradicional de la posició subordinada de la dona dins la societat.Que la insumissió femenina trobés en el guiatge un canal d'expressió,és un altra qüestió i no vol dir que el guiatge en sí fos feminista.

1. A.Galí,ob. cit.,p. 149.

2. Enciclopèdia de l'Excursionisme,I.p.701.

3. Enciclopèdia de l'Excursionisme,I p. 595,540,604,468 i 475.També "Excursionisme",núm. 3,4 de maig de 1928 per a la secció infantil del Rafael Casanova,i núm. 4 de la mateixa revista per a Manresa.

4. Segons Antoni Serra, ob. cit.,p. 45 : "...els primers contactes d'aquell escoltisme foren tinguts en els medis obrers del Poble Nou i de la França Xica,i també ,en els medis de "classe mitjana" per tots els barris".

5. La única notícia que en tenim procedeix de "Excursionisme" núm. 56,14 de novembre de 1930, que indica la seva absència en parlar del primer aplec de la GMM a Montserrat.

6. A. Serra, ob. cit., p. 55.

7. Narcís Masó fundà després l'Escola de Sagaró.

8. Segons el testimonide Josep Martínez de Foix, antic alumne del Col·legi Sant Jordi, el primer on des de la seva fundació el 1898 l'ensenyament fou en català per obra del seu fundador Francesc Flos i Calcat, el petit nucli primer follets i després de minyons, quatre grups en total de quatre nois cada un, fou obra d'Antoni Batlle, professor de religió entre 1930 i 1932. El nucli desaparegué quan Antoni Batlle deixà de ser professor del col·legi el 1932. El 1930 Flos i Calcat s'havia jubilat, deixant el lloc de director a Antoni Perramon i Tubau, procedent de Blanquerna.

9. Alexandre Rovira, cap de secció del C.E. Rafael Casanova : I Aplec dels Minyons de Muntanya a Montserrat, "Excursionisme", núm. 56,14 de novembre de 1930., p.3.

10. "Plançons" núm. 24,30 de setembre de 1933. De la visita de Maspons i Anglasesell diu "com sol fer-ho".

11. "La Veu del Vespre", 19 d'octubre de 1933. A més dels agrupaments de Barcelona, hi eren presents els de Sabadell, Esplugues de Llobregat, Terrassa, Badalona, Manresa i Igualada, més una "nodrida representació de l'escoltisme femení". Hi feren la promesa 37 guies excursionistes, 49 minyons i 3 follets.

12. Batista i Roca : Sabeu qué són els Minyons de Muntanya, "Catalunya Radio", núm. 77,21 d'octubre de 1933. "Catalunya Radio" era publicada per la Radio Associació de Catalunya i portava com a subtítol "Portaveu dels radio-oients de les terres catalanes". Amadeu serc era cap de programes de Radio Associació de Catalunya i per això la revista dedicà a l'escoltisme de la GMM el número 77. El gener de 1935 "Catalunya Radio" fou substituïda per "L'Instant", que dirigí Ignasi Agustí.

13. A l'informe adreçat al coronel Wilson, cap de l'Oficina Internacional dels Boy Scouts, en ocasió del Jamboree de Bad Ischel, el 1951 es deia : "L'Any 1936 l'escoltisme català estava en el seu màxim esplendor. Hi havia agrupaments a Barcelona - 12 -, Esplugues, Sant Just Desvern, Premià, Terrassa, Sabadell, Badalona, Mataró, Girona, Olot, Vic, Tona, Manresa, Navarres, Súria, Gironella, Sallent, Berga, Igualada, Sant Sadurní d'Anoia, Tarragona, Reus i Tortosa".

14. Ibidem. Antoni Serra al seu llibre dona la xifra de 44 nuclis masculins constituïts fins el 1932, p. 29. Possiblement aquesta xifra és el resultat de donar per efectivament constituïts els grups en preparació i no descomptar els que desaparegueren en el període.

15. La darrera obra sobre aquesta entitat és el de P. Codinachs : La Federació de Joves Cristians de Catalunya, Claret, Barcelona, 1990.

16. A. Galí, ob. cit., p.151.

17. A. Serra, ob.cit., p.53.

18. Al·lusió indirecta a la pràctica anterior dels Exploradors.

19. "La Veu del Vespre", edició vespertina de "La Veu de Catalunya", portaveu de la Lliga Catalana, donà informacions d'activitats de la GMM els dies 6,19 i 21 d'octubre de 1933. També informà d'actes dels Boy Scouts de Catalunya els dies 13,20,27 i 28 del mateix mes i any.

20. "Plançons. Revista de la juvenalla catalana" era un setmanari de 16 pàgines, dirigit per Narcís Masó, que volia continuar la línia de "La Mainada", revista d'abans de la Dictadura. El seu objectiu era : "Contribuir a l'educació del caràcter de les nostres

joventuts". Les seccions ideològiques eren Les cròniques del cavaller Sant Jordi i Soliloquis d'una nina de saló. De la GMM en parlà als números 13 de 10 de juny de 1933, 23 de 20 de setembre i 24 de 30 de setembre del mateix any. Sortiren només 24 números de la revista entre febrer i setembre de 1933. Pels seus col·laboradors i orientació era una revista molt afí a la GMM.

21. Per exemple, Batista i Roca a Sabeu que són els Minyons de Muntanya, "Catalunya Radio", núm. 77, de 21 d'octubre de 1933, deia: "Escolta, el noi o noia que practica l'escoltisme, és un vell mot català tornat a posar en ús com equivalent de l'anglès scout. En Ramon Muntaner en la seva Crònica ens parla dels escoltes com d'aquells homes ardits que anaven al davant de l'host catalana, que feu l'èpica expedició a Orient, i acomplien el servei d'exploració i d'avançada."

22. Batista i Roca s'adreçava directament "als nois de Catalunya" al final del mencionat text de "Catalunya Radio" de 21 d'octubre de 1933: "Als nois, una crida especial perquè vinguin a jugar en aquest gran joc de l'escoltisme. Per a jugar-hi, els nois tindreu les vostres colles i seccions, amb llurs caps de colla i de secció i llurs banderes. Tindreu també signes secrets i salutacions i senyals mistriosos que sols vosaltres entendreu. I el lloc on jugareu seran les nostres muntanyes, els nostres boscos, les runes dels vells castells, la costa brava i les nostres platjes. Aprendreu a conèixer les plantes i els arbres, els ocells i totes les bestioles. Sabreu orientar-vos amb la brúixola, el sol i els estels. Haureu de saber fer nusos, manejar la destal i fer focs per a coure el menjar o escalfar-vos. Coneixereu el rastre que pel bosc deixen les persones o les bestioles i aprendreu a fer-vos senyals amb llums i banderes. Farareu les tendes dels nostres campaments enmig de les buscúries o a dalt del cim de les serres. Allí aprendreu a deseixir-vos tots sols de les dificultats i a ajudar-vos tots com a bons companys. A la nit encendreu la foguera del campament i al volt d'ella, enmig de la fosca, tots cantareu cançons ben boniques. Després, tots a dormir! ... El toc de silenci! ... Dintre la tenda, ben abrigats amb la manta o el sac de dormir, dormiu sobre la palla ben agermanats amb els altres companys de colla mentre bufa el vent i entre el brançam dels arbres brillen els estels. Hi ha una gran quietud... Tan sols es senten cantar els grills o alguna au nocturna... Però a la sortida del sol tots els ocells canten alegrement i a toc de diana tothom surt corrent de la tenda. Més tard, tots en formen per a hisar i saludar la gloriosa bandera de tots els catalans i la nostra amb la creu vermella de Sant Jordi, que onejara sobiranes tot el dia pel damunt del campament."

23. A "La Veu del Vespre" de 21 d'octubre de 1933, Modest Sabaté, tot parlant dels Minyons de Muntanya, explicava la salutació escolta: "Els Minyons de Muntanya saluden amb la mà enlaire, junts els tres dits del mig, que indiquen les tres clausules acceptades en la promesa, i amb el dit gros damunt del xic, que simbolitza l'ajuda del fort al feble".

24. L'himne de la GMM, amb música de Lluís Millet, fundador i director de l'Orfeó Català i director també de l'Escola Municipal de Música de Barcelona des del 1930, és interessant per a copsar el missatge nacionalista català de l'associació: "Volem que siguin catalans/de soca-arrel, el pla i la serra; volem tenir en nostres mans/avant minyons, l'esdevenir de nostra terra, /avant minyons, /avant./ De l'esperit que ens fa germans/la voluntat volem que es faci /i que ens governin, sobirans /avant minyons, /el seny i el dret de nostra raça/avant minyons, /avant./ Ferventa viu la nostra fe:/ardida i franca és nostra parla;/el braç és fort i no tem

rè/avant minyons./La pàtria ens crida a defensa-la avant/minyons avant./En nostre dret que ens ve de Déu/ cap força el trenca ni l'aplana,/som i serem com ell ens feu,/avant minyons,/Servem la Pàtria Catalana,avant minyons,avant."

Convé observar el predomini del que s'ha denominat als nostres dies essencialisme sobre un projecte democràtic de futur, lligat a reformes socials en un temps d'intenssa conflictivitat laboral i lluita de classes. Cap referència ni a una conciliadora "justícia social" ni a la GMM ni a BSdeC, que deia a les autoritats el 1933 que la gran majoria dels seus membres eren obrers. L'himne dels Boy Scouts de Catalunya a la mateixa època era aparentment menys nacionalista, feia més referència a les qualitats morals, no feia esment de la divinitat - només de Sant Jordi - i tampoc tenia cap al·lusió socio-política: "Per l'ideal que ens agermana/ volem aconseguir /que l'esdevindre de la Pàtria /s'afermi en l'avenir./Trescant per les valls i les serres/ gaudim i ens fem ben forts,/sadolls d'eflubis de les terres/que enlairen nostres cors./Salut, Scout, el demà és teu/forjat al tremp de sol i neu./La germanor és la nostra guia,/l'honor és nostre clam,/l'afany que ens manca cada dia/és aprendre del camp./Som Boy Scouts de Catalunya/que sempre a punt i avant nostre braç/la Bandera empunya de Sant Jordi triomfant./Som la complanta en nostres rengles /de l'alba que vindrà./Amunt els cors, la fe en les cendres/que el foc reeixirà./Som fermes de cos/ide principis constants/i amb voluntat als llocs/d'honor i sacrifici/no volem mai mancar.

25. Ho recordava el mateix Pare Basili de Rubí a Anna Oriol en carta de 31 de juliol de 1962.

26. Fotografia de Miquel Gibert, de la primera generació de minyons de Terrassa.

27. Vegeu Mossèn Antoni Batlle. Miscel·lània d'homenatge, a cura d'Albert Manent i Genís Samper. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992, 572 p.

28. Jordi Galí : Mossèn Antoni Batlle: una interpretació, "Quaderns de Pastoral" núm. 67, setembre de 1981, p. 11.

29. Ibidem, p. 13.

30. Dolors Viñas i Camps : El doctor Lluís Carreras i Mas. En el centenari del seu naixement, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.

31. A. Serra, ob. cit., p. 49.

32. Antoni Serra al seu llibre ,p. 48, diu: "Han pogut més les insídies constants d'un destacat element afiliat a la Unió Patriòtica (primorriverista) que l'obra efectiva de mossèn Batlle". Joan Tusquets, substituï Batlle com a consiliari del centre Moral.

33. Antoni Batlle recordaria emocionat aquesta anècdota en el seu discurs a la mort de Lluís Carreras el 1955.

34. Miquel Batllori i Víctor Manuel Arbeloa: Arxiu Vidal i Barraquer, Església i Estat durant la Segona República espanyola, 1931 - 1936, 9 vols., Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1971 - 1990.

35. "L'Anant" de 30 de juny de 1933, revista dels avantguardistes de la FJCC, va elogiar els Minyons de Muntanya i deixà ben clar que les dues filiacions eren compatibles, tot recordant que l'escoltisme de Baden-Powell tenia un contingut religiós.

36. La Federació de Joves Cristians de Catalunya. Contribució a la seva història, Barcelona, 1972, p. 25.

37. Text de Lluís Carreras, "El Matí", 9 de setembre de 1933.

38. Dolors Viñas, ob. cit., p. 125.

39. Vidal i Barraquer glossà "els deures envers Déu i la Pàtria, síntesi de la Llei dels Minyons, l'ésser sempre a punt per fer el bé al proïsme, divisa de la caritat per a tothom, i el tremp del caràcter, que es forma en l'energia, alegre davant l'adversitat... i expressà la confiança de l'Església en l'obra començada per a la reconquesta cristiana de la terra, de la qual l'estol dels Minyons, ardits i assenyats, cos sà i ànima santa, havien d'ésser heralds i la porció escollida en l'apostolat de la nostra joventut". "El Matí", 3 de setembre de 1933.

40. A. Serra, ob. cit., p. 51.

41. Benet i Caparà havia estat cap de colla de Guies Excursionistes al Grup Excursionista Avant, presidia la Unió Excursionista de Catalunya i era el secretari factotum de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya. Alexandre Pinyol, com ja s'ha indicat, era figura important dels Guies Excursionistes, fins el punt d'escriure a "Excursionisme" el 15 de febrer de 1931 l'article bàsic: Què són els Guies excursionistes.

42. Conversa amb en Jaume Font la primavera de 1989.

43. A. Serra, ob. cit., p. 37.

44. Tindrem Boy Scouts catalans?: "Fins ara ens hem hagut de plànyer - deia "La Publicitat" del 15 de febrer de 1933 - que els "Exploradores de España" es mostressin amb aquest esperit tan diferent als ideals del nostre excursionisme. Es perquè els hem vist confondre, voltats de xaranges i personalitats "ancien régime". Ells han representat a Catalunya l'escoltisme castellà. Això no vol dir, però, que dintre d'aquesta organització, no hi haguessin en aquell temps, i encara en quedin, patriotes catalans que lluitaven per retenir i procuraven que no s'extingís tota esperança de renovació. A casa nostra comptem amb un moviment escoltista català que segueix les mateixes ensenyances de Baden Powell. Són els Minyons de Muntanya i si bé negligien la direcció tècnica, en el darrer ecampament general de Catalunya ens feren la impressió que poden esdevenir una força potent, guiadora de la nostra joventut. El fet que ens permet fer aquesta constatació és la distinció que en general donaven els acampadors als uns i als altres escoltistes.. Aquest paral·lelisme entre ambdues organitzacions - Minyons de Muntanya i Exploradores de España - , ens fa creure en la possibilitat que arribem a una unió i es creïn els Boy Scouts catalans".

45. Aquesta catalanització de la terminologia i dels manuals els hi donava feta la GMM Boy Scouts de Catalunya, en el missatge aprovat per l'assemblea del 19 de febrer de 1933, volia adoptar la bandera de Sant Jordi, "usada internacionalment", i el lema "Sempre a punt", és a dir els signes de Minyons de Muntanya.

46. "L'Opinió" de 26 de maig de 1933.

47. Informe de 1946 al Bureau Internacional de Londres. I. Història breu de l'escoltisme a Catalunya, 1912 -1936, a càrrec de Romaguera aquesta part.

48. "Redreçament" núm. 1, gener-febrer de 1934.

49. Alexandre Galí a l'obra citada, p. 154, escriu des de l'òptica de la GMM: "Com que era gent acostumada a viure de la protecció oficial, cosa molt poc escoltista, i a més s'esqueien ésser un aglomerat de tota mena d'al·luvions com l'Esquerra de Catalunya, es van posar en contacte amb el president Companys - abans ja hi havien estat amb el president Macià - i aquest els va concedir la protecció oficial i una subvenció de 1000 pessetes. Es que el president Companys ignorava la procedència d'aquells boy scouts i l'existència de l'organització autènticament catalana del Minyons de Muntanya? Nosaltres ens inclinem a creure més aviat que seguint la política feixistitzant de l'Esquerra de Catalunya

hom va voler arreconar els Minyons de Muntanya sota el pretext de dretes i esquerres, i correspondre als boy scouts que es prestaven a ésser més bons servidors del partit".

50. "Redreçament" núm. 3, abril de 1934.

51. President Joan Soler i Damians; vicepresident Francesc Fajol i Algueró; secretari Antoni Homs i Ferrés; comissari d'intendència J.M. Oliver i Figuerola (secretari del consell de Barcelona abans de la separació); tresorer Guillem Aleu prevère (abans capellà dels Exploradors); comissari d'estadística Alexandre Pinyol i Llop; comissari de la demarcació scout de Barcelona J.M. Benet i Caparà; comissari de la demarcació de Tarragona i Lleida M. Beguer i Pinyol.

52. Militars, sí; de la civilitat, "Redreçament", núm. 3, abril de 1934.

53. "Si sempre és agradós parlar de germanor -escrivia Manuel Beguer a l'article La Germanor a la nostra Institució -, ho és molt especialment en aquests temps de lluites socials, en els quals gairebé només és invocada, portats pel seu deure, pels ministres de Déu, d'aquell Déu-Home, obrer, fill d'obrer, Rabí sublim i Mestre admirable que, com a darrera disposició, ens deixà el dolç manament d'estimar-nos els uns als altres. Estranyà llavors, quan tan gran era la diferència de castes, aquest manament inexplicable per als que no comprenien tota la grandesa de la nova doctrina que transformà el món; però es fa encara més difícil comprendre ara, quan aquestes diferències s'esborren, la pràctica constant de lluita de classes, lluita d'odi que no fóra possible si els homes que la propugnen haguessin conegut l'escoltisme i l'haguessin practicat".

Si bé la revista "Plançons" no era portaveu oficial de la GMM, reflexava l'ideari dels seus dirigents i donava informació sobre l'organització. "Plançons" presentava la mateixa condemna de la lluita de classes al número 9 del 30 d'abril de 1933: "Actualment les multituds es mouen més per la passió i l'odi que no pas per l'amor i l'entusiasme. Si tothom treballés per Catalunya, només per amor a ella i amb tot l'entusiasme aviat veuríem com Catalunya floreix ràpidament en tots els aspectes, com floreixen ara les roses que ens han ajudat a fer gaia la festa; no veuríem aquests conflictes que divideixen els catalans, ni hi hauria jornades tan sagnants com les que sovint veiem o llegim a les pàgines dels diaris. Malauradament el nom de Catalunya molts catalans el porten sols a la boca però no al cor. Al cor hi porten l'enveja dels que tenen més, l'odi al que està més bé, l'egoisme d'ésser tant com els altres encara que no es tingui prou capacitat, la por a perdre el que posseixen i la pruija de triomfar ells sols encara que Catalunya s'enfonsi".

54. DOGC de 7 de novembre de 1934.

55. Joan Crexell, ob. cit. p. 30.

56. Félix Cucurull: Panoràmica del nacionalisme català, Edicions Catalanes de París, 1975, V, p. 57 - 58 i 254.

57. Isidre Molas: El sistema de partits polítics a Catalunya, Edicions 62, Barcelona, 1972, p. 155.

58. Col.laborador de Manuel Ainaud i Alexandre Galí a l'Escola Vallparadís de Terrassa i a la Mútua Escolar Blanquerna, director de l'Escola de Sagaró i autor de les versions catalanes de cançons tan típicament escoltes com la Cançó de la pluja, i L'alegre adéu-siau, Narcís Masó i Valentí parlà el 9 de novembre de 1933 a l'acte de presentació de la candidatura per Barcelona d'UDC a les eleccions generals, segons indica Hilari Raguer: la Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps, 1931 - 1939, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1976, p. 176. Miquel Coll i Alentorn

explicà en un article publicat a "Serra d'Or" el maig de 1971 - Octubre de 1934, maig de 1937. Dos llibres i dos esdeveniments històrics - la relació dels voluntaris de la UDC i el sis d'octubre. Es dedicaren el mateix dia sis a protegir alguns edificis religiosos amenaçats a Barcelona, però, en sentir la proclama de revolta de Companys, es retiraren entregant les armes i només dos voluntaris continuaren al Sometent, enquadrats en altres grups. Aquest suport de la UDC a la Generalitat pot haver influït tant o més que el de Palestra en les implicacions personals d'alguns guies escoltes en l'intent de revolta del sis d'octubre.

59. A. Galí, ob. cit., p. 154.

60. Enrique de Angulo : Diez horas de Estat Catlà, Barcelona, 1935, p. 237.

61. Així diu Angulo a la plana 39 del llibre citat, inexactituds tan tendencioses com aquesta : "Palestra, entidad catalanista de las que más se han distinguido por su persistente y contumaz labor antiespañola y en la que hasta hace poco figuraban como directores elementos de la Lliga Catalana y de la Unió Democràtica de Catalunya".

62. Ricard Pedrals : Record i enyorança de Mossèn Antoni Batlle, "Serra d'Or", núm. 264, setembre de 1981, p. 43. Ricard Pedrals : Antoni Batlle i la nova Catalunya, dins la Miscel·lania Mossèn Batlle ja citada, p. 47. Sigfrid Quer era fora de Catalunya quan es produïren els fets d'octubre de 1934.

63. Conversa el febrer de 1992 amb en Sigfrid Quer, aleshores guia de l'agrupament Mare de Déu de Montserrat.

64. J. Costa i Deu i Modest Sabaté : La veritat del sis d'octubre, Barcelona, 1936, p. 114.

65. Carme Angel : Agrupament Congesta. Germanor de Noies Guies, breu relació inèdita de la història d'aquest grup, datada el 3 d'octubre de 1986.

66. Antoni Serra parla de Boy i Girl Scouts de Catalunya, referint-se als anys trenta. No deixa de ser en certa manera un anacronisme en no correspondre a una igualtat de status.

67. "Redreçament" núm. 2, març de 1934.

6. LA GUERRA CIVIL I L'UNIFICACIÓ DE L'ESCOLTISME CATALÀ.

6.1. L'ADEQUACIÓ DELS BOY SCOUTS A LA SITUACIÓ DE LA GUERRA CIVIL

El 19 de juliol de 1936 era diumenge. A primeríssima hora del matí es va sublevar la major part de la guarnició militar de Barcelona. En aquell moment de l'any gran part dels escoltes eren d'acampada o de camí de l'estació per agafar el tren que havia de dur-los al campament. Pel que fa als BS~~de~~C un grup de rovers (joves) amb Alexandre Pinyol al davant eren d'uniforme a la plaça de Catalunya per a pendre el tren a Granollers, com qualsevol diumenge, sense fer cas de la tensió política amenaçadora que vivia tota Espanya. Aquests escoltes es trobaren al mig de la lluita, que tingué en aquest indret un dels seus punts més sagnants. Amb ~~les seves farmàcies~~ ^{les seves farmàcies} ~~els seus botiquins~~ d'emergència prestaren primers auxilis a ferits de les forces lleials a la República i a la Generalitat.

Durant els tres primers dies de la guerra els grans dels BS~~de~~C seguien prestant serveis auxiliars, traslladant ferits, acompanyant persones temeroses que no tenien més remei que desplaçar-se, recollint els cables dels tramvies, arrançant l'empedrat per tal de permetre que poguessin tornar a passar els vehicles i comunicant la localització de cadàvers (1).

Els BS~~de~~C eren pocs però es van fer veure en aquell moment de caos. També els Minyons de Muntanya improvisaren al principi un hospital de sang al carrer Consell de Cent, cantonada Bailén, però la seva actuació passà més desapercebuda perquè es movien amb menys seguretat, donada ~~la~~ imatge de confessionalitat religiosa que s'els atribuïa indiscriminadament.

Gairebé de seguida Alexandre Pinyol i un bon nombre de Boy Scouts, com ^{tant} el metge Pere Gabarró, dirigent de la GMM, prestaren serveis auxiliars al Consell de Sanitat de Guerra, dirigit per Jaume Aiguader al teatre Barcelona.

Tres dies després de l'esclat de la revolta militar fracassada a Catalunya - però triomfant a Mallorca ,a Saragossa i a altres llocs d'Espanya -, el 22 de juliol el Lluís Companys ,president d'honor dels BS~~de~~C,declarà aquesta associació institució d'utilitat pública sota la seva protecció com a President de la Generalitat.L'uniforme dels Boy Scouts i el braçal de sanitat foren un salconduit en aquells mesos d'inseguretat extrema.

Així i tot els BS~~de~~C es van trobar sense local, foragitats del Foment del Treball Nacional ,que va ser ocupat i confiscat per la CNT-FAI.Perderen part del seu material a mans dels anarquistes, a la vegada que Benet i Caparà volia pendre-ls hi la resta per al nou cos d'exercit que volia organitzar.Pinyol s'entrevistà de seguida amb en Soler i Damians demanant-li ajut ,pero el president dels BS~~de~~C li digué que davant la violència descontrolada en que es vivia," ell havia perdut la fe en Catalunya i que no volia saber res de ningú ni del seu Partit",segons el testimoni de Pinyol.Aleshores hagueren d'adreçar-se directament al President Companys.Foren atesos pel secretari ,del qual reberen un ofici pel qual podien pendre possessió del edifici ~~de les Germanes Carmelites~~ de les Germanes Carmelites de la Caritat al carrer Lledó 11 , prop de la plaça de Sant Jaume.Es tractava d'un local abandonat com tants d'altres davant la por a la persecució religiosa.

Al nou local del carrer Lledó ,es reuniren els responsables dels agrupaments de Barcelona, Terrassa,Badalona ,l'Hospitalet i Tortosa i elegiren un nou consell general presidit per l'històric Narcís Romaguera. Alexandre Pinyol, que era comissari de Barcelona, fou nomenat comissari general.Pinyol fou nomenat el 19 de setembre cap del servei de recepció i tramesa de llibres als hospitals de Barcelona ,de comarques i del front,i en aquest servei s'ocuparien alguns boy scouts .Així i tot,mentre era Pinyol

fora de Barcelona un grup anarquista feu un escorcoll al local de carrer Lladó i obligà a destruir els objectes de culte religiós , que havien estat guardats. Alexandre Pinyol va haver de rebatre la falsa acusació d'haver estat un antic membre de la Unión Patriótica i de protegir l'evasió de gent suposadament de dreta, cosa que era en part certa ja que, quan tres anys després seria judicat pels vencedors de la guerra, es diria a la sentència que "figuran declaraciones favorables de personas de orden". El 1936, acusat i absolt pels anarquistes, consta en el salvoconduit de Pinyol que feu "el donativo voluntario de rigor".

Entretant havia sigut designat el 24 d'agost com a director de la nova Delegació d'Esports depenent de la Generalitat, el doctor Joan Soler i Damians, i ara volia tornar a ocupar la presidència dels BS~~de~~C.

6.2. LES DIFICULTATS INSUPERABLES DELS MINYONS DE MUNTANYA.

La posició dels agrupaments de la GMM era molt pitjor que la dels BS~~de~~C. Com diu Pinyol als seus records inèdits : "La situació dels Minyons de Muntanya era delicada i compromesa degut a la intolerància que regnava en l'ambient d'aquells dies. Es trobaven al carrer i titllats injustament de carques tots i de feixistes alguns".

El primer problema va consistir en retornar a casa tots els nois acampats o d'excursió per diversos indrets de Catalunya. Els Minyons de la Secció Font i Sagué aconseguiren tornar a casa sense problemes però dos dels visitants al campament, els escolapis Salvador Leal i Josep Padrós, foren detinguts , empresonats a la Model i finalment, trets el 12 d'octubre per a ser assassinats a l'Arrabassada.

Els Minyons de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat eren amb Antoni Batlle i Llorenç Satorres a la Vall